

สังคม น่าอยู่

ศ.ดร. เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์

สังคมน่าอยู่ : ข้อเสนอแนะทางสร้างสังคมแห่งความดี

ศ.ดร. เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์

พิมพ์ครั้งที่ 1 ตุลาคม 2557

สงวนลิขสิทธิ์ © ตามพ.ร.บ. ลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537

ห้ามคัดลอก ถ่ายเอกสาร หรือพิมพ์ หรือนำไปเก็บในระบบที่สามารถถ่ายเทข้อมูลได้
ไม่ว่าบางส่วนหรือทั้งหมดของหนังสือนี้ โดยไม่ได้รับอนุญาตจากบริษัท ชัคเชส มีเดีย จำกัด

จัดพิมพ์และจัดจำหน่ายโดย

บริษัท ชัคเชส มีเดีย จำกัด

เลขที่ 1000/19-20 อาคารลิเบอร์ตี้ พลาซ่า ชั้น 12A ซอยสุขุมวิท 55 (ทองหล่อ) แขวง
คลองตันเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

โทร. 0 2762 9000 แฟกซ์ 0 2762 9001

<http://www.successmedia.com> E-mail: info@successmedia.com

สำหรับห้องสมุด

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์.

สังคมน่าอยู่.-- พิมพ์ครั้งที่ 2.-- กรุงเทพฯ : ชัคเชส มีเดีย, 2014.

140 หน้า. -- (เปิดโลกความคิด).

1. การเปลี่ยนแปลงทางสังคม. I. ชื่อเรื่อง.

303.4

ISBN 978-616-205-316-0

หนังสือเล่มนี้มีจำหน่ายในราคาพิเศษ

สำหรับผู้ที่ต้องการซื้อจำนวนมาก

ต้องการทราบรายละเอียด ติดต่อฝ่ายการตลาด

บริษัทชัคเชส มีเดีย จำกัด โทร. 0 2762 9000

คำนิยามโดย

คุณหญิงแสงดาว สยามวาลา	V
คุณครูประทีป อึ้งทรงธรรม ฮาตะ	VI
คุณโสภณ สุภาพงษ์	VIII

คำนำ XI

บทที่ 1	สังคมไทยต้องมีชนชั้น ที่วัดด้วยความดีงาม	1
บทที่ 2	กลไกเชื่อมโยง นามธรรม – รูปธรรม ข้อเสนอเพื่อสร้างสรรค์สังคมไทย	13
บทที่ 3	สันติภาพแท้ คือ “หัวใจ” ที่ไฝ่สันติภาพ	25
บทที่ 4	ยุติสังคมบนathonคนอื่น เพื่อสังคมที่น่าอยู่	35
บทที่ 5	ปฏิรูปนิยาม “รัก” ในสังคม 3 องค์ประกอบรักสร้างสรรค์	45
บทที่ 6	ความรักและความผูกพัน ความสัมพันธ์ของสังคมที่สมบูรณ์	59
บทที่ 7	สังคมต้องการแบบอย่าง การกระทำมากกว่าคำพูด	73

สารบัญ

บทที่ 8	ผู้เคยกระทำผิด สังคมควรให้อภัยและเห็นคุณค่า	83
บทที่ 9	ลบค่านิยมอคติทางเชื้อชาติ ก่อนความสัมพันธ์แตกสลาย	93
บทที่ 10	เหตุและผลประชาธิปไตย ประชาชนควรเรียนรู้เพื่อฝ่าวิกฤต	99
บทที่ 11	บทเรียนในมุมบวกจาก “เกาหลีใต้” แบบอย่าง “ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน”	107
บทที่ 12	การผสมผสานทางความคิด เอกภาพยามวิกฤต	115

คำนิยมโดย

โดย คุณหญิงแสงดาว สยามวาลา

นายกมุลินิช่วยเหลือดีกกำพร้าวของสตรีไทย
มุสลิมแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์

ตามที่ได้ฉันได้อ่านหนังสือ **“สังคมน่าอยู่ : ข้อเสนอแนะทาง
สร้างสังคมแห่งความดี”** ของท่าน ศ.ดร.เกรียงศักดิ์
เจริญวงศ์ศักดิ์ นับเป็นหนังสือที่คนในสังคมไทยควรจะได้อ่าน
เพราะมีทั้งในด้านวิชาการ ในการสร้างภูมิปัญญา ในด้านความ
คิดเชิงมนทัศน์ ในความคิดเชิงประยุกต์ และอื่นๆ อีก นับเป็น
คุณประโยชน์ที่ทุกคนควรจะได้ศึกษาจากหนังสือ **“สังคมน่าอยู่ :
ข้อเสนอแนะทางสร้างสังคมแห่งความดี”** โดยเฉพาะควรจะมี
ประดับห้องสมุดทุกๆ แห่ง

คุณหญิงแสงดาว สยามวาลา

นายกมุลินิฯ

คำนิยมโดย

คุณครูประทีป อึ้งทรงธรรม ฮาตะ

เลขาธิการมูลนิธิดวงประทีป

ผู้รับรางวัลแมกไซไซ สาขาบริการสาธารณะ

ปี พ.ศ. 2521

ดิฉันได้รับจดหมายจาก **ดร.เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์** ขอให้ดิฉันเขียนคำนิยมหนังสือ น้าอยู่: ข้อเสนอแนวทางสร้างสังคมแห่งความดี ดิฉันรู้สึกเป็นงตึกที่ **ดร.เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์** ผู้มีความรู้ความสามารถและปริญญามากมายที่ดิฉันเคารพกัณับถือ ท่านเป็นนักปราชญ์แห่งรัตนโกสินทร์คนหนึ่งแห่งยุค ท่านได้ให้ความสำคัญแก่คนจนต่ำต้อยน้อยการศึกษาอย่างดิฉันมาให้เขียนคำนิยมหนังสือของท่าน

ดิฉันทำงานมากกว่า 30 ปี เพื่อให้โอกาสทางการศึกษาแก่เด็กยากจนพัฒนาคนยากไร้ โดยมุ่งหวังให้คนจนเกิดจิตสำนึกและเห็นคุณค่าของทรัพย์สินภายในที่เรามี สะสมความเสียสละ ความเมตตา ความเอื้ออาทรต่อเพื่อนมนุษย์ กล้าสู้เพื่อความเป็นธรรม กล้าทำเพื่อความดี กล้าพลีแม้ชีวิตเพื่ออนุชนรุ่นหลัง ถ้าเรามีทรัพย์สินภายในกองโตและยิ่งใหญ่ เราจะมองสังคมไทยในปัจจุบันที่บิดเบี้ยวเพี้ยนไปอย่างเข้าใจ ไม่โกรธแค้นและท้อถอย เราจะยึดความถูกต้อง ไม่ยี้ดกระแส เราจะเท่าทันกับกระแสที่ปลุกขึ้นมาให้ถูก กลับไปผิดผิดกลับเป็นถูก เราจะยืนหยัดไม่ท้อแท้ แม้ว่าจะเป็นหนึ่งเดียวที่ถูกเหยียดหยาม เราถือเป็นเกียรติให้เราพิสูจน์ ความมั่นคงภายใน ไม่แพ้ไหลไปตามกระแส และเราให้อภัย อดทน รอคอยวันที่ความจริงจะปรากฏ

ได้อ่านหนังสือเล่มนี้แล้วดีใจดีใจ เกิดความซาบซึ้งในปรัชญา
สังคมอุดมคติของท่าน คำคมหลายบทหลายตอนได้สะท้อนให้เห็น
ปัญหาที่แท้จริงของสังคม และท่านได้เสนอทางออกไว้ หนังสือเล่ม
นี้จึงเป็นเหมือนกุญแจที่จะไปสู่สังคมในอุดมคติของท่าน ขอให้เรา
ช่วยกันเผยแพร่ให้กว้าง คงไม่นานเกินรอที่สังคมแห่งความดีที่แท้
จริงจะเกิดขึ้น

ประทีป อึ้งทรงธรรม ฮาตะ

คำนิยมโดย

คุณโสภณ สุภาพงษ์

กรรมการผู้จัดการใหญ่

บริษัท บางจากปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน)

ผู้รับรางวัลแมกไซไซ สาขาบริการสาธารณะ ปี พ.ศ. 2541

ผมและทุกคนที่ได้รู้จัก **ศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์** จะรู้สึกเหมือนกันได้ทันทีว่า ศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ เป็นผู้เต็มไปด้วยความปรารถนาดีอย่างจริงใจต่อความดีของคนทุกคนโดยตรงจากจิตใจเหมือนไม่มีที่สิ้นสุด หนังสือที่เขียนด้วยผู้ที่ปรารถนาดีต่อผู้นิยมนั้นเป็นที่น่าสนใจตั้งแต่จุดเริ่มต้นอยู่แล้ว

สังคมใดจะน่าอยู่หรือไม่ขึ้นอยู่กับพื้นฐานวิถีคิดของสังคมนั้น เพราะพื้นฐานวิถีคิดของคนจะพามาสู่วิถีคิด พามาสู่พฤติกรรม พฤติกรรมของคนและกลุ่มก็จะพามาสู่วิถีชีวิตของสังคมและกลายเป็นวัฒนธรรมของสังคมนั้นนั่นเอง แน่แน่นอนว่าวิถีคิดของคนในสังคมนิยมนำกำหนดวิถีทางของการพัฒนาประเทศด้วย และวิถีทางของการพัฒนาประเทศย่อมกำหนดคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ถ้าเรามีวิถีคิดทางการพัฒนาประเทศที่ผิดทิศผิดทาง แทนที่การพัฒนาจะสามารถทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนส่วนรวมดีขึ้น ก็จะกลับกลายเป็นการทำลายความเป็นครอบครัวและสังคมทำให้เด็กๆ ต้องไร้แม่ เหมือนดังเช่นการพัฒนาในช่วง 40 กว่าปีที่ผ่านมานี้ ที่เน้นหนักด้านเศรษฐกิจ ที่เน้นเงินแต่เพียงอย่างเดียว และเริ่มต้นด้วยความโลภ ความโลภซึ่งเป็นวิถีคิดเดียวกับผู้ที่ชอบเอารัดเอาเปรียบไขว่หน้าทางชีวิตของตน

แนวทางการสร้างสังคมน่าอยู่ในหนังสือ **“สังคมน่าอยู่: ข้อเสนอ
แนวทางสร้างสังคมแห่งความดี”** ของศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์
เจริญวงศ์ศักดิ์ เป็นแนวทางที่มุ่งปรับเปลี่ยนวิถีคิดในการพัฒนาจาก
แบบยึดเอาความโลภความอยาก เป็นตัวตั้ง หันมาสนใจการพัฒนา
ที่เน้นสันติภาพ ความรัก และความดีงามเป็นแรงบันดาลใจ ไม่
ว่าจะเป็นข้อเสนอที่ให้สังคมเห็นคุณค่าของการให้อภัย เห็นคุณค่า
ของความรักและความผูกพันในอันที่จะก่อให้เกิดสังคมที่สมบูรณ์ ข้อเสนอ
ให้สังคมไทยแบ่งชนชั้นโดยวัดกันที่ความดีงามมากกว่ายัดเยียดแต่
เพียงวัตถุที่ปรากฏอยู่ภายนอก วิถีความคิดที่ปรากฏอยู่ตลอดใน
หนังสือ **“สังคมน่าอยู่: ข้อเสนอแนวทางสร้างสังคมแห่งความดี”**
ล้วนกระตุ้นเตือนให้ผู้อ่านคิดใคร่ครวญในข้อเสนอต่างๆ และลงมือ
ปฏิบัติในแนวทางที่เกื้อกูลต่อชีวิตและสังคมส่วนรวม อันเป็นแนวทาง
ที่จะสร้างสรรค์สังคมให้น่าอยู่ เป็นสังคมที่มีสันติสุขในที่สุด

ศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ ได้พยายาม
เชื่อมโยงให้ผู้อ่านเข้าร่วมเป็นหนึ่งเดียวกับสังคม ไม่แบ่งแยก เน้น
ให้เห็นถึงความสุขส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว เพราะหากเปรียบเทียบชีวิต
ผู้คนเป็นเหมือนดอกบัวและสังคมแวดล้อมเป็นเหมือนน้ำแล้ว ไม่ว่า
เราจะเป็นบัวใต้น้ำ บัวริมน้ำ หรือบัวพ้นน้ำ ความสำคัญอยู่ที่
ต้องมีน้ำ ถ้าน้ำเน่าเราก็ตายกันหมด เราต้องตระหนักถึงความจริง
ในข้อนี้

ผมยังหวังว่าหนังสือเล่มนี้จะช่วยสร้างแรงบันดาลใจและกำลังใจให้ทุกคนช่วยกันสร้างสังคมไทยที่น่าอยู่กว่านี้ ลดความอยาก ความโลภส่วนตัวลง แล้วเห็นแก่ความสงบ ความสุขของส่วนรวม อันเป็นความสุขใจที่ยั่งยืนมากกว่า ความปรารถนาที่จะเห็นสังคมน่าอยู่หรือสังคมที่มีความสุขนั้นไม่อาจได้มาด้วยการเรียกร้องให้ใครอื่นมาเป็นผู้ลงมือทำ หากแต่เกิดจากการที่คนส่วนใหญ่ในสังคมคิดเห็นร่วมกัน แล้วลงมือสร้างเหตุปัจจัยที่จะทำให้เกิดความสุข ความน่าอยู่นั้นขึ้นมา ความหวังในอันที่จะสร้างสังคมน่าอยู่จึงปรากฏเป็นจริงขึ้นมาได้

โสภณ สุภาพงษ์

คำนำ

ความจริงทางเศรษฐกิจในทางทฤษฎีน่าจะเพียงพอที่จะทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น เพราะเมื่อประชากรมีรายได้มากขึ้น ย่อมมีโอกาสแสวงหาความรู้และใช้เวลาพัฒนาสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อมนุษยชาติและนำไปใช้ในการพัฒนาองค์ประกอบด้านต่างๆ ที่ส่งเสริมให้ประชากรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น แต่ในทางปฏิบัติแล้วการพัฒนาทางเศรษฐกิจกลับทำให้มนุษย์กลายเป็นเพียงปัจจัยหนึ่งของกระบวนการผลิต ทุกคนต่างมุ่งแสวงหาและสะสมความมั่งคั่ง ความสุขสบาย และความเจริญทางวัตถุต่างๆ ในขณะที่การเห็นคุณค่าของความเป็นมนุษย์ได้ลดน้อยถอยลงไปเรื่อยๆ จึงทำให้เกิดเป็นช่องว่างของความแตกต่างระหว่างความเจริญทางวัตถุและความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ยิ่งก้าวหน้าไปอย่างไม่หยุดยั้ง

สังคมไทยก็เช่นเดียวกับสังคมอื่นๆ จำนวนมากในโลกนี้ที่ถูกหลอกมาเป็นเวลานานว่าสังคมจะน่าอยู่ต้อง มาจากการมีความเจริญทางเศรษฐกิจเป็นหลัก ความคิดนี้มีอยู่เรื่อยมาจนกระทั่งความจริงปรากฏในสังคมว่า “สังคมน่าอยู่” กลับกลายเป็นความไม่น่าอยู่มากขึ้นไปเรื่อยๆ เมื่อเศรษฐกิจเจริญขึ้น สังคมของเราต้องเดินลงผิวดองถูกมานานกว่าจะค้นพบว่าสังคมไม่ได้มีความน่าอยู่เพียงเพราะมีความเจริญทางเศรษฐกิจหรือมีความทันสมัยและประชาชนมั่งคั่งร่ำรวยขึ้น แต่สังคมน่าอยู่เพราะคนในสังคมเป็นคนที่ดีงามจนเป็นสังคมที่เต็มไปด้วยคนดี คนในสังคมนั้นมีความสุขแม้ว่าจะมีคนไม่ร่ำรวยนักหรือแม้จะไม่อยู่อย่างสุขสบาย แต่อยู่อย่างยากลำบากบ้างในบางครั้ง สังคมน่าอยู่เพราะคนในสังคมมีปรัชญาการมองโลกที่ถูกต้อง มีค่านิยมในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง และมีพฤติกรรมที่ถูกต้อง

เช่น เป็นสังคมที่เห็นคนเป็นคน ปราศจากการรังเกียจเหยียดกันในความแตกต่างระหว่างกัน คนในสังคมมีความรักมีความกรุณาที่ให้แก่กัน เห็นคุณค่าและเอื้ออาทรต่อกันและกัน ฯลฯ

น่าเสียดายที่สังคมหลายสังคมในโลกกลับหลอมค่านิยมและปรัชญา การมองโลกของตนให้เห็นว่าการมีเงินมากๆ การได้ครอบครองวัตถุสิ่งของ การสามารถสรรหาสิ่งต่างๆ ตามที่ตนพึงพอใจ คือ ความสุข ความคิด เช่นนี้ทำให้ความรู้สึกรักที่พ่อแม่ขายลูกสาวมาเป็นโสเภณีเพื่อตนเองสามารถปลูกบ้านราคาหลายล้าน และอยู่อย่างสุขสบายยามแก่เฒ่า นั้นเป็นสิ่งที่ดี เพราะเป็นการแสดงความกตัญญูของบุตร การมีค่านิยมเช่นนี้ไม่น่าที่จะนำความสุขที่แท้จริงมาซึ่งคนในสังคมและก็ไม่น่าจะทำให้สังคมนั้นน่าอยู่ และถึงแม้ว่าปัจจุบันที่ปัญหาในสังคมทวีคูณขึ้นตามสัดส่วนของความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจทำให้เรามาถึงจุดตระหนักว่าการพัฒนาที่แท้จริงคือการพัฒนาที่เน้นคนเป็นศูนย์กลางโดยมีเศรษฐกิจเป็นเพียงตัวประกอบแต่ในภาคปฏิบัติจริงเรายังคงติดยึดภาพลักษณ์เก่าๆ ที่คิดว่า ***“เศรษฐกิจดี ประชาชนมั่งคั่ง สังคมจึงมีความสุข”***

ผมได้นำเสนอแนวคิดวิเคราะห์และเสนอทางออกให้สังคมจำนวนมาก ผ่านการเขียนบทความนำลงตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์และนิตยสารหลายฉบับ ในช่วงหลายปีที่ผ่านมานี้ ประกอบกับผมได้นำเสนอความคิดเหล่านี้เมื่อได้รับเชิญไปปาฐกถา บรรยาย หรืออภิปรายตามสถานที่ต่างๆ ผมเห็นว่า สังคมที่น่าอยู่ คือสังคมมีลักษณะต่างๆ อาทิ สังคมที่มีการแบ่งชนชั้นด้วยความดีงาม สังคมที่มีความเชื่อมโยงระหว่างนามธรรมกับรูปธรรม สังคมที่คนในสังคมมีจิตใจใฝ่สันติภาพ ไม่รังเกียจหรือมีอคติระหว่างกัน สังคมที่ไม่บั่นทอนกันและกัน แต่เป็นสังคมที่ให้อภัยกันเสมอ สังคมที่มีความรัก

ความผูกพันเป็นศูนย์กลาง เป็นต้น และอีกหลายๆ แนวคิดซึ่งผมเชื่อมั่นว่าจะทำให้สังคมน่าอยู่ขึ้นหากแนวคิดเหล่านี้ได้รับการพิจารณาในวงกว้าง ผมจึงได้รวบรวมขึ้นเป็นหนังสือ **“สังคมน่าอยู่ : ข้อเสนอแนะทางสร้างสังคมแห่งความดี”** เล่มนี้ขึ้น ซึ่งเป็นหนังสือเล่มหนึ่งในชุด เปิดโลกความคิด ด้วยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าแนวคิดเหล่านี้จะจุดประกายให้คนในสังคมไทยมีความปรารถนาที่จะสร้างสรรค์สังคมที่น่าอยู่กว่านี้ และด้วยความปรารถนาที่แรงกล้าร่วมกันของคนในสังคม เราทุกคนจะร่วมกันเสนอความคิดและร่วมกันสร้างสังคมนี้จนกว่าสิ่งที่เราร่วมกันเสนอจะสามารถปรากฏเป็นรูปธรรมในการสร้างสรรค์สังคมไทยให้เปี่ยมด้วยความดีงามและความน่าอยู่ในอนาคตอันใกล้

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์

คนในสังคม

ควรลด ค่านิยมของการเซ็น

“สังคมที่คนดีหัวทิ่ม”

ให้กลายเป็นสังคมที่

คนดีจำนวนมาก

สามารถกระทำความดีได้

ภายในขอบเขตหน้าที่

และความรับผิดชอบของตน

1

สังคมไทยต้องมีชนชั้น
ที่วัดด้วยความดีงาม

ไม่มีความเสมอภาคแต่เกิดขึ้นได้ท่ามกลางมวลมนุษย์ แม้ว่าเราจะเห็นด้วยและพยายามผลักดันเรื่องสิทธิเสรีภาพความเสมอภาค ความเท่าเทียมกัน และคงต้องพยายามสรรค์สร้างมันต่อไป แต่ “ความล่มสลายของลัทธิคอมมิวนิสต์” ก็นับเป็นเครื่องยืนยันอย่างเป็นรูปธรรมถึงความล้มเหลวอย่างสิ้นเชิงในการพยายามทำให้ทุกๆ คนเท่าเทียมกันในสังคม

ทุกสังคมต้องมีชนชั้น

บทสรุปแห่งสัจธรรมของมนุษยชาติพบว่า การจัดชนชั้นทางสังคมเกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติ อันเนื่องจากเหตุผลสำคัญสองประการคือ ประการแรก มนุษย์ทุกคนต่างมีเอกลักษณ์ของตนเองทั้งในลักษณะทางกายภาพ ศักยภาพ ความชำนาญ และประสบการณ์การเรียนรู้ เอกลักษณ์นี้เองนำมาซึ่งการแบ่งประเภทคนโดยตัวเอง ประการที่สอง โครงสร้างสังคมแบ่งหน้าที่และความสำคัญของแต่ละคนที่ไม่เหมือนกัน ทุกคนจึงมีหน้าที่ความรับผิดชอบที่แตกต่างกันไป หากมองจากบางมุม บางคนทำหน้าที่ที่มีความรับผิดชอบสูงกว่าคนอื่นและคนน้อยคนจะทำหน้าที่เช่นนั้นได้ เมื่อเป็นเช่นนั้น กลุ่มคนนั้นย่อมได้รับข้อเสนอพิเศษจากสังคมเพื่อให้ดำรงตำแหน่งนั้น และสิ่งที่ตามมากับบทบาทหน้าที่และตำแหน่งก็คือสิ่งต่างๆ เช่น เกียรติยศ ความ

เคารพ และการได้รับผลตอบแทนที่มากกว่าสำหรับคนที่ทำในสิ่งที่คนจำนวนมากทำไม่ได้ การจัดลำดับชั้นของสังคมจึงเกิดขึ้นตามความจำเป็นตามหน้าที่เพื่อให้สังคมอยู่รอดได้ ซึ่งสิ่งนี้ก็นับได้ว่าเป็นสิ่งที่ดีเพราะมีส่วนทำให้สังคมมีเสถียรภาพและความมั่นคง

เมื่อมีความแตกต่างก็นำมาซึ่งการแบ่งชนชั้น และการแบ่งชนชั้นก็นำมาซึ่งการให้คุณค่า เช่น บุคคลที่ดำรงอยู่ในสถานภาพผู้นำส่วนใหญ่ย่อมได้รับการให้เกียรติ การเคารพเชื่อฟัง เป็นต้น ชนชั้นปกครองมักมีเกียรติยศมากกว่าประชาชนธรรมดา การแบ่งชนชั้นนั้นจะไม่ก่อให้เกิดปัญหาตราบเท่าที่การแบ่งชนชั้นเกิดขึ้นจากการให้ “คุณค่า” ของการแบ่งชนชั้นอย่างถูกต้อง นั่นคือในความแตกต่างกันตามหน้าที่ทางสังคม ในขณะที่คนในสังคมก็ยังคงรักษาไว้ซึ่งการให้เกียรติและเคารพในความเป็นมนุษย์ตามหลักปรัชญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 1 ซึ่งบัญญัติว่า “มนุษย์ทั้งหลายเกิดมามีอิสระ เสรีและเท่าเทียมกันทั้งศักดิ์ศรีและสิทธิ ทุกคนได้รับการประสิทธิประสาทเหตุผลและมโนธรรม และควรปฏิบัติต่อกันอย่างฉันท์พี่น้อง” การเห็นคุณค่าของความเป็นมนุษย์ระหว่างกันนี้เองช่วยลดช่องว่างแห่งความขัดแย้งของความไม่เท่าเทียมกันระหว่างชนชั้นลง

แต่ในโลกแห่งความเป็นจริงการแบ่ง “ชนชั้น” เป็นประเด็นที่นำมาซึ่งความขัดแย้งระหว่างคนและกลุ่มคนในสังคมเสมอ ปัญหานี้เกิดขึ้นจากการให้คุณค่าแก่ชนชั้นอย่างไม่ถูกต้องในสังคมที่มีการให้ “คุณค่า” แก่ชนชั้นบางชนชั้นที่นำมาซึ่งความขัดแย้ง การหมิ่นเกียรติ สิทธิเสรีภาพ และในศักดิ์ศรีของมนุษย์ และที่สำคัญเป็นการแบ่งชนชั้นที่ลดคุณค่าของความเป็นมนุษย์ลง

คำถามจึงไม่ใช่อยู่ที่ว่าสังคมควรจะแบ่งชนชั้นหรือไม่ แต่คำถามอยู่ที่ว่าเราจะแบ่งชนชั้นในสังคมด้วย “คุณค่า” เช่นไรที่จะช่วยให้เกิดการยอมรับในชนชั้นระหว่างกันและการอยู่ร่วมกันอย่างสุขสงบและทุก ๆ คนยังสามารถสำแดงคุณค่าในตนเองออกมาได้

การแบ่งชนชั้นด้วยคุณค่าภายนอก การกคขี่ขี่มเหงระหว่างมนุษยชาติ

ความเสมอภาคในเรื่องของสิทธิความเท่าเทียมกันในความเป็นมนุษย์เป็นเรื่องที่มีการผลักดันให้เกิดขึ้นอย่างครอบคลุมในทุกประเทศทั่วโลก แต่ยังไม่สามารถเกิดขึ้นอย่างเป็นจริงได้แม้ในประเทศที่เรียกตนเองว่าเป็นประชาธิปไตยสูงสุด ประชาชนในประเทศก็ยังมี การจัดแบ่งชนชั้นระหว่างกันตามค่านิยมของสังคมตามอคติที่เกิดขึ้นในจิตใจและเป็นการแบ่งชนชั้นของสังคมผ่านการให้ “คุณค่าภายนอก” ซึ่งเกิดขึ้นอย่างมากมายในสังคมทั่วไปในปัจจุบันซึ่งนับรวมถึงสังคมไทยด้วย

การแบ่งชนชั้นด้วยการให้คุณค่าของสิ่งที่ปรากฏภายนอกนั้น ได้แก่ การให้คุณค่าแก่คนที่ทรัพย์สินเงินทองซึ่งก่อให้เกิดการแบ่งชนชั้นในสังคม สังคมที่แบ่งชนชั้นด้วยราคาของไวน์ที่ดื่ม ยี่ห้อรถที่ขับ ขนาดและสถานที่ตั้งของบ้านที่อยู่อาศัย ฯลฯ ใครที่มีเงินทองมาก คนนั้นก็จะได้รับการยกย่องเคารพนับถือและสามารถใช้อำนาจเงินในการทำตามความปรารถนาได้ จนอาจกล่าวได้ว่า “ไม่สำคัญว่าความร่ำรวยนั้นจะได้มาอย่างสุจริตหรือทุจริตก็ตาม แต่ผู้ที่มั่งคั่งย่อมได้รับการยกมือไหว้เสมอ” ในทางตรงกันข้าม คนยากจนจะได้

รับการดูถูกเหยียดหยามและมักจะกลายเป็นเบี้ยล่างของคนที่ย่ำรวยเสมอ รวมทั้งไม่ได้รับสิทธิและเกียรติอย่างเสมอภาคจากสังคมตามที่ควรจะเป็น

การให้คุณค่าแก่คนที่ชาติตระกูล

ชาติตระกูลที่แตกต่างกันเป็นผลสืบเนื่องจากการยอมรับในข้อกำหนดของสิ่งที่เหนือธรรมชาติโดยเกิดการแบ่งชนชั้นระหว่าง “คนมีบุญ” กับ “คนมีกรรม” ซึ่งส่งผลให้คนที่เกิดในชาติตระกูลที่คนยอมรับนับถือกลายเป็นคนที่มีสิทธิพิเศษในสังคมและได้รับการให้เกียรติที่แตกต่างซึ่งทำให้หลายครั้งนำมาซึ่งความรู้สึกของความไม่ยุติธรรมและความไม่เสมอภาคในการเลือกปฏิบัติของคนในสังคมที่ละเมิดกฎเกณฑ์ของสิทธิเสรีภาพ ตามที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญ

การให้คุณค่าแก่คนที่ระดับการศึกษา ความเก่งกาจสามารถ

การศึกษายกระดับคนให้เลื่อนบันไดในสังคมได้เสมอในสังคมไทยเราจะให้เกียรติคนที่มีความรู้เพราะคนที่มีความรู้มีสัดส่วนน้อยในสังคม อันเกิดจากโอกาสทางการศึกษาที่ไม่เท่าเทียมกัน ในสังคมไทยและคนเหล่านี้มักเข้าไปทำหน้าที่อันสำคัญในประเทศหลายคนได้กลายเป็น “ผู้นำ” ในสังคม จึงเกิดการยอมรับนับถือและการให้เกียรติโดยที่ไม่ได้พิจารณาว่าคนที่มีการศึกษา นั้นใช้ความรู้ที่ได้จากการศึกษาเพื่อกอบโกยประโยชน์สำหรับตนอย่างเห็นแก่ตัวหรือไม่ หรือเขาใช้ความสามารถที่ตนมีอยู่เพื่อจรรโลงสังคมหรือใช้ไปอย่างเห็นแก่ตัว ในทางตรงกันข้ามคนส่วนใหญ่ในสังคมที่ไม่มีการศึกษา เช่น คนพิการ หรือคนไม่มีความสามารถก็จะรู้สึกว่าตนเองไม่มีคุณค่า เพราะมักจะได้รับการ

ดูถูกดูแคลนและได้รับการเอาเปรียบเพราะการขาดความรู้และไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม

การให้คุณค่าแก่คนที่รูปร่างหน้าตา

ค่านิยมของสังคมที่ให้คุณค่าแก่ความงาม สะท้อนออกผ่านทางคำพูด และการกระทำของคนในสังคม เช่น การยกย่อง “นางงาม” ให้เป็นผู้มีเกียรติ สังคมที่นิยมชมชอบและชมเชยคนที่รูปร่างหน้าตาเย่อหยิ่งเป็นเหตุให้คนที่มีความลักษณะตรงกันข้ามกลายเป็นคนที่มีปมด้วย เช่น คนอ้วน คนพิการ คนพูดติดอ่าง คนฟันหลอ คนเตี้ย คนตัวดำ คนศีรษะล้าน คนดั่งจุมูกหัก คนผมฟู คนหน้าเหี่ยวย่น เป็นต้น ในสังคมบางแห่งอย่างเช่นสังคมไทย จึงเกิดการขาย “ปมด้อย” เพื่อสร้างความสนุกสนานให้กับผู้อื่น อันเป็นจุดขายหลักของบรรดาคณะตลกโดยทั่วไป คณะตลกที่มีจุดขายลักษณะนี้มากๆ ก็จะสามารถสร้างรายได้จำนวนมากให้กับตนเองได้เพราะผู้ชมจะให้ความนิยมมาก ซึ่งสะท้อนให้เห็นค่านิยมอย่างหนึ่งก็คือ ค่านิยมชอบเยาะเย้ยคนที่แตกต่างจากตนเอง โดยเฉพาะคนที่ดูภายนอกเหมือนต๊าดต้อยกว่า เกิดความรู้สึกว่าเขาเป็นตัวตลก มุขตลกจำนวนมากจึงเกิดจากการได้กระแทกกระทั้นความขาดตกบกพร่องของรูปร่างหน้าตาของคนอื่น

การแบ่งชนชั้นในสังคมบนพื้นฐานสิ่งภายนอกยังมีอีกหลายรูปแบบที่เราสามารถสัมผัสได้ในชีวิตประจำวัน และหลายครั้งเราเองก็อาจเป็นคนหนึ่งที่ทำให้เกิดการแบ่งชนชั้นอย่างไม่เหมาะสม เช่น การแสดงออกซึ่งการดูถูกเพื่อนฝูงที่ใช้สินค้าไม่มียี่ห้อโด่งดัง การล้อเลียนปมด้วยของคนบางคนอย่างสนุกสนาน เป็นต้น

การแบ่งชนชั้นเช่นนี้จะนำมาซึ่งการละเมิดสิทธิเสรีภาพของความเป็นมนุษย์ตามหลักสิทธิมนุษยชน เพราะขาดมาตรฐานการวัดคุณค่าความเป็นคนอย่างเหมาะสม ขาดความตระหนักว่าคนทุกคนไม่ว่าจะเกิดในสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมเช่นใด เขาสมควรได้รับการให้เกียรติ ยกย่อง และการเห็นคุณค่าเช่นเดียวกับสิ่งที่อยู่ภายนอกและไม่น่าจะนำมาซึ่งการดูถูกเหยียดหยามหรือการใช้อำนาจอย่างไม่เหมาะสม การเกลียดชังและการกดขี่ข่มเหงกันอย่างไม่สมควรซึ่งจะกลายเป็นปัญหาความไม่เท่าเทียมกันในสังคมอันเกิดขึ้นเนื่องจากการให้คุณค่าในสิ่งที่ไม่ถูกต้องนั่นเอง

สังคมควรแบ่งชนชั้นที่ความดีงาม ด้วยการยกระดับคุณค่า "ความดี"

เราปฏิเสธเรื่องการแบ่งชนชั้นไม่ได้ แต่เราสามารถสร้าง “คุณค่านิยม” (คุณค่า + ค่านิยม) ให้กับคนในสังคมให้สามารถแบ่งชนชั้นอย่างถูกต้องได้ โดยการยึดมั่นสูงสุดในหลักแหล่งสิทธิมนุษยชนร่วมกับการผลักดันให้สังคมเต็มไปด้วยความสงบสุขและการใช้ชีวิตอย่างสันติระหว่างกัน และสิ่งที่สังคมควรจะใช้เป็นตัววัดคุณค่าของคนและใช้ในการจัดลำดับชนชั้นในสังคมก็คือ “ความดีงาม” ความดีงามนั้นเป็นคุณค่าภายในจิตใจและเป็นพื้นฐานของคุณธรรมจริยธรรมที่จะช่วยให้คนในสังคมอยู่ร่วมกัน “ฉันทิ์พี่น้อง” ความดีงามนั้นทำให้คนไม่ทำลายกัน ความดีงามทำให้คนร่ำรวยสามารถให้เกียรติคนยากจนได้ ทำให้คนที่มีการศึกษามีความรู้ความสามารถยอมรับข้อเสนอแนะของคนที่ไม่มีการศึกษาได้ ความดีงามนำมาซึ่งความเอื้ออาทรระหว่างกัน ลดความแบ่งแยกในความแตกต่างระหว่างรูปร่างหน้าตา ฐานะ เชื้อชาติ ศาสนา หรือความแตกต่างใดๆ ก็ตาม

ที่สำคัญที่สุด ความดีงามเป็นสิ่งที่ทุกๆ คนมีสิทธิเท่าเทียมกันที่จะเลือกเป็นไม่ว่าเขาจะเกิดมาในชาติตระกูลใด ฐานะทางเศรษฐกิจใด มีโอกาสเรียนหนังสือมากหรือไม่หรือแม้แต่พิการหรือร่างกายปกติ เป็นการเปิดโอกาสให้ทุกคนสามารถที่จะเป็นที่ยอมรับได้ สามารถได้รับเกียรติได้เช่นคนอื่น

ดังนั้นเราจึงควรสนับสนุนให้เกิดการแข่งขันกันที่ความดีงาม โดยให้เกียรติผู้ที่กระทำดีไว้สูง ผ่านการสร้างแรงจูงใจและให้รางวัลผู้ที่กระทำดี และพยายาม “เปิดโอกาส” หรือช่วยเหลือผู้ที่ยังไม่ได้เป็นคนดีในสังคมให้มีโอกาสอยู่ในชนชั้นสูงเพราะความดีงาม โดยพัฒนาจุดตระหนักรู้ของคนในสังคมในเรื่องต่อไปนี้อาทิ

ตระหนักว่าทุกคนต่างมีเอกลักษณ์และคุณค่าในตัวเอง

หากเราทุกคนในสังคมตระหนักว่า มนุษย์ไม่ได้ประกอบขึ้นเพียงแต่ร่างกาย แต่ประกอบด้วยความคิด จิตใจ อารมณ์ ความรู้สึก บุคลิกภาพ และศักยภาพที่ซ่อนอยู่ ซึ่งมีความแตกต่างกันและสามารถเรียกได้ว่าเป็น “เอกลักษณ์ของความเป็นมนุษย์” เอกลักษณ์นี้เองทำให้มนุษย์มี “ค่า” ทั้งในสายตาของเขาเอง และในสายตาของผู้อื่น ดังนั้นไม่ว่าเขาจะเป็นเช่นไร เขาย่อมได้รับการปกป้องและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ และหากทุกๆ คนตระหนักในคุณค่าของกันและกัน ก็จะนำมาซึ่งการให้เกียรติระหว่างกัน การเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่นและเกิดการยอมรับผู้อื่นในสภาพที่เขาเป็น ซึ่งเป็นเหตุทำให้คนที่คิดว่าตนเองอยู่ในชนชั้นที่ต่ำกว่านั้นเห็น “คุณค่า” ที่มีอยู่ในตนเองมากขึ้น เกิดความภาคภูมิใจในการดำรงชีวิตในสังคมรวมทั้งเกิดกำลังใจในการใช้ศักยภาพความรู้ความสามารถที่ตนมีได้อย่างเต็มที่

ตระหนักว่าลักษณะชีวิตที่ดีงามสมควรได้รับการยกย่อง มากกว่าองค์ประกอบภายนอก

เป็นเรื่องจริงที่ว่า การมอบอำนาจให้กับคนเก่งกาจสามารถแต่ขาดคุณลักษณะชีวิตที่ดีงาม เท่ากับการยอมสละสิทธิของตนและตกอยู่ใต้พันนาการแห่งอำนาจความเลวร้าย ดังนั้นการประเมินคุณค่าว่าคนใดสมควรได้รับเกียรติ ความเคารพนับถือและการยกย่องจากสังคมนั้น ควรมุ่งประเด็นที่ความดีงามที่เขาได้กระทำจากลักษณะชีวิตที่ดีงามเป็นสำคัญ เช่น คนที่มีความรู้ความสามารถแต่ชอบใช้ความรู้นั้นข่มผู้อื่น ดูถูกคนที่รู้น้อยกว่า พูดจาก้าวร้าวไม่ให้เกิดเกียรติผู้อื่น บุคคลนี้ก็ไม่สมควรได้รับการพิจารณาให้ขึ้นดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้าหรือผู้นำคน เพราะเขาจะวางอำนาจแก่คนที่อยู่ภายใต้จนกระทั่งสร้างความขัดแย้งระหว่างกัน นำมาซึ่งผลสุดท้ายคืองานที่ไม่มีคุณภาพ เป็นต้น ลักษณะชีวิตที่ดีงามจึงควรเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ใช้ในการแบ่งประเภทคนในการคัดเลือกคนที่จะเข้ามาดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ในสังคมอย่างเหมาะสม ตระหนักว่าการแบ่งชนชั้นที่ความดีงามช่วยจรรโลงสังคมมากกว่าทำร้ายสังคม สังคมไทยควรมีการพัฒนาการให้เกียรติและการให้รางวัลคนบนพื้นฐานของความดีที่เขาได้กระทำลงไปมากกว่าการมุ่งที่จะจับผิด คิดร้าย หรือดูถูกเหยียดหยามระหว่างกัน คนในสังคมควรลดค่านิยมของการเป็น “สังคมที่คนดีท้อแท้” ให้กลายเป็นสังคมที่คนดีจำนวนมากสามารถกระทำความดีได้ภายในขอบเขตหน้าที่และความรับผิดชอบของตน สังคมต้องสนับสนุนด้วยการเชื่อในส่วนดีของเขามากกว่าการระแวงสงสัยหรืออิจฉาริษยาเกรงว่าคนที่กระทำดีกว่านั้นจะแย่งสิ่งที่ตนมีไป แต่ความมองที่ประโยชน์สูงสุดของสังคมเพราะคนที่มีจิตใจดีงาม มีการประพฤติที่ดี ย่อมสร้างสิ่งที่ดีได้มากกว่า โดยไม่ขึ้นอยู่กับทรัพย์สิน การศึกษา ฐานะ หรือคุณค่าภายนอกใดๆ ทั้งสิ้น

ในที่สุดคนในสังคมจะพบว่า การแบ่งชนชั้นที่ความดีงามนั้นจะช่วยให้สังคมเจริญรุดหน้า เพราะคนในสังคมจะเห็นแบบอย่างแห่งการกระทำดีของคนในสังคมจำนวนมาก และเห็นคุณค่าความดีเพียงพอที่จะ “เลียนแบบ” และเป็นการลดการเลียนแบบในคุณค่าภายนอก ไม่ว่าจะเป็นการมุ่งแสวงหาทรัพย์สินเงินทอง เกียรติยศ ชื่อเสียง รูปร่างหน้าตา และหากเราลดระดับการให้ “คุณค่า” ของการจัดอันดับคนบนพื้นฐาน “ภายนอก” และมุ่งเน้นการจัดอันดับคนบนพื้นฐานของ “ความดีงาม” มากกว่า ก็เท่ากับว่าเรากำลังเปิดประตูให้คนในสังคมได้ก้าวเข้าสู่ชนชั้นใหม่ในทุกๆ สถานภาพ ตำแหน่ง ฐานะ การศึกษา อย่างสง่างาม และช่วยจรรโลงสังคมให้ดำเนินไปในแนวทางที่ถูกต้องชอบธรรมได้ในที่สุด

ตีพิมพ์ลงในหนังสือพิมพ์มติชน
วันพุธที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ. 2540

รูปธรรมที่เกิดขึ้นโดยปราศจาก

นามธรรม

แม้จะเกิดจาก ความหวังดี

แต่ก็อาจจะส่งผลร้าย

และนำไปสู่การลงทัณฑ์ในที่สุด

ขณะเดียวกันในทางตรงกันข้าม

นามธรรมที่ขาดรูปธรรม

ก็เปรียบเสมือน

“การสร้างวิมานในอากาศ”

ที่ลอย ค้างอยู่บนฟ้า

ไม่สามารถนำไปใช้ในโลก ปฏิบัติจริงได้

2

กลไกเชื่อมโยง

นามธรรม – รูปธรรม

ข้อเสนอเพื่อสร้างสรรค์สังคมไทย

เมื่อเร็วๆ นี้ผมได้รับเชิญเข้าร่วมเสวนา “มูมกาแฟ” ที่ร้านนายอินทร์ท่าพระจันทร์ เพื่อเปิดตัวหนังสือของผมเรื่อง “กระแสวิพากษ์: บทเรียนเพื่อสังคมไทย” และมีโอกาสได้สนทนา ถาม - ตอบกับผู้ที่เข้าร่วมฟังการเสวนา นักศึกษาคนหนึ่งได้ถามผมว่า “อาจารย์มีแนวคิดที่อยากเห็นสังคมดีขึ้นมากมาย ผมอยากทราบว่าแนวคิดของอาจารย์เหล่านี้จะสามารถทำจาก “นามธรรม” ไปสู่ “รูปธรรม” หรือภาคปฏิบัติได้อย่างไร และคิดว่าความคิดของคนๆ หนึ่งเพียงพอไหมที่จะสร้างเป็นรูปธรรมให้เกิดขึ้นได้”

คำถามดังกล่าวเป็นคำถามที่ดีมากและทำให้ผมจุกคิดถึงแนวคิด “นามธรรม - รูปธรรม” ซึ่งผมได้กล่าวไว้แล้วในการบรรยายตามที่ต่างๆ หลายแห่ง และคิดว่าน่าจะเป็นประโยชน์มากยิ่งขึ้นหากจะบันทึกไว้ในรูปของบทความเพื่อเผยแพร่เป็นประเด็นให้วิพากษ์ร่วมกันในสังคมไทย เพราะความเป็นนามธรรมและรูปธรรมที่เชื่อมโยงสอดคล้องกันจะเป็นเหตุให้สังคมพัฒนาก้าวหน้าไปอย่างไร้หลงทิศทาง

"นามธรรม" นำร่องความคิดสู่ "รูปธรรม" ที่พึงประสงค์

ผมมีความคิดเห็นว่า ไม่ว่าเราจะดำเนินการสิ่งใด ไม่ว่าเรื่องเล็กหรือเรื่องใหญ่ เราจะต้องเริ่มต้นที่ “นามธรรม” ก่อน นามธรรมเป็นกระบวนทัศน์แนวคิด (thinking paradigm) ที่กำหนดเป็นกรอบความคิด (conceptual framework) หรือกรอบอุดมการณ์ (ideological framework) เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง นามธรรมที่ดีมีลักษณะ “เสถียรทางความคิด” เป็นแนวความคิดที่ชัดเจนและเป็นจริงทุกยุคสมัย ไม่แปรเปลี่ยนตามกาลเวลา เมื่อมีนามธรรมเป็นกรอบชัดเจนแล้วก็ต้องดำเนินการสร้าง “รูปธรรม” ที่สอดคล้องให้เกิดขึ้นตามมาด้วย โดยรูปธรรมที่เกิดขึ้นต้องสอดคล้องในทิศทางเดียวกับนามธรรม จึงบรรลุสัมฤทธิ์ผลตามความปรารถนา และรูปธรรมที่สร้างขึ้นต้องประยุกต์ให้เหมาะสมกับภาวะ เวลา โอกาส สถานการณ์และยุคสมัย (time and space) รูปธรรมในแต่ละยุคจึงไม่เหมือนกัน รูปธรรมที่เหมาะสมสำหรับปัจจุบันกาลเมื่อเวลาผ่านไป 30 ปี อาจจะไม่เหมาะสมอีกต่อไป หรือรูปธรรมของเมื่อ 50 ปี ก่อนย่อมไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ในปัจจุบันเช่นกัน

นอกจากนี้ ความสอดคล้องระหว่างนามธรรมกับรูปธรรมเป็นเรื่องที่จำเป็นอย่างยิ่ง เพราะหากเราเริ่มต้นที่รูปธรรมโดยปราศจากนามธรรม จะทำให้สิ่งที่เกิดขึ้นนั้น “ไร้ราก” ไร้ทิศทางและสะเปะสะปะ เพราะไม่มีตัวบังคับนำร่องเป็นแกนในการนำไปข้างหน้า และรูปธรรมที่เกิดขึ้นโดยปราศจากนามธรรม แม้จะเกิดจากความหวังดีแต่ก็อาจจะส่งผลร้ายและนำไปสู่การหลงทิศได้ในที่สุด ขณะเดียวกันในทางตรงกันข้าม นามธรรมที่ขาดรูปธรรมก็เปรียบเหมือน “การ

สร้างวิมานในอากาศ” ที่ลอยค้างอยู่บนฟ้า ไม่สามารถนำมาใช้ในภาคปฏิบัติจริงได้ ยกตัวอย่างเช่น การวางรากฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตยในทวีปยุโรป เริ่มต้นด้วยแนวคิดเชิงนามธรรมของนักปรัชญาหลายท่านนานนับพันปี นับตั้งแต่สมัยกรีกโบราณ โสเครติส เพลโต อริสโตเติล มีการปูพื้นฐานความคิดเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของมนุษย์ และระบอบการปกครองที่เหมาะสม แนวคิดดังกล่าวได้รับการเผยแพร่และสืบทอดต่อนามธรรมผ่านนักปรัชญาหลายท่าน อาทิ โทมัส ฮอบบ์, จอห์น ล็อก ฯลฯ มีการเขียนหนังสือเผยแพร่แนวคิดสู่ประชาชนอย่างกว้างขวาง พร้อม ๆ กับแนวคิดนี้ได้รับการถูกนำมาใช้จริง (รูปธรรม) ในการปกครองอย่างสอดคล้องกับนามธรรม และตลอดระยะเวลาที่จะมีพัฒนาการผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคม (socialization) มีนักคิดพัฒนาต่อยอดแนวคิดเดิม มีการเผยแพร่แนวคิดสู่ประชาชน และการพลวัตระบบให้สอดคล้องกับบริบทอย่างต่อเนื่อง ทำให้ประชาชนดำเนินวิถีชีวิตประชาธิปไตยได้อย่างสอดคล้อง ในทางตรงกันข้าม เราไม่สามารถให้คนเพียงบางคนเป็นผู้ผลักดันสังคมสู่ความเป็นรูปธรรมได้ทันทีทันใด เพราะเป็นเหมือนการชิงสุกก่อนห่าม และเป็นการสร้างรูปธรรมโดยที่ผู้ปฏิบัติขาดโครงสร้างความคิดเชิงนามธรรม ทำให้คนที่รับนั้นไม่เข้าใจ ไม่ยอมรับ และไม่ปฏิบัติตามแนวคิดเหล่านั้น ยกตัวอย่างเช่น การปฏิวัติคอมมิวนิสต์ในจีนสมัยเหมาเซตุง หรือในสหภาพโซเวียตสมัยเลนิน ทั้งสองได้รับเอาความคิดเชิงนามธรรมของ “มาร์กซิส” ไปปรับในเชิงรูปธรรมในประเทศ แต่ผู้นำประเทศกลับนำไปใช้อย่างไม่สอดคล้องในบางด้านกับนามธรรม และนำไปใช้ใน

ลักษณะบังคับพฤติกรรมคนในสังคมเพราะไม่ใช่ประชาชนทั้งหมดเห็นชอบด้วย ในเชิงความคิดอย่างสมบูรณ์แบบ แต่ยอมจำนนเพราะอำนาจและเงื่อนไขข้อ แลกเปลี่ยนด้วยผลประโยชน์บางประการ เช่น รวมกลุ่มกันบนพื้นฐานความ ยากจน ความเคียดแค้น และความเกลียดชังชนชั้นอภิสิทธิ์ที่มีร่วมกัน จึง ยอมรับการเปลี่ยนแปลงเพื่อหวังผลประโยชน์เฉพาะหน้า โดยปราศจากการ ยอมรับในนามธรรมก่อน จึงเป็นเหตุทำให้รูปธรรมนั้นได้ผลเพียงชั่วคราว ไม่ สามารถอยู่ได้อย่างยั่งยืน ในที่สุด 70 ปีต่อมา ระบอบคอมมิวนิสต์จึงถึงการ ล่มสลาย

ในสังคมไทยก็เช่นกันเรามีรูปธรรมที่ “ไร้ราก” นามธรรมมาโดยตลอด เพราะนับแต่อดีตรัฐไทยใช้อำนาจผ่าน “ศูนย์กลางอภิสิทธิ์” ในระบอบ อมาตยาธิปไตย (Bureaucratic polity) โดยชนชั้นขุนนางข้าราชการ กลุ่ม เทคโนโลยี ข้าราชการพลเรือน ข้าราชการทหาร และข้าราชการอื่นๆ มา โดยตลอด กลุ่มคนเหล่านี้ไม่เห็นความสำคัญของการวางรากฐานนามธรรม ให้กับคนในสังคม เพราะคำสั่งทุกอย่างมาจากชนชั้นปกครองเพื่อให้ชนชั้นถูก ปกครองปฏิบัติตามอย่างไม่จำเป็นต้องเข้าใจรากฐานความคิด จึงกลายเป็น การปฏิบัติแบบ “ไร้ราก” คือขาดความเข้าใจ และไม่สามารถปฏิบัติได้ จริงแม้ผู้กระทำอาจมีความตั้งใจดี ไม่ว่าจะเป็น การเมือง การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา และในทุกๆ เรื่อง ประชาชนมีส่วนร่วมเชิงนามธรรมแทบ จะเรียกว่าเป็น “ศูนย์” หรือน้อยมากจนเกิดปัญหามากมายอันมาจากการมี เพียง “รูปธรรม” หลากหลายอย่างที่ขาดความสอดคล้องกันนั่นเอง ยกตัวอย่าง เช่น นับตั้งแต่เปลี่ยนระบอบการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์สู่ ระบอบประชาธิปไตย ทำให้แนวคิด (นามธรรม) ทางการเมืองไม่ได้เข้าสู่

กระบวนการขัดเกลาทางสังคม ด้วยเหตุนี้สิ่งที่ปฏิบัติกลายเป็นรูปธรรมที่ไร้รากนามธรรมที่ประชาชนเข้าใจ เห็นด้วย และยอมรับ จวบจนปัจจุบันแม้รัฐไทย จะสามารถประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน พ.ศ. 2540 แต่ก็มีเชื่อของการสร้างรูปธรรมอย่างไร้ทิศและขาดความสอดคล้องกับนามธรรมโดยกลุ่มคนชั้นหัวแถวในสังคมสู่ระดับมวลชน นอกจากนี้ยังปราศจากการ “จุดพลุทางความคิด” ให้คนทั้งประเทศเกิด “ฉันทานุมติ” เป็นกระแสเรียกร้องกลับขึ้นมาสู่รัฐ จึงทำให้ยังไม่สามารถยืนยันได้ว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้ประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศจะมีความเข้าใจและสามารถปฏิบัติในเชิงรูปธรรมได้อย่างไม่ขัดแย้งกับกรอบความคิดเชิงนามธรรมที่ยึดถือ

สังคมไทยต้องสร้าง "นามธรรม" เพื่อ "รูปธรรม" ประชาประสงค์

ในทุกวิถีการดำเนินชีวิตทั้งระดับ “ปัจเจกชน” จนถึงระดับ “มหภาค” สังคมไทยจำเป็นต้องมีรากฐานนามธรรมเป็นกรอบความคิดที่เด่นชัดในทุกๆ เรื่อง ตั้งแต่เรื่องเล็กน้อยจนถึงเรื่องใหญ่ระดับประเทศ โดยกระบวนการก่อเกิดนามธรรมจนนำไปสู่รูปธรรมที่สอดคล้องกัน 3 ขั้นตอน อันได้แก่

การหวนเมลิคพันทางความคิด

จุดเริ่มต้นที่เกิดจากนามธรรมจะสามารถแปรเป็นรูปธรรมที่สอดคล้องประสานกันอย่างดีนั้น จำเป็นต้องเกิดจากการหวนเมลิคพันธุ ทางความคิด หรือ การถ่ายทอดอุดมการณ์กรอบความคิดเบื้องต้น เพื่อให้เกิดการแพร่กระจายทางแนวคิดอย่างกว้างขวางในระดับมวลชน ทำให้คนในสังคมเกิดความเข้าใจ และเกิดการยอมรับร่วมกัน จนกระทั่งเกิด “การสูกอมทางความคิด” ของคนในสังคมเสียก่อน จากนั้นจึงตามด้วยการนำนามธรรมนั้นไปสู่รูปธรรม 2 ระดับ ระดับปัจเจกชน และ ระดับมหภาค ที่เกิดขึ้น จากความเข้าใจ การยอมรับ และความเชื่อมั่นในนามธรรมจนแสดงออกเป็นพฤติกรรม

ผมได้นำเสนอแนวคิดเชิงนามธรรมในเรื่องต่างๆ ไว้มากมาย ซึ่งเป็นกรอบความคิดของผมเพื่อการดำเนินชีวิต ทั้งเรื่องเล็กในระดับการดำเนินชีวิตส่วนตัว จนถึงเรื่องใหญ่ในระดับการพัฒนาประเทศ ผมจึงเต็มใจขอทำหน้าที่ในฐานะนักวิชาการที่เผยแพร่แนวคิดและหวนความคิดเพื่อแสวงหาเพื่อนร่วม

ความคิดและสร้างข้อ “ถกเถียง” ทางนามธรรม เพื่อว่าหากเป็นความคิดที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ผมก็จะมีความสุขยิ่งที่มีพันธมิตรที่เห็นพ้องต้องกันเพิ่มขึ้นๆ และหากสอดคล้องกับความต้องการและประโยชน์สุขของประชาชนส่วนใหญ่ นามธรรมนี้ก็จะเป็นไปสร้างกรอบความคิดในจิตสำนึกของมวลชนเจ้าของประเทศและด้วยความเข้าใจจริงก็จะส่งผลเป็นความปรารถนาในการผลักดันนามธรรมนั้นสู่รูปธรรมของสังคมในที่สุด

การบ่มเพาะเพื่อให้เกิดการสุกงอมทางนามธรรม

การประยุกต์นามธรรมในชีวิตขึ้นอยู่กับการที่คนๆ นั้น “เชื่อมั่นในหลักการอย่างหมดจดจิตใจ” โดยเริ่มต้นจากการรับความคิด (thinking) ที่ดีและอยากให้เกิดขึ้น และเชื่อมั่นในแนวคิดนั้นเรื่อยไป จนเกิดการบ่มเพาะทางความคิดและการปรับกระบวนการทัศนภายในแต่ละปัจเจก ซึ่งสำหรับสังคมไทย ผมคิดว่าสังคมไทยควรได้รับการให้โอกาสในการ “บ่มเพาะทางความคิด” ให้คนในสังคมเห็นจุดดี จุดด้อย ในสังคมของตนเอง เช่น ผมมักจะชี้ให้สังคมเห็นอยู่เสมอว่า สังคมไทยเป็นสังคมที่ให้คุณค่าความดีงาม และการเรียนรู้ น้อยกว่าคุณค่าของเงินทอง ชื่อเสียง ชาติตระกูล ยศ ตำแหน่ง หรือเป็นสังคมที่ “ยกย่องเปลือก” ไม่ “ยกย่องแก่น” และไม่เปิดโอกาสให้คนดีคนเก่งเข้าสู่ระบบอย่างเพียงพอ ทำให้ประเทศขาดการพัฒนาทางความคิดความรู้ และความดีงามอย่างเพียงพอ

หากเราต้องการให้สังคมพัฒนาเราต้อง “ยอมรับ” ในจุดอ่อนและจุดแข็งและต้องวาดภาพสังคมไทยที่ “พึงประสงค์” ในอนาคตร่วมกัน ความปรารถนาดังกล่าวก็จะค่อย ๆ กลายเป็น “นามธรรม” หรือกรอบความคิดภายในใจของคนในสังคมจำนวนเพิ่มขึ้น และหากมีระยะเวลายาวนานพอที่จะทำให้สังคมตระหนักถึงความสำคัญในจิตสำนึกจนกลายเป็นการสูงส่งของนามธรรมโดยไม่จำเป็นต้อง “ชิงสุกก่อนห่าม” หรือกดดันคิดเชิงบังคับจากบนลงล่างซึ่งไม่ก่อประโยชน์สูงสุดในการนำสังคมสู่สังคมที่พึงประสงค์

การแสดงออกซึ่ง “รูปธรรม” สอดคล้อง “นามธรรม”

นามธรรมจะเกิดขึ้นเป็นรูปธรรมไม่ได้หากปรากฏว่าในวิถีการดำเนินชีวิตจริงไม่ได้ “ยึดมั่น” “เชื่อถือ” และ “ยอมรับหลักการ” ตามนามธรรมนั้น ดังนั้นเมื่อเกิดการสูงส่งของนามธรรมในความคิดของคนๆ หนึ่ง ในที่สุดก็ย่อมกลายเป็นรูปธรรมที่แสดงออกในภาคปฏิบัติดังเช่นปกติวิสัยของชีวิต ทั้งในระดับปัจเจกชน เช่นเดียวกันมหาตมะคานธีที่เชื่อในเรื่องหลักการอหิงสา แม้ว่าถูกกดขี่เช่นไร ก็ยังยืนหยัดในหลักการที่ตนเชื่ออย่างมั่นคงโดยตลอด สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อมั่นในหลักการว่าเป็นความจริงเป็นเหตุให้คนๆ นั้นประพฤติตามนามธรรมนั้นได้ในชีวิตทุกๆ ขณะโดยไม่ต้องใช้ความพยายามฝืนความรู้สึก

นามธรรมจะเป็นรูปธรรมโดยออกมาจากความเป็นคนๆ นั้น (being) แม้เป็นเรื่องเล็กๆ น้อยๆ เช่น ถ้าเราเชื่อมั่นในเรื่องคุณค่าความดีของความซื่อสัตย์ เราก็สามารถยืนหยัดเพื่อความซื่อสัตย์ที่แสดงออกมาภายนอกแม้คนอื่นในสังคมอาจจะไม่เห็นด้วยหรือเกิดการต่อต้าน หรือหากนามธรรมสอนว่า

สังคมจะสามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืนเมื่อเรามีความสามารถในการให้อภัย และนามธรรมนี้เราเห็นด้วยและเชื่อตามนั้นอย่างแท้จริง รูปธรรมก็จะเกิดในชีวิตสะท้อนให้เห็นเมื่อมีคนทำให้เราโกรธ ทำร้ายเรา ขโมยของที่เรารักไป แต่การตอบสนองของเรากลับเป็นการให้อภัยแทนความเคียดแค้นหรือการให้ร้ายทำลายตอบแทน เป็นต้น รูปธรรมจะเกิดขึ้นในทุกๆ วันที่เราต้องเผชิญพฤติกรรมของเขาจึงสะท้อนออกมาว่าเขายอมรับเรื่องคุณค่าของการให้อภัยอย่างแท้จริง

นอกจากนี้นามธรรมต้องนำสู่รูปธรรมในระดับมหภาคด้วย ไม่ว่าจะเป็นการศึกษา การเมือง ระบบราชการ หรืออื่นๆ ที่ต้องสอดคล้องกับความปรารถนาของคนในสังคมเพื่อให้สามารถปฏิบัติได้จริงและเกิดประโยชน์สูงสุด เราจึงไม่ควรเพียงแต่รับรูปธรรมหรือสูตรสำเร็จการพัฒนาในด้านต่างๆ ที่ประสบความสำเร็จในต่างประเทศอย่างขาดการประยุกต์ให้เหมาะสมกับสังคมของเรา อย่างสอดคล้องกับนามธรรมที่เรายอมรับร่วมกัน แต่สามารถสร้างความปรารถนาร่วมให้เกิดขึ้นในคนทั้งชาติจนสามารถประยุกต์ให้เข้ากับบริบท และสภาพสังคมที่เป็นอยู่ ด้วยเหตุนี้เราจึงจำเป็นต้องรู้จักสังคมไทยทั้งจุดเด่น จุดด้อย ข้อจำกัด และโอกาสของสังคมไทยเพราะถ้าเราไม่รู้จักสังคมของเราอย่างแท้จริง เราก็จะไม่สามารถสร้างรูปธรรมในเชิงมหภาคที่สอดคล้องได้ และที่สำคัญเราต้องรู้จักตัวเราอย่างสัตย์ซื่อและเคารพความต้องการของสังคมอย่างจริงจัง เพื่อให้รูปธรรมระดับมหภาคสอดคล้องกับความประสงค์ของประชาชนทั้งประเทศด้วย

แนวคตินามธรรม - รูปธรรมที่ผมกล่าวมาในหลายปีนี้ ผมขออนุญาตเปิดประเด็นไว้ในที่นี้ เพราะเห็นว่าสังคมไทยยังขาดการ “นำร่อง” ความคิดด้วยนามธรรมอย่างเพียงพอและอย่างเข้าใจความสำคัญ แต่กลับมุ่งเป็นเพียงนักปฏิบัตินิยมที่หวังผลประโยชน์ระยะสั้น เห็นแก่ผลประโยชน์เฉพาะหน้า โดยขาดวิสัยทัศน์และการสร้างความปรารถนาพร้อมของคนในชาติที่เป็นแรงผลักดันไปสู่สังคมที่พึงประสงค์ร่วมกันในอนาคต

ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์จักรรายวัน

วันพุธที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2541

สันติภาพ คือ
หัวใจอันโผล่สันติที่ฝังในแก่นมนุษย์
โดยสลัดทิ้งเสียงหึงเส้นแบ่ง
แห่ง "ชาติพันธุ์" และความแตกต่าง
แห่งขนบธรรมเนียมทั้งปวง
โดยยึดมั่นในการนั้น คุณค่า
และความรักที่มีต่อเพื่อนมนุษย์
เช่นหัวใจแห่งการยอมรับ
ความแตกต่าง
และปรารถนาดีต่อกันเสมอ

3

สันติภาพแท้ คือ
“หัวใจ” ที่ไฝ่สันติภาพ

“ผมเชื่อว่าในระยะสองสามพันปีที่ผ่านมา เรายังไม่ได้สร้างความเจริญอย่างแท้จริงใดๆ ขึ้นมาเลยในปริมณฑลเหล่านี้ ความขัดแย้งระหว่างชาติที่เกิดขึ้นอย่างที่ยับยั้งคงลงเอยด้วยอำนาจโหดทุกครั้ง นั่นคือสงคราม.....”

อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์

องค์การสหประชาชาติ (ยูเอ็น) มีวัตถุประสงค์รักษาสันติภาพและความมั่นคงของโลก พัฒนาสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศสมาชิก ผลักดันความร่วมมือเพื่อแก้ปัญหาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และมนุษยธรรม ส่งเสริมสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน โดยมีสมาชิกในปัจจุบันรวม 185 ประเทศทั่วโลก แต่ภาพแห่งความล้มเหลวในการปฏิบัติการรักษาสันติภาพประเทศหลากหลายทั่วโลกนับตั้งแต่การก่อตั้งเมื่อ 52 ปีที่ผ่านมา ส่งผลให้คำว่า “สันติภาพ” ยังคงไม่สามารถถือกำเนิดขึ้นได้จริงในตำนานแห่งมนุษยชาตินี้ ดังคำกล่าวของ อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ ซึ่งกล่าวไว้ตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สอง (ราวปี ค.ศ. 1948)

จากประวัติศาสตร์การดำรงอยู่ของมนุษยชาติ เราพบว่าวงจรของการแสวงหา “สันติภาพ” นั้นมักจะเกิดขึ้นภายหลังการสูญเสียครั้งยิ่งใหญ่ของชีวิต และทรัพย์สินที่ไม่สามารถเรียกคืนมาได้จากภาวะสงคราม หลังภาวะสงครามจึงมักเกิดการเซ็นสัญญาสันติภาพระหว่างกัน แต่ทว่าในขณะเดียวกันนั้นแต่ละฝ่ายต่างก็ยังคงสะสมและพัฒนาอาวุธยุทโธปกรณ์ไปด้วย เพื่อเมื่อถึงเวลาแห่งความขัดแย้ง ทั้งสองฝ่ายจะสามารถมีอาวุธในการนำมาใช้เพื่อรุกราน หรือสามารถมีอาวุธนำมาใช้เพื่อป้องกันตนเอง และเมื่อสงครามยุติก็จะกลับสู่วงจรแห่งการเรียกร้องและแสวงหาสันติภาพอีกครั้งหนึ่ง วงเวียนในลักษณะนี้ต่อไปเรื่อย ๆ

การสู้รบยังคงมีอยู่ทั่วไปในโลกนี้ ท่ามกลางการโยกย้ายสันติภาพและความปรารถนายุติสงคราม สภาพของความขัดแย้งระหว่างประเทศชาติ ระหว่างกลุ่มเชื้อชาติ ระหว่างกลุ่มอำนาจ ระหว่างศาสนา การละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านต่าง ๆ ยังคงยุติด้วยกำลังรุนแรงอย่างต่อเนื่อง ทั้ง ๆ ที่สหประชาชาติพยายามใช้การเจรจาไกล่เกลี่ย แต่มักจบลงด้วยการตกลงกันไม่ได้ เพราะต่างฝ่ายต่างไม่ยอมรับข้อตกลงร่วมกันอย่างสันติวิธี อันเนื่องจากข้อเสนอนั้นทำให้กลุ่มของตนต้องเสีย “ผลประโยชน์” บางประการไป

ความขัดแย้งที่นำไปสู่ความรุนแรงและการสูญเสียชีวิตของผู้คนที่ไร้ความผิดและไม่เกี่ยวข้องในช่วงที่ผ่านมาไม่ได้ลดน้อยลง สันติภาพในตะวันออกกลาง แม้จะมีความพยายามในการเจรจาหลายครั้งจนดูเหมือนจะใกล้ความเป็นจริง แต่ทว่าก็ยังคงเป็นไปไม่ได้ ความล้มเหลวในบอสเนียและโครเอเชียเป็นฉาหนึ่งของความล้มเหลวแห่งการสร้างสันติภาพ ทางแถบเอเชียและเอเชียตะวันออก

ออกเฉียงใต้ในช่วงที่ผ่านมา รัฐบาลอินโดนีเซียได้รับการกล่าวหาจากองค์การนิรโทษกรรมสากลว่า ใช้กำลังปราบปรามการเคลื่อนไหวเพื่อประชาธิปไตยของชาวติมอร์ตะวันออกรุนแรงที่สุดในรอบ 20 ปี รัฐบาลพม่าละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างเลวร้ายที่สุดนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533 โดยมีผู้ประท้วงถูกจับกุมไปแล้วกว่า 2,000 คน และประเทศจีนได้ส่งทหารนักโทษอย่างน้อย 6,000 คนในรอบปีที่ผ่านมา กรณีพิพาทระหว่างรัฐบาลศรีลังกากับกลุ่มกบฏพยัคฆ์ธัมมิกัปปี้แล่มบีทำให้ประชาชนเสียชีวิตไปถึง 5 หมื่นคน หรือเหตุการณ์การแย่งชิงอำนาจทางการเมืองระหว่างรัฐบาลกัมพูชาก็มีการใช้ความรุนแรงกระหน่ำถึงประชาชนต้องอพยพลี้ภัยเข้าประเทศไทยอีกครั้งหนึ่ง

ในขณะเดียวกัน การสะสมอาวุธยังคงมีอยู่ในประเทศที่แสวงหาสันติภาพ โดยอ้างว่าเพื่อการ “ป้องกัน” มิใช่ “รุกราน” และการซ้อมรบยังคงมีอยู่ทั่วไป เช่น สหรัฐกับเกาหลีใต้ที่เพิ่งซ้อมรบร่วมกัน พร้อมกันนั้นก็ใช้มาตรการคว่ำบาตรด้วยการตัดความช่วยเหลือให้กับประเทศที่จะละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือประเทศที่ผู้ปกครองกระทำรุนแรง ซึ่งมีวิธีการที่ขอบรรรมในเชิงปฏิบัติ เช่น สหรัฐใช้มาตรการคว่ำบาตรต่อรัฐบาลคอมมิวนิสต์ของประเทศคิวบา หรือประเทศเกาหลีเหนือก็ถูกปิดกั้น และอยู่ในภาวะการขาดแคลนอาหาร ประชาชนอดอยากหิวโหยอย่างหนัก ซึ่งผลปรากฏว่าประชาชนในประเทศคือผู้ที่ได้รับผลกระทบที่เกิดขึ้นเพราะขาดแคลนอาหารและยา

ในขณะที่โลกกำลังเรียกร้องสันติภาพ แต่ขณะเดียวกันเรากำลัง “ปฏิเสธสันติภาพ” อย่างไม่รู้ตัว เพราะสันติภาพที่ไม่ได้อยู่ในหัวใจของมนุษย์แต่ละคนก็ไร้ประโยชน์

อุดมคติแห่งสันติภาพ "แท้" ต้องเริ่มที่หัวใจของมนุษย์

“เมื่อนุษย์ปราศจากสันติภาพภายใน ‘จิตใจ’ ของตนก็เป็นการเสียเวลาเปล่าที่จะไปแสวงหาสันติภาพในที่อื่น ๆ”

นิรนาบ

สันติภาพมีเพียงหมายถึง สภาพของการปลอดสงครามและความรุนแรง หรือบรรยากาศภายนอกที่ดูเหมือนมีความสมานฉันท์และมีมิตรภาพ หรือเป็นเพียงคำสัญญาที่บัญญัติไว้ในเอกสารเท่านั้น แต่สันติภาพที่แท้ต้องตราไว้ในดวงใจ เพราะ “ถ้าหัวใจมนุษย์มีสันติภาพ แม้ไม่มีสัญญาสันติภาพระหว่างกันก็จะมีผู้ใดเป็นฝ่ายรุกรานใคร หากหัวใจไร้ซึ่งสันติภาพแม้สัญญาสันติภาพจะเขียนอย่างสวยหรูก็สามารถฉีกทำลายทิ้งได้ ด้วยหัวใจที่เต็มไปด้วยความเห็นแก่ตัว ความหวาดระแวง ความกลัว ความเกลียดชัง การแบ่งแยกและการแสวงหาอำนาจ”

สันติภาพมิใช่การกำจัดซึ่ง “ความกลัวในความแตกต่าง” เพื่อรักษา “ความคล้ายคลึงกันในกลุ่มตน” แต่สันติภาพคือ “การยอมรับ ‘เอกภาพในความหลากหลาย’ (unity in diversity)” สันติภาพเป็นการกระทำออกมาจาก “หัวใจที่ใส่หาสันติภาพ” ที่ขยายวงกว้างกว่าการกระทำที่เห็นแก่ “ตน” ในแต่ละระดับที่ยับยั้งวงกว้างออกไป

จากขอบเขต “การกระทำที่เห็นแก่ตน” ยินดีย้ายวงสู่
“การกระทำที่เห็นแก่ครอบครัว” หากผลดีที่สุดจะเกิดแก่ครอบครัว

ยินดีย้ายขอบเขตจาก “การกระทำที่เห็นแก่ครอบครัว” สู่
“การกระทำที่เห็นแก่สังคม” หากผลดีที่สุดจะเกิดแก่สังคม

ยินดีย้ายขอบเขตจาก “การกระทำที่เห็นแก่สังคม” สู่
“การกระทำที่เห็นแก่ประเทศชาติ” หากผลดีที่สุดจะเกิดแก่ประเทศชาติ

ยินดีย้ายขอบเขตจาก “การกระทำที่เห็นแก่ประเทศชาติ” สู่
“การกระทำที่เห็นแก่มนุษยชาติ” หากผลดีที่สุดจะเกิดแก่มนุษยชาติ

สรุปว่าสันติภาพ คือ หัวใจอันไฝ่ฝันสันติที่พึงให้แก่มนุษย์ โดยสลัด
ทิ้งเสียซึ่งเส้นแบ่งแห่ง “ชาติพันธุ์” และความแตกต่างแห่งขนบธรรมเนียมทั้ง
ปวง โดยยึดมั่นในการเห็นคุณค่าและความรักที่มีต่อเพื่อนมนุษย์ เป็นหัวใจ
แห่งการยอมรับความแตกต่างและปรารถนาดีต่อกันเสมอ

การดำรงไว้ซึ่งความแตกแยกในภาพรวม และรักษาไว้ซึ่งเอกภาพในส่วน
ย่อย การกระทำเช่นนี้จะมีได้เป็นการสร้างสันติภาพแก่มนุษยชาติที่แท้จริงให้
เกิดขึ้นได้เลย ความไม่สงบของสังคมโลก การสู้รบระหว่างกลุ่ม ระหว่างฝ่าย
ระหว่างเชื้อชาติ ระหว่างศาสนาต่างๆ ไม่สามารถกระทำเพื่ออ้าง “สันติภาพ”
ได้เพราะสันติภาพแท้ต้องไม่มุ่งก่อสงครามระหว่างกัน เพราะหากกระทำเช่น
นั้นก็เท่ากับเป็นเพียงการรักษาความเป็น “ชนชาติ” “ความเป็นกลุ่ม” ที่คิด
ว่าดีของตนไว้

ในส่วนของประเทศไทย ประเทศไทยได้รับการกล่าวขานว่าเป็น “ประเทศที่รักสงบ” “รักการประนีประนอม ไม่ชอบความขัดแย้ง” และประเทศไทยภาคภูมิใจในเอกราชที่ได้รักษามาตลอดได้ยาวนาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสมัยกรุงธนบุรีและสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ลักษณะสังคมเช่นนี้เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ประเทศไทยเข้าร่วมโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสันติภาพในโลกได้อย่างง่ายดาย แต่อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาอย่างลึกซึ้งถึงสันติภาพที่อยู่ใน “ใจ” ของคนไทยทุกๆ คนนั้น เราพบว่าลักษณะของสังคมไทยหลายประการไม่ได้แสดงออกซึ่งสันติภาพในใจคน ปรัชญาการมองโลกของคนในสังคมจำนวนไม่น้อยที่ไม่ได้สื่อให้เห็นว่าคนไทยเห็นคุณค่าของมนุษย์เท่าเทียมกัน อันเป็นวัตถุประสงค์หลักเบื้องต้นของสันติภาพ ส่งผลเป็นความขัดแย้งระหว่างคนในสังคมที่เห็นได้ง่ายๆ ในชีวิตประจำวัน เช่น การปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียมกันอย่างไม่ยุติธรรมระหว่างชนชั้นในสังคม

เราเคารพ ให้เกียรติและนับถือคนที่มีอำนาจ คนที่ร่ำรวยมากกว่าคนธรรมดาอย่างไม่สมเหตุสมผล ทำให้หลายครั้งเราละเลยการกระทำที่ดีของคนบางกลุ่มในสังคมไปอย่างน่าเสียดาย เพียงเพราะว่าเขากระทำบางสิ่งที่ขัดแย้งต่อสิ่งที่สังคมเคยประพฤติปฏิบัติกันมา สังคมไทยจึงมีค่านิยมที่กล่าวกันเสมอว่าเป็นสังคมที่ “คนดีท้อแท้”

สังคมไม่มีสันติภาพเมื่อความขัดแย้งมากมายปรากฏขึ้นจากรากฐานความคิดที่แบ่งแยกความเป็นมนุษย์ด้วยคุณค่าทางวัตถุ เช่น วัตถุคุณค่าที่ทรัพย์สิน ชาติตระกูล ค่านิยมของสังคม การศึกษา สถานภาพทางสังคม หรือสิ่งต่างๆ ที่ไม่ได้เป็นคุณค่าแห่งจิตใจของมนุษย์ที่มีความสำนึกในเรื่องของความดีงาม ความรักในมนุษยชาติ การไม่มุ่งให้ร้ายทำลายกัน แต่มุ่งช่วยเหลือและสนับสนุนซึ่งกันและกัน หรือภายใต้ความแตกต่างก็ปราศจากความขัดแย้งประเทศต่างๆ ในระดับย่อยของสังคมคงอยู่ในสภาพที่ไม่แตกต่างกัน ปัญหาครอบครัวแตกแยก ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน ปัญหาการทำลายสิ่งแวดล้อม ปัญหาการแสวงหาอำนาจและการฉกฉวยผลประโยชน์อย่างไร้จริยธรรม เหล่านี้ล้วนเป็นการแสดงออกซึ่งหัวใจที่ปราศจากความปรารถนาแห่งสันติภาพ

เมื่อสันติภาพเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายในชีวิตจิตใจของมนุษย์ “การสร้างสันติภาพ” จึงเป็นเรื่องของการ “ปลูกฝัง” จิตสำนึกแห่งมนุษยชาติ ที่ต้องกระทำผ่าน “กระบวนการปลูกฝังจิตสำนึก” เช่น การถ่ายทอดผ่านการศึกษา

สื่อมวลชน ค่านิยมใหม่ของสังคมโลก เพื่อช่วยให้เกิดการก่อร่างปรัชญามองโลกอย่างถูกต้องและเหมาะสมในชีวิตของคนแต่ละคน อันเป็นการทำลายรากฐานแห่งความขัดแย้ง ความเกลียดชัง ความเห็นแก่ตัวและการไม่ให้เกียรติเพื่อนมนุษย์ อย่าปล่อยให้สันติภาพเป็นเพียงแค่ “อุดมคติ” ที่มีอาจเป็นจริง เพราะหัวใจของมนุษยชาติที่เต็มไปด้วยความเห็นแก่ตัว แต่เราทุกๆ คน ควรร่วมมือกัน “แสวงหา” และ “ก่อร่าง” สันติภาพให้เกิดขึ้นอยู่ในหัวใจทุกๆ ดวงของมนุษยชาติ ผ่านการให้ “คุณค่าในความเป็นมนุษย์” โดยมีองค์ประกอบของความยุติธรรม ความเท่าเทียมกัน เสรีภาพ และความสมานฉันท์ระหว่างคนทุกชนชั้นในสังคม โดยไม่เลือกเชื้อชาติ ศาสนา เพศ ผิวพรรณ ฐานะ และความแตกต่างอื่นใดที่จะเป็นชนวนไปสู่ “สงคราม”

ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์วัฏจักรรายวัน
วันพุธที่ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2540

เพราะว่า
สิ่ง คำนึงถึงทั้ง คนดีและคนเลว
ปะปนกัน
ไม่มีใครดีพร้อม
และไม่มีใครเลวสมบูรณ์
เราจึงพูดได้ว่าทุกคน
มีความดีและความเลว
ปะปนกันในสัดส่วนที่แตกต่าง

4

ยุติสังคมบั่นทอนคนอื่น
เพื่อสังคมที่น่าอยู่

ความรุนแรงแห่งสภาพความเสื่อมทรามของคุณธรรมและจริยธรรมในสังคมปัจจุบัน เป็นเรื่อง que ทุกคนสัมผัสได้ เราคงไม่อาจปฏิเสธผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตร่วมกันในสังคมวันนี้และไม่เพียงแต่เท่านั้น ผลที่เกิดขึ้นยังสร้างความเสียหายต่อสังคมของคนรุ่นหลังอย่างประเมินค่ามิได้อีกด้วย

ในสังคมที่เราเห็นอยู่นั้น คนส่วนใหญ่มักจะเลยในเรื่องคุณธรรมในจิตใจ และปราศจากซึ่งจริยธรรมในการดำรงอยู่ร่วมกันในสังคม การพิพากษากัน และกันอย่างขาดความยุติธรรม การปราศจากซึ่งเมตตาธรรม ความรักและความเข้าใจกัน และความกตัญที่ผู้อื่นเผชิญอยู่ ทำให้สังคมแสดงออกซึ่งความอาฆาตมาดร้าย นอกจากเราจะเห็นว่ามนุษย์มีความโน้มเอียงที่จะเอาตนเองเป็นศูนย์กลางในการวินิจฉัยผู้อื่นแล้ว คนส่วนใหญ่ยังสะท้อนความมีใจไม่ยุติธรรม พร้อมที่จะเชื่อข่าวลือที่เสื่อมเสียอีกด้วย สังคมเช่นนี้นับได้ว่าเป็นสังคมที่บั่นทอนคนดี ค่านิยมของคนในการตัดสินผู้อื่นอย่างยุติธรรมและมิได้เห็นคุณค่ากันและกันอย่างสมควรเช่นนี้ อาจมีผลทำให้เกิดความเปี่ยงเบนทางจริยธรรมในสังคม และหากเราได้ละเลยต่อสภาพความเสื่อมโทรมที่ดำเนินอยู่ เราก็ได้ชื่อว่าเป็นส่วนหนึ่งของการบั่นทอนสังคมนี้เช่นกัน

สภาพสังคมที่บนทอนคนดี

สภาพสังคมที่บนทอนคนดีเป็นเรื่องที่ทุกคนควรได้ตระหนักรู้กัน จะปฏิเสธการมีส่วนร่วมและการไม่ละเลยต่อสภาพดังกล่าวเป็นความจำเป็นร่วมกัน ทั้งนี้เพื่อเราจะมีได้ถูกล่อลวงให้เข้าไปเป็นเครื่องมือแห่งการบนทอนนั้น

การใส่ร้ายป้ายสี

อาวุธแห่งการทำลายล้างที่ลงทุนน้อยที่สุด เกิดผลร้ายแรงที่สุด สัมฤทธิ์ผลมาแล้วทุกยุคสมัย คือ “การใส่ร้ายป้ายสี” การปล่อยข่าวลือเลวร้ายเพื่อการกลั่นแกล้งผู้อื่น ส่วนใหญ่มักมีสาเหตุจากการขัดผลประโยชน์หรือ อคติส่วนบุคคล การสร้างข่าวหรือสร้างเหตุการณ์แฉลบเพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจผิด นับได้ว่าเป็นเรื่องที่สร้างความเสียหายต่อผู้ที่ได้รับผลนั้นอย่างอหิวาตกโรคที่สุด แต่ก็ยังปรากฏว่าคนส่วนใหญ่ที่ได้รับทราบข่าวลือมักจะให้ความเชื่อถือโดยปราศจากหลักฐานที่พิสูจน์ได้ คนส่วนใหญ่ที่ได้ชื่อว่าเชื่อข่าวลือที่เป็นเท็จจึงถือได้ว่าเป็นเครื่องมือของคนเลวที่ตั้งใจจะบนทอนคนดีที่ปราศจากความผิดโดยมิได้ตั้งใจ

ความแตกแยกและบนทอนด้วยการใส่ร้ายป้ายสีเพื่อการทำลายล้าง เป็นอาวุธที่ส่งผลกระทบในทุกระดับ หากเราจะปล่อยปละละเลยสังคมให้ข่าวลือแห่งการใส่ร้ายป้ายสี สังคมนั้นย่อมไม่น่าอยู่และเราคงไม่อาจดำรงอยู่ในสังคมเช่นนี้ได้อย่างมีศักดิ์ศรี

การวิพากษ์วิจารณ์แง่ลบโดยไม่มีมูลเหตุ

แม้ว่าเราต่างก็ตระหนักว่าเราไม่ชอบการวิพากษ์วิจารณ์แง่ลบในทางทำลายและให้ร้าย ไม่ชอบการเหยียบย่ำซ้ำเติมในความผิดพลาดล้มเหลว รังเกียจคำพูดเยาะเย้ยถากถางหรือระบายความสะใจไร้ความเห็นอกเห็นใจ แต่สิ่งเหล่านั้นอาจเกิดขึ้นได้ทั้งโดยเจตนาและไม่เจตนา หลายคนจึงร่วมกันทำร้ายคนที่ตั้งใจทำดี บั่นทอนคนที่ทำงานด้วยความจริงใจเพื่อสังคมนี้ แทนที่จะบังเกิดกำลังใจที่จะแก้ความผิดพลาดล้มเหลวและพัฒนาสังคมให้ดีขึ้นได้ เขาเหล่านั้นก็อาจบาดเจ็บด้วยคำวิพากษ์วิจารณ์แง่ลบของบางคนที่ไม่ได้ทำอะไรเลย นอกเสียจากการวิพากษ์วิจารณ์ผู้อื่น หากเราจะไม่ได้ช่วยทำอะไรเลย เราก็น่าจะช่วยกันคิดในทางสร้างสรรค์มากกว่าเพียงแต่การวิพากษ์วิจารณ์ในทางร้ายโดยปราศจากมูลเหตุ

คำวิพากษ์วิจารณ์ที่มีได้เสริมสร้างให้ผู้อื่นดีขึ้น นับได้ว่าเป็นสิ่งที่บันดาลความบันเทิงใจของผู้ที่ถูกวิพากษ์วิจารณ์นั้น และหากเป็นคำวิพากษ์วิจารณ์เลวร้ายที่ปราศจากมูลเหตุที่นำไปก็ยิ่งนับได้ว่าเป็นเครื่องทำลายคนดี เราจึงควรฟังอย่างยับยั้งชั่งใจหรือไม่ควรรับฟังเลย

การยึดถือค่านิยม "ค่าของคนอยู่ที่ผลของงาน"

ค่านิยมของคนยุคนี้อาจสะท้อนปรากฏอยู่ตามท้องถนน เช่น ตามป้ายรถบรรทุกสโลแกนที่เราพบเห็นสโลแกนที่ว่า “ค่าของคนอยู่ที่ผลของงาน” อาจเป็นสิ่งที่เราเห็นคุณค่า แต่ทว่าเป็นค่านิยมผิดๆ ของสังคมนี้

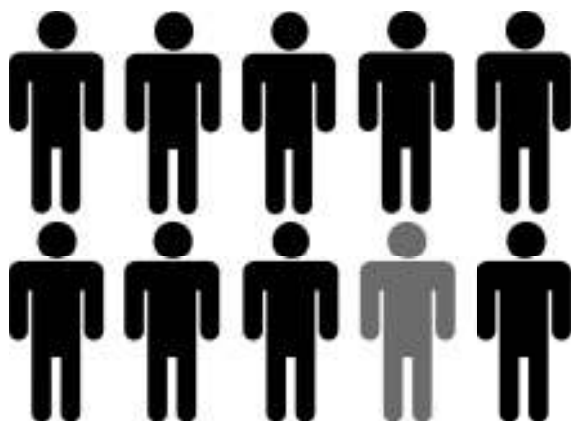
แท้จริงแล้ว “คน” มีคุณค่าอยู่ในตัวเอง ไม่ว่าเขาจะทำงานหรือไม่ทำงานก็ตาม เขาก็ยังดำรงความมีคุณค่าแห่งความเป็นคนอยู่ดี คนแก่ คนพิการ หรือคนปัญญาอ่อน แม้จะไม่ได้ผลิตผลอะไรแก่สังคมเลย เราก็ตกใจว่าเขาคุณค่า เพราะเหตุที่เราไม่อาจวัดคุณค่าของคนได้จากผลของงาน การยึดถือค่านิยมที่บิดๆ เบี้ยวๆ อย่างที่ปรากฏตามทำนองลึกลับเช่นนี้ ทำให้ชีวิตของหลายคนถูกทำร้าย คนด้อยโอกาสจำนวนมากกำลังถูกละเลย คนไร้ผลิตผลกำลังถูกรังเกียจว่าเป็นกาฝากแห่งสังคม และเป็นภาระของชาติคนจำนวนมากมายในสังคมยังขาดการสนับสนุนเพื่อความเป็นอยู่ที่ดี หลายคนไม่ยอมมีชีวิตอยู่ต่อไป เพราะสังคมไม่ยอมรับ และการแสดงออกของผู้คนรอบข้างในการกระทำทำให้เห็นว่าเขาหมดคุณค่าแห่งความเป็นคนเสียแล้ว

ความคิดว่าตนเองดีกว่าผู้อื่น

พฤติกรรมอีกอย่างหนึ่งที่บั่นทอนผู้อื่น และมีส่วนทำให้สังคมไม่น่าอยู่ คือ การไม่รู้จักรับชมเห็นส่วนดีของผู้อื่น คนจำนวนมากมักวัดความไม่ดีของผู้อื่นโดยเอาตนเองเป็นมาตรฐาน มักเข้าข้างตนเองว่าดีกว่าผู้อื่นและจะมองเห็นข้อผิดพลาดของผู้อื่นได้ง่าย แท้จริงแล้วไม่มีใครใดเลยในโลกนี้ที่เรียกได้ว่า “ดีพร้อม” การรู้จักแยกแยะได้ในเรื่องที่ดีและไม่ดีนับว่าเป็นสิ่งที่ประเสริฐ แต่การคิดสำคัญผิดว่าตนเองดีกว่าผู้อื่นนับได้ว่าเป็นความเลวร้าย เราไม่อาจสรุปได้ว่าบุคคลหนึ่งบุคคลใดเป็นคนไม่ดีเพียงเพราะเหตุที่เราเห็นข้อผิดพลาดบางอย่างของเขา และเราไม่ควรตัดสินว่าเรากว่าผู้อื่นเพราะเหตุว่าเราอาจมองไม่เห็นความผิดพลาดของตัวเอง

การที่เรามีโอกาสที่ดีกว่าคนบางคนในสังคม ชาติตระกูลดี การศึกษาดี หรือความสามารถดีนั้น อาจทำให้มีความทะนงและคิดไปว่าเราดีกว่าคนอื่นได้ ปัจจัยเหล่านี้แม้อาจมีส่วนส่งเสริมเราให้ดูดีได้ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าเราจะดีกว่าคนอื่นในเนื้อแท้เสมอไป

แม้เราอาจจะเป็นคนลัทธิชื้อ มีความยุติธรรมเป็นเลิศก็ยังมีอาจถือได้ว่าเราเป็นคนลัทธิชื้อยุติธรรมอย่างสมบูรณ์ได้ ไม่มีใครสามารถกล่าวได้ว่าตนเองมีสิ่งดียอดเยี่ยมเหนือกว่ามาตรฐานจนสามารถนำไปดูถูกความดีของผู้อื่นอันเป็นเหตุให้คนอื่นต้องถูกบั่นทอนในการทำดียิ่งๆ ขึ้นได้

พฤติกรรมในการเปรียบเทียบความดีกันเช่นนี้อาจเป็นส่วนหนึ่งที่บั่นทอนสังคมได้ เราไม่ควรเปรียบเทียบกันและกันเพื่อจะแสดงให้เห็นว่า “เราดีกว่า” แต่เราควรให้กำลังใจและส่งเสริมกันและกันให้ทำดีขึ้นกว่าเดิม ความตั้งใจเช่นนี้จะช่วยลดความไม่ไว้วางใจ ความอาฆาตมาดร้าย จิตใจริษยา

การวิพากษ์วิจารณ์แบบทำลายล้างและย่ำความผิดพลาดของกันและกัน ในทางตรงกันข้ามหากเราเปลี่ยนเป็นความเชื่อในสิ่งที่ดี การให้อภัยกัน สนับสนุนกันและส่งเสริมหนุนกำลังใจกันและกัน เสนอทางออกที่ดีขึ้นให้กันและกัน สังคมนี้อาจได้รับการยกย่องขึ้นให้เป็นความเกื้อกูล ไม่แก่งแย่งชิงดี หรือคิดแต่จะทำเพื่อประโยชน์และชื่อเสียงของตนเอง แต่จะให้เกียรติแก่ผู้ที่สมควรได้รับเกียรติ และไม่แย่งเกียรติของผู้อื่นมาเป็นของตน

สังคมนี้ต้องได้รับการเยียวยา เราต้องเห็นทุกคนมีคุณค่า

ครั้งหนึ่งไม่นานมานี้ ผู้จัดรายการโทรทัศน์เพื่อความคิดเห็นทางการเมืองรายการหนึ่งถามผมว่า “ระหว่างการพายเรือให้โจรนั่ง กับนั่งในเรือที่โจรพายนั้น อาจารย์คิดว่าจะเลือกแบบไหน” ...แท้จริงแล้วการเลือกแบบไหนคงไม่สำคัญเท่ากับว่าเราจะสามารถพาเรื่อนั้นไปสู่จุดหมายที่ถูกต้องได้อย่างไร หากเราจำเป็นต้องนั่งอยู่ในเรือลำเดียวกันและรับหน้าที่เป็นผู้พาย เราก็ต้องใช้สติปัญญาพาเรื่อนั้นไปถึงฝั่งให้จงได้ แม้รู้ว่กำลังอยู่ในเรือที่มีโจรก็ตามที เราควรเป็นคนที่มีคุณค่า เพื่อเราจะมีกำลังใจในการพายเรื่อนั้นต่อไปได้ตามหน้าที่ของเรา และแม้อาจไม่อยู่ในฐานะเป็นผู้พายเรือและจำเป็นต้องนั่งในเรือที่โจรพาย เรายังเห็นคุณค่าของโจรและควรพยายามมีส่วนทำให้โจรกลับใจเป็นพลเมืองดีของสังคมต่อไปอย่างสุดกำลังความคิด แทนที่จะนั่งเฉยและปล่อยให้โจรให้พายเรือไปตามใจโจร เราก็ควรโน้มน้าวโจรให้พายเรือไปยังจุดหมายปลายทางที่ดีที่สุดความสามารถ

เพราะว่าสังคมนั้นมีทั้งคนดีและคนเลวปะปนกัน ไม่มีใครดีพร้อม
และไม่มีใครเลวสมบูรณ์ เราจึงพูดได้ว่าทุกคนมีความดีและความเลว
ปะปนกันในสัดส่วนที่แตกต่าง

ตลอดชีวิตของคนๆ หนึ่งคงไม่มีใครสามารถบอกได้ว่า เขาไม่เคยกระทำ
ผิดใดๆ มาก่อนเลยแม้แต่ครั้งเดียว จึงไม่มีใครสามารถพิพากษาคนอื่นได้
เพราะทุกคนต่างก็อยู่ในฐานะเดียวกันคือเป็นผู้ที่มีความผิดติดตัวทั้งสิ้น คนที่
มีความผิดเช่นนี้ใครจะทำหน้าที่พิพากษาผู้อื่นได้โดยไม่เห็นความผิดของตนเอง
ได้เล่า เราทุกคนต่างเคยทำสิ่งที่ผิดไม่ดีและไม่น่าจะทำมากบ้างน้อยบ้างต่าง
กัน บางคนพูดโกหก พูดเสแสร้ง พูดเอาประโยชน์ ละเมิดกฎจราจร หรือ
คิดร้ายต่อผู้อื่น สิ่งเหล่านั้นนับได้ว่าเป็นพื้นฐานด้านศีลธรรมที่ไม่พึงมี หากเรา
จะถือว่าทุกคนตกจากมาตรฐานเหล่านี้ เราทุกคนในสังคมนี้ก็ยังได้ชื่อว่าเป็น
“โจร” เช่นกันแม้จะเป็น “โจรเล็ก” ก็ตาม

เราจึงต้องเชื่อในส่วนดีของกันและกัน ดังนั้นจึงไม่ควรมีใครอุปมา
พฤติกรรมคนในเรือให้เป็นโจรด้วยซ้ำ หากเราคิดว่ามีโจร เราก็ต้องคิดว่าโจร
มีคุณค่าของความเป็นคนและมีบางส่วนที่ดีหลงเหลืออยู่บ้าง เราไม่ควรมองโจร
เป็นศัตรู แต่มองเขาให้เป็นจอมโจรที่ยังคงหลงเหลือคุณธรรมอยู่บ้างในบางด้าน
ของชีวิต เราต้องถือว่าไม่มีใครอยากถูกประณามให้เป็นโจร ไม่มีใครในสังคม
นี้ที่อยากถูกตราหน้าว่าเป็นคนเลว เมื่อเขากระทำผิดพลาดก็ควรให้โอกาสเขา
ได้กลับตัวกลับใจ เพื่อเขาจะไม่ยิ่งทำตัวให้เป็นโจรที่เลวยิ่งขึ้น แต่กล้ายอม
รับผิดและกลับตัวกลายเป็นคนมีคุณธรรมได้ สังคมนี้จึงควรได้รับการเยียวยา
ด้วยการเห็นคุณค่าของผู้อื่นตามสภาพที่เขาเป็น

เราไม่ควรเสียเวลาพิพากษาผู้อื่นเพราะการทำเช่นนั้นเป็นเรื่องหาประโยชน์เกือบมิได้ เราควรร่วมกันสร้างสรรค์สิ่งที่ดีเพื่อให้สังคมน่าอยู่ แทนที่จะมาเล่นแ่งเรื่องหยุมๆ หยิมๆ เราน่าจะได้หันหน้าเข้าหากัน ให้โอกาสกันและกัน เชื่อในส่วนดีของกันและกัน เสนอแนะในสิ่งที่ดีและยอมรับในสิ่งที่ดีกว่าได้ แล้วเราก็จะเห็นว่าสังคมนี้น่าอยู่ สังคมวันนี้ยังรอคนมาร่วมกัน เยียวยาด้วยความจริงจัง และยังต้องการผู้ที่เรียนรู้ที่จะประสานประโยชน์เพื่อส่วนรวมและทำเพื่อคนอื่นมากกว่าเพื่อส่วนตัว ให้โอกาสคนอื่นมากกว่าฉวยโอกาสไว้เพื่อตนเอง หากเราต่างคนต่างมีใจที่จะยกผู้อื่นให้ได้รับเกียรติ เราคงได้รับเกียรติโดยถ้วนหน้า แต่หากเราต่างคนต่างจะเอาประโยชน์และกดคนอื่นและต่างแย่งเกียรติจากกันและกันเราก็คงไม่เหลืออะไรเลย!

องค์ประกอบ 3 ประการ
อันได้แก่

ความถูกต้อง ความเสียสละ
และการกระทำในสิ่งที่เรา
เกิดผลดีสูงสุดต่อผู้ที่เรารัก
เพื่อนำมาให้อิสรภาพสมดูล
เราจะสามารถกระทำสิ่งที่ถูกต้อง
ทุกเรื่องในการดำเนินชีวิต
ตั้งแต่เรื่องเล็กๆ จนถึงเรื่องใหญ่

5

ปฏิรูปนิยาม “รัก” ในสังคม
3 องค์ประกอบรักสร้างสรรค์

เรื่องที่ผมอยากกล่าวในวันนี้เป็นเรื่องที่ได้สร้างปัญหาใหญ่ให้เกิดขึ้นในสังคมไทยเพิ่มขึ้นมาโดยตลอด คือความสับสนในการตีความของสังคมต่อคำว่า “ความรัก” ที่มีการให้คุณค่าของความรักแบบบิดเบี้ยวและไม่สมดุลเกิดขึ้นในสังคมไทยและสังคมโลกนี้ สังคมปัจจุบันขาดค่านิยมของการให้คุณค่าว่าความรักที่แท้จริงนั้นคืออะไร

มีคนมากมายในสังคมที่คิดว่า

ความรักคือการมองตากัน ขอบพอกัน และจบลงด้วยการมีเพศสัมพันธ์

ความรักคือการฆ่าคนหนึ่งเพื่อครอบครองหัวใจอีกคนหนึ่ง

ความรักคือต้นเหตุที่ทำให้ต้องตัดสินใจจบชีวิตคนด้วยการทำแท้ง

ความรักคือการยอมทำลายความถูกต้องชอบธรรมเพื่อให้คนที่เรารักพึงพอใจ

ความรักคือสิ่งนำไปถึงการสิ้นสุดด้วยการหย่าร้างและการเคียดแค้นชิงชัง

ความรักคือการยอมไปเป็นโสเภณีเพื่อสำแดงความกตัญญูต่อบุพการี

ความรักชาติคือการโกงประเทศเพื่อนบ้านเพื่อผลประโยชน์สูงสุด

ของประเทศของตน

ฯลฯ

เหล่านี้นั้นเป็นเพียงส่วนหนึ่งของ “ผลสะท้อน” ที่เกิดจากนิยามคำว่า “ความรัก” ของคนในสังคมปัจจุบัน จากบุคคล 3 ระดับ คือ ระดับวัยรุ่นหนุ่มสาว ระดับครอบครัว และระดับสังคมประเทศชาติ

ระดับที่หนึ่ง ระดับวัยรุ่นหนุ่มสาว

มีผู้เคยให้นิยามความรักในวัยนี้ไว้ว่า “ความรัก คือเส้นตรงเส้นหนึ่งมาตั้งอยู่บนเส้นตรงอีกเส้นหนึ่ง บังเกิดเป็นมุมแห่งความรักขึ้น” ความหมายก็คือ เมื่อคน 2 คนมาพบกัน ก็เกิดความรักชอบพอ เรียกว่า “ปิ๊ง” กัน เมื่อแรกพบก็คบกันเป็นแฟน โดยตีค่าความรักเพียงผิวเผินบนพื้นฐานของอารมณ์ความรู้สึก ความพอใจรูปร่างหน้าตาของเพศตรงข้าม และการตอบสนองความพอใจระหว่างกัน มีความเชื่อว่าความรักนั้นเป็นสิ่งที่มิพลั้ง สามารถกระทำได้ทุกสิ่งแม้สิ่งที่ไม่ถูกต้องเพียงพอเพื่อให้คนที่รักพอใจ และมักจะด่วนตัดสินใจใช้ชีวิตร่วมกัน มีเพศสัมพันธ์กันโดยมิได้แต่งงาน วัยรุ่นบางคนเพิ่งพบปะกันเพียงข้ามคืนก็ตัดสินใจเป็นแฟนกัน นิยามความรักเช่นนี้เื่องที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมการทำแท้งและจำนวนสถานบริการทำแท้งเดือนเพิ่มขึ้นโดยตลอด จำนวนเด็กทารกถูกทิ้งตามพงหญ้าตามถังขยะ ตามโรงพยาบาลเพิ่มขึ้นและสถิติเป็นโรคเอดส์สูงขึ้น

ระดับที่สอง ระดับครอบครัว

ครอบครัวไทยปัจจุบันมีปัญหาการหย่าร้างเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี เหตุผลสืบเนื่องจากการประเมิณนิยามความรักแบบวัยรุ่น มีความคิดที่ว่าเพียงชอบพอกันก็จะทำให้สามารถอยู่กันได้อย่างยืนยาว จึงตัดสินใจแต่งงานหรือใช้ชีวิตร่วมกัน เมื่ออยู่ด้วยกันสักพักก็รู้ว่าไม่ได้รักกันจริง ไม่สามารถยอมรับในสิ่งที่ไม่ดีของกันและกันได้ คู่สมรสไม่สามารถให้ประโยชน์แก่เราในทางหนึ่งทางใดได้เท่าที่เราคาดหวัง จึงเริ่มเบื่อเริ่มไม่ไว้วางใจกัน เริ่มเห็นอีกฝ่ายไม่ยุติธรรม ความรักที่เคยฝันไว้ก่อนแต่งงานกลับไม่ได้รับการตอบสนอง กลายเป็นความอกหัก หมดอาลัยตายอยากในชีวิต บางคนจะเคียดแค้นชิงชังความรักเช่นนี้ไม่ใช่ความรักที่แท้จริง

ระดับที่สาม ระดับสังคม ประเทศชาติ

ความรักชาติที่ตกขอบ ทำให้หลายครั้งมิได้คำนึงถึงความถูกต้อง ความชอบธรรม คุณธรรมและจริยธรรม มีนักการเมืองท่านหนึ่งเคยพูดท่านเองที่ว่าเราสามารถจะโกงประเทศหนึ่งเพื่อช่วยเหลือประเทศเราได้

ปัญหาที่เกิดขึ้นจากค่านิยมในนิยามแห่ง “ความรัก” ที่บิดเบี้ยวเช่นนี้เกิดขึ้นเนื่องจากองค์ประกอบของความรักที่ไม่ครบถ้วน ผมคิดว่าถึงเวลาแล้วที่สังคมไทยจะต้องได้รับการปลูกฝังค่านิยมของความรักที่แท้จริงเพื่อสร้างสรรค์สังคมให้อยู่กันอย่างราบรื่น ความรักที่แท้จริงจะต้องลึกซึ้งกว่าและเป็นมากกว่าความรู้สึกที่ดีต่อกัน ฟังพอใจกัน ความรักต้องเป็นมากกว่าคำพูด การให้คำมั่นสัญญาความหมายของความรักที่แท้จริงนั้นจะต้องเกี่ยวข้องกับการกระทำ

ทำพฤติกรรมต้องสอดคล้องกับสิ่งที่พูด หมายความว่าเราจะสามารถแก้ปัญหา
มากมายที่เกิดขึ้นดังกล่าวได้ โดยนิยามแห่งความรักที่ตั้งอยู่บนหลักการของ
ความถูกต้องโดยใช้เหตุผลข้อเท็จจริง สติปัญญา ควบคู่ไปกับอารมณ์ความ
รู้สึกอ่อนโยนที่เป็นพื้นฐาน

องค์ประกอบ 3 ประการ ความหมาย “รักที่แท้จริง”

นิยามความรักที่แท้จริงจะต้องเป็นการประสานกันอย่างสมดุลขององค์
ประกอบ 3 องค์ประกอบ ดังนี้คือ 1 ความถูกต้อง 2 ความเสียสละ
และ 3 การเกิดผลสูงสุดแก่ผู้ที่รับความรักนั้น ทั้งสามประการนี้ต้องควบคู่
กันไปอย่างสมดุล ต้องไม่ให้ข้อใดมากเกินไปหรือน้อยเกินไป ไม่ว่าจะเป็น
ความรักในระดับใด จะมีเพียงสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพียงอย่างเดียวไม่ได้ แต่ต้อง
ประสานกันจึงจะเรียกว่า “ความรัก” ความรักเช่นนี้จึงเป็นความรักที่ไม่สร้าง
ปัญหาแต่เป็นความรักเชิงสร้างสรรค์

เราอาจเขียนเป็นสูตรได้ว่า

$$\text{“ความรัก”} = \text{ความถูกต้อง} + \text{การเสียสละ} \\ + \text{การเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ที่รับความรัก”}$$

องค์ประกอบที่ 1 ความถูกต้อง

ความรักต้องอยู่บนฐานของความถูกต้อง เราต้องย้ำไปว่า “การกระทำที่ถูกต้องเป็นส่วนหนึ่งความรัก” หมายความว่าคนที่ทำผิดสมควรได้รับโทษ จะมาอ้างว่าไม่ต้องรับโทษเพราะความรักไม่ได้ เมื่อลูกของเราไปตีลูกของเพื่อนบ้าน เราต้องมีความยุติธรรม คือรู้ว่าลูกกระทำผิดต้องรับโทษ แต่ต้องลงโทษด้วยความรักและไม่ใช้อารมณ์ เราต้องสอนให้เขาเข้าใจและไม่กลับไปทำเช่นนั้นอีก เราต้องยืนหยัดอยู่บนความถูกต้อง ถ้าคนกระทำความผิดแต่เรากลับยกโทษให้เฉยๆ โดยอ้างความรัก หากเป็นเช่นนี้แล้วใครจะยอมรับนับถือเราได้ เช่น ถ้าเราเป็นผู้มีอำนาจ รักความยุติธรรมในบ้านเมืองแต่ใช้อำนาจสั่งการอย่างลับๆ ปล่อยให้คนใกล้ชิดที่เรารักซึ่งเป็นผู้กระทำความผิด ความยุติธรรมก็เสื่อมสลายไป และคงไม่มีใครนับถือในการกระทำเช่นนี้ ดังนั้นความรักแท้จริงต้องวางอยู่บนความถูกต้องด้วยความรักและความยุติธรรม

ความรักไม่สามารถประกอบด้วยความถูกต้องแต่เพียงอย่างเดียวได้ หากเป็นเช่นนั้น จะทำให้เกิดปัญหาขึ้นทันที เพราะเราจะคิดแต่เรื่องความชอบธรรม ศีลธรรม ยุติธรรม เกิดความไม่ต้องการให้ใครได้เปรียบเสียเปรียบ ให้น้ำหนักมากกับความถูกต้องสิ่งที่ถูกที่ผิด คิดอยู่เสมอว่าต้องไม่มีการเอาเปรียบกัน ถ้าเอาเปรียบเมื่อไหร่จะเรียกร้องสิทธิทันที ในที่สุดความรักจะสูญสลายเหลือแต่การตัดสินกันบนพื้นฐานความถูกต้องอย่างเดียว

สังคมคอมมิวนิสต์นับเป็นตัวอย่างที่อธิบายประเด็นนี้ได้เป็นอย่างดี เพราะเป็นสังคมที่เน้นความถูกต้องมาก ทำอะไรต้องอยู่ในกฎเกณฑ์เน้นระเบียบเคร่งครัดละเมิดไม่ได้ เริ่มต้นจากความต้องการให้ทุกคนได้รับอย่างเสมอภาคกันโดยมองว่าทุกคนเท่าเทียมกัน ไม่มีการแบ่งชนชั้น แต่ผลที่เกิดขึ้นคือผู้อยู่ในระบบเกิดความหวาดกลัว เกิดความตึงเครียด ไม่สนใจใคร ต่างคนต่างอยู่ เพราะสังคมลักษณะนี้จะขาดความเมตตา ขาดการให้อภัยแก่กัน จะวัดคนบนมาตรฐานความถูกต้อง ไม่มีการให้กำลังใจ ปราศจากความรัก ที่มาจากแนวคิดที่ทุกคนเท่าเทียมกันจึงน่าจะทำได้ ในที่สุดสังคมคอมมิวนิสต์จึงไม่สามารถอยู่รอดได้และพังทลายลงในที่สุด

ในระดับครอบครัว ปัญหาที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ สามภรรยาหลายคู่ร่วมชีวิตกันบนพื้นฐานของความยุติธรรมมากจนเกินไป ไม่มีใครยอมเสียเปรียบใคร เช่น สามีต้องส่งเสียค่าเล่าเรียนลูก ถ้าไม่ส่งเสียก็เกิดการฟ้องร้อง การแบ่งมรดกระหว่างพี่น้องถ้าไม่เท่าเทียมกันก็เกิดการทะเลาะเบาะแว้ง การฟ้องร้องจะมีการเรียกร้องสิทธิ เรียกร้องความยุติธรรม มีหลายครอบครัวที่สามภรรยาพี่น้องต้องแตกแยกเพราะวางตัวเองบนพื้นฐานของความยุติธรรมมากเกินไปจนปราศจากความรัก

หากเราเน้นหนักเรื่องความยุติธรรมมากกว่าองค์ประกอบที่เหลืออื่นๆ แล้ว อะไรก็ตามไม่ว่าจะเป็นประเทศหรือคนหนุ่มสาวหรือความคิดจะพังทลายหมดสิ้น ทั้งนี้เพราะคนเราจะสนใจแต่ความถูกต้องความผิดจนเกิดการลงโทษและตัดสินกันบนพื้นฐานการได้เปรียบเสียเปรียบกัน นอกจากนี้จะทำให้คนขาดความคิดสร้างสรรค์ ไม่มีแรงจูงใจในการทำอะไรให้ดีเลิศและไม่มีบรรยากาศความกระตือรือร้น เพราะไม่รู้จะทำไปทำไม ทำเพียงให้ถูกกฎอยู่ในระเบียบ ทำเฉพาะสิ่งที่ถูกสั่งว่าถูกผิดก็เพียงพอแล้ว อันเป็นเหตุทำให้ไม่มีการพัฒนาให้ดีขึ้น

องค์ประกอบที่ 2 ความเสียสละ

ความรักเริ่มต้นด้วยความถูกต้องนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญแต่มีเพียงสิ่งเดียวคงไม่ได้ต้องประกอบไปด้วยความเสียสละด้วยแม้เรารู้ว่าสิ่งที่เรารักมากที่สุดนั้นคือชีวิตเราเอง แต่ถ้าเรายอมแลกชีวิตเรากับใครแสดงว่าเรารักคนนั้นมากกว่าหรือประดุจดังชีวิตของเรา นั่นคือการสำแดงความเสียสละ ความเสียสละเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของความรักเพราะความเสียสละเป็นการสำแดงออกถึงความรัก ความเมตตา ความเต็มใจในการเอื้ออาทรต่อกันและเป็นความห่วงใยที่มีให้กันและกัน

จากปัญหาที่เกิดในเวลานี้กล่าวคือ การมีคนมากมายในสังคมยึดนิยามความหมายของความรักไว้ว่า “ความรักคือการให้” ในแง่มุมเดียวและนิยมนำไปปฏิบัติตาม เมื่อความรักเป็นเรื่องของการให้เป็นเรื่องของความเสียสละ เขาจึงทุ่มเทความรักเกลื่อนกลาดไปหมด จนสามารถมองข้ามความผิดและ

เข้าทำนอง “ความรักทำให้คนตาบอด” “เห็นผิดเป็นชอบ” เพราะเราให้น้ำหนักความเมตตาและการยกโทษมากจนเกินไปกว่าความถูกต้อง การกระทำเช่นนี้จึงเป็นการใช้ความรักอย่างผิดๆ และเป็นการให้น้ำหนักในเรื่องของความเสียสละจนเกินไปเช่นนี้จึงกลายเป็นเสมือนดาบสองคมที่กลับมาทำร้ายแทนที่จะส่งผลดี

สังคมไทยยกย่องความรักที่แสดงออกด้วยการเสียสละแต่เพี้ยนออกไปจนน่าเป็นห่วง คือการอ้างความกตัญญูต่อพ่อแม่ เพื่อแก้ปัญหาความยากจน ลูกสาวจึงยินดีขายตัวเพื่อทดแทนบุญคุณโดยเอาเงินมาช่วยครอบครัว สิ่งที่กระทำแทนที่จะถูกต้องเพราะเป็นเรื่องผิดศีลธรรมกลับได้รับการยอมรับ เป็นเหตุให้มีการเลียนแบบกันกลายเป็นค่านิยมผิดที่ส่งผลร้ายตามมา บางแห่งพ่อแม่เองเป็นผู้ขายลูกตัวเองอ้างว่าลูกต้องเสียสละเพื่อทดแทนบุญคุณที่พ่อแม่เลี้ยงมา หญิงสาวกตัญญูจำนวนไม่น้อยต้องจมปลักอยู่ภายใต้ช้อนนรกบางหมู่บ้าน กลายเป็นหมู่บ้านโรคเอดส์ก็เพราะเหตุนี้

ที่ร้ายยิ่งไปกว่านั้น ชาวจากหน้าหนังสือพิมพ์ พ่อข่มขืนลูกสาวในไส้ 3 คน ในวัยที่ยังไม่เดียงสา โดยอ้างสิทธิ์ว่าลูกต้องเสียสละแสดงความกตัญญูต่อบิดาผู้ให้กำเนิด เหตุการณ์ดังกล่าวนับเป็นความกตัญญูอัปยศที่สุดที่สังคมได้ให้นิยามที่ผิดๆ กับการทดแทนบุญคุณการเลี้ยงดูที่พ่อแม่มีต่อลูก

ภายในระดับครอบครัว หากผู้เป็นพ่อหรือแม่นั้นความเสียสละเพราะรักลูกมากกว่าความถูกต้อง ด้วยการปกป้องลูกของตัวเองที่กระทำผิด คนก็จะเลิกให้ความนับถือในตัวเรา ลูกของเราก็จะได้ใจเพราะถูกตามใจ ในอนาคตก็มีแววที่จะเสียคนได้ง่าย

หรือในระดับประเทศ หากผู้นำประเทศเน้นความเสียสละเพราะรักชาติ เราจะสามารถคอร์รัปชันโกงประเทศอื่นเพื่อสร้างความร่ำรวยให้ตนเองได้ ผลที่เกิดขึ้นคือสังคมจะขาดคุณธรรม ขาดจริยธรรม และเห็นผิดเป็นชอบในการใช้ค่านิยมในความรักที่ผิด

สรุปได้อย่างง่ายๆ ก็คือว่า *เราจะเอาความเสียสละ เพราะความรัก นำหน้าความถูกต้องชอบธรรมไม่ได้* เพราะหากเป็นเช่นนั้นกฎหมายและระบบความยุติธรรมของประเทศจะพิการใช้การไม่ได้ สังคมก็จะมีแต่ความวุ่นวาย ขาดระบบระเบียบ คนเราอาจฆ่ากันโดยอ้างเหตุผลเพื่อความเสียสละ สังคมขาดความถูกต้อง ชอบธรรม เราจึงต้องสร้างบรรยากาศใหม่ให้เกิดขึ้นแก่คนในสังคม กล่าวคือการให้ความรักและความเสียสละตั้งอยู่บนฐานของความถูกต้อง ไม่เป็นความรักที่เจือด้วยพิษร้าย ความรักต้องเจือด้วยความจริงใจ บริสุทธิ์ มีจิตสำนึกแห่งความถูกต้อง ต้องหยุดความไม่ถูกต้องและสร้างความถูกต้องที่สมบูรณ์แบบให้เกิดในสังคม หากสังคมไม่พบแบบอย่างความถูกต้อง จะมีแต่การทำลายและไม่มีการสรรค์สร้าง

องค์ประกอบที่ 3 การเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ที่รับความรัก

หากความรักของเรายึดมั่นอยู่บนความถูกต้องประสานกับความเสียสละ อีกองค์ประกอบหนึ่งที่เราจะต้องมีเพื่อให้ความรักเรานั้นสมบูรณ์ นั่นคือ การกระทำเฉพาะในสิ่งที่จะเกิดประโยชน์สูงสุดแก่คนที่เรารัก เราพบว่าคุณค่าความรักสูงสุดนั้นจะต้องส่งผลไปสู่การกระทำที่ดีเลิศสูงสุดอย่างครบถ้วนแก่คนที่เรารัก เราต้องให้น้ำหนักสมดุลในความรัก ถ้าสิ่งใดที่เราทำแล้วจะไม่เกิดผลดีที่สุดต่อคนที่เรารักสิ่งนั้นเราก็จะต้องไม่ทำ

ยกตัวอย่างเช่น ลูกของเราต้องการเป็นของเล่นสักกระบอกหนึ่งและร้องไห้อย่างได้มาก เราต้องขังดูว่าถ้าเราซื้อให้เขาแล้วจะดีที่สุดสำหรับเขาไหม ถ้าอนุญาตให้เขาเล่นปืน ต่อไปเขาอาจจะชอบความรุนแรงหรือไม่ เมื่อคิดอย่างรอบคอบถึงประโยชน์ต่อตัวเขาแล้วจึงตัดสินใจ อย่าตัดสินใจบนพื้นฐานความรักและการเสียสละเพียงอย่างเดียวเพราะหากตามใจลูกครั้งนี้อาจทำให้เกิดปัญหาได้ในอนาคต

ในวัยหนุ่มสาว หากเรามีความคิดเพื่อผลดีสูงสุดแก่คนที่เรารัก เราคงต้องมีการวางแผนในอนาคต และคงไม่ทำอะไรแบบฉาบฉวยถ้าเราเห็นแก่ความถูกต้องและการเสียสละเพื่อผลดีสูงสุดที่จะเกิดแก่คนที่เรารัก เราจะต้องคิดให้รอบคอบว่าวัยหนุ่มสาวของเรามีเพียงช่วงเวลาสั้นๆ ช่วงเดียวของชีวิตเท่านั้นและเป็นจุดจบของวัยเด็ก และจุดเริ่มต้นของวัยผู้ใหญ่อันยาวนาน เราต้องคิดให้ดีกว่า นิยามความรักของเรานั้นคือสิ่งใด จะเริ่มต้นและจบลงเช่นไร เช่น หากเราปล่อยตัวปล่อยใจในวันนี้ เราจะสร้างคุณค่าสูงสุดแก่คนที่เรารักหรือไม่

และสำหรับประเทศชาติของเรา องค์ประกอบที่สามนี้จะเป็นจุดยืนที่ทำให้เรากระทำดีบนฐานแห่งความถูกต้องชอบธรรมและความเสียสละได้เพื่อผลดีที่จะเกิดขึ้นกับประเทศชาติในระยะยาว เราคงไม่คิดทำอะไรฉาบฉวยเห็นแก่ตัว เอาวัดเอาเปรียบ จนนำมาซึ่งการถูกโจมตีและความพินาศของประเทศในที่สุด

นิยามขององค์ประกอบนี้คือ “ความรักทำให้เราสรรค์สร้างสิ่งที่ดีให้กับคนที่เรารัก” เราจะทำอย่างนี้ได้ก็ต้องมาจากแรงจูงใจภายในเป็นหลัก ท่าทีภายในที่ต้องการกระทำแต่สิ่งที่ดีเลิศ ดีที่สุดบวกกับคิดรอบคอบอย่างที่สุด จะไม่นำผลร้ายตามมภายหลัง ดังนั้นหากเรารักใคร รักสิ่งใด เราจะต้องสร้างสรรค์สิ่งที่ดีที่สุดจริงๆ เพื่อเขา ในทางกลับกันเราเองจะได้รับสิ่งที่ดีที่สุดจากผู้ที่เรารักเช่นเดียวกัน

การแก้ปัญหามากมายในสังคมไทย ที่เริ่มต้นจากการให้นิยามคำว่า “ความรัก” อย่างไม่สมบูรณ์นั้น ทำให้เราทุกคนที่ได้อ่านบทความนี้ได้มีโอกาสร่วมกันสร้างบรรยากาศของความรักที่มีนิยามแห่งการสร้างสรรค์ โดยยึดอยู่บนหลักองค์ประกอบ 3 ประการดังกล่าว อันได้แก่ ความถูกต้อง ความเสียสละ และการกระทำในสิ่งที่จะเกิดผลสูงสุดต่อผู้ที่เรารัก องค์ประกอบดังกล่าวเมื่อนำมาใช้อย่างสมดุล เราจะสามารถกระทำการสิ่งที่ถูกต้องทุกเรื่องในการดำเนินชีวิต ตั้งแต่เรื่องเล็กๆ จนถึงเรื่องใหญ่ เราจะไม่เพียงแต่ดำเนินชีวิตไปตามอารมณ์ ความรู้สึก ดำเนินชีวิตไปตามสถานการณ์แล้วต้องมานั่งเสียใจ มาแก้ไขปัญหาลงมาภายหลัง แต่เป็นความสำเร็จในชีวิตเพราะเราได้คิดอย่างรอบคอบล่วงหน้าแล้ว

นิยามความรักดังกล่าวเป็นประเด็นหนึ่งที่สามารถ ช่วยแก้ปัญหาสังคม และลบความคิดที่ปิดเบี้ยวของคนในสังคมดังกล่าวข้างต้นได้ ผมคิดว่าเราควร ช่วยกันถ่ายทอดค่านิยมที่ถูกต้องไปสู่คนในสังคมด้วย เริ่มตั้งแต่ตัวท่านเอง และถ่ายทอดไปยังครอบครัว สังคม และประเทศชาติในที่สุด

ตีพิมพ์ลงในหนังสือพิมพ์แนวหน้า
วันเสาร์ที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2541

เพราะในความสัมพันธ์

ของ "มนุษย์"

ที่แท้จริงนั้น

จำเข็ญต้องเริ่มจาก

รากฐานแห่ง ความผูกพัน

ระหว่งกัน

โดยไม่วันอญ

จนผลประโยญ

และการนำตัวเอง

เข็ญศูนย์กลาง

6

ความรักและความผูกพัน
ความสัมพันธ์ของสังคมที่สมบูรณ์

หากทุกสถานที่ในสังคมมีเส้นใยแห่งความรักและความผูกพัน ทำหน้าที่กักกอบและร้อยประสานหัวใจของทุกคนไว้ สังคมนั้นจะไม่มีแม่แต่คนเดียวที่ถูกทอดทิ้งอย่างโดดเดี่ยวให้เผชิญความทุกข์ยากลำบากเพียงลำพัง

ข้อคิดเพื่อความรัก (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์)

คนในสังคมจำนวนไม่น้อยกำลังวิ่งตามกระแสโลกาภิวัตน์เพื่อให้ยืนอย่างมั่นคงในโลกที่กำลังเปลี่ยนไป บางคนกำลังสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ตข้ามโลกเพื่อค้นข้อมูลของอีกซีกโลกหนึ่ง บางคนกำลังนั่งประชุมผ่านวิดีโอคอนเฟอเรนซ์ข้ามทวีปกับบริษัทแม่ และบางคนกำลังสร้างวิสัยทัศน์เพื่อนำองค์กรก้าวสู่ปี 2000 ซึ่งต่อไปคนทั้งประเทศจะไม่อาจหลีกเลี่ยงที่จะต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพความเป็นจริง เช่นเดียวกับที่ความเจริญทางวัตถุและเทคโนโลยีนำมนุษย์ไปสู่การเปลี่ยนแปลงใหม่นับตั้งแต่ประวัติศาสตร์ ในอดีตที่ผ่านมา จากการปฏิวัติเกษตรกรรมถึงการปฏิวัติอุตสาหกรรม และเข้าสู่การปฏิวัติทางเทคโนโลยีปัจจุบัน และจะเพิ่มขึ้นให้เห็นอีกในอนาคต

อย่างไรก็ตาม ความเจริญทางวัตถุที่ไม่ประสานสอดคล้องกับภาวะความเจริญด้านจิตใจนั้น ย่อมนำมาซึ่งความเสียหายเสมอ เพราะการเปลี่ยนแปลง

ที่มีได้คำนึงถึงสภาพ “พื้นฐาน” ของความเป็นมนุษย์ซึ่งมี “ความรักและความผูกพัน” เป็นแกนกลางเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างกันของคนในสังคม จะทำให้พฤติกรรมของคนในสังคมเบี่ยงเบนไปจากความเป็นจริง และเป็นปัญหาเรื้อรังที่ยากจะแก้ไขเช่นในปัจจุบัน

เราสามารถเรียกความสัมพันธ์ของคนในสังคมปัจจุบันได้ว่าอยู่ในลักษณะของการ “จิตจางในความสัมพันธ์อันลึกซึ้งและจริงใจ” คนในสังคมคบกันอย่างฉาบฉวย คบกันอย่างผิวเผิน ขาดการเรียนรู้ในการลงลึกในความสัมพันธ์ สังคมไทยกำลังตกอยู่ภายใต้สภาพความเบี่ยงเบนจากปรัชญาความเป็นสังคมที่ต้องมี “ความผูกพัน” เป็นแกนกลางในการประสานความสัมพันธ์ของคนระดับต่างๆ ในสังคม ทั้งๆ ที่ความผูกพันนี้เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้สังคมเป็นสังคมที่สมบูรณ์

ความสัมพันธ์ของคนในสังคมปัจจุบัน

ขาด "ความรัก" และ "ความผูกพัน"

ตัวประสานแห่งความผูกพันระหว่างคนในสังคมที่สุขสงบ จะต้องมีความรัก ความเข้าใจ และความผูกพันทางใจ เป็นพื้นฐานในความสัมพันธ์ แต่ในปัจจุบันจากสภาพที่คนในสังคมแต่ละคนได้รับอิทธิพลของ ลัทธิปัจเจกชนนิยม (individualism) ก่อให้เกิดสภาพของการที่ต่างคนต่างอยู่ ต่างคนต่างแสวงหาสิ่งที่ตนเองพึงพอใจ ต่างคนต่างมีโลกส่วนตัว จึงไม่ค่อยมีการปฏิสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้ง อันเกิดขึ้นภายใต้กระบวนการเคลื่อนไหวสู่สังคมอุตสาหกรรมตลอดระยะเวลา 30 ปี ที่ผ่านมา การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และอิทธิพลทางการเมืองได้ทำให้การดำเนินชีวิตของคนในสังคมเปลี่ยนไป

คนในสังคมเริ่มดำเนินชีวิตโดยมีปัจจัย “ความอยู่รอดทางเศรษฐกิจ” และเงิน เป็นตัวนำหลักที่ส่งอิทธิพลบีบบังคับการเบี่ยงเบนในความสัมพันธ์ของคนในสังคมให้พ้นจากสภาพความผูกพันตามวิถีทางที่แท้จริง ส่งผลให้คนในสังคมต้องออกจากบ้านไปทำงานเพื่อความอยู่รอด คนในสังคมใช้เวลาด้วยกันน้อยลง ทั้งกับครอบครัว เพื่อนฝูง ญาติ แต่ใช้เวลาในการทำงานในการเรียนเพิ่มขึ้น คนในสังคมเกิดความตึงเครียด เพราะต้องอยู่ภายใต้กรอบการทำงานหาเลี้ยงชีพ กรอบของกฎเกณฑ์และระเบียบของสังคม เราพบว่าลักษณะของความสัมพันธ์ของคนในสังคมปัจจุบัน มีลักษณะดังนี้

ความสัมพันธ์ที่เอาตนเองเป็นศูนย์กลาง

คนในสังคมต่างแสวงหาปัจจัยเพื่อการยังชีพ เพื่อความสะดวกสบาย และเพื่อความปลอดภัยในชีวิต ความสัมพันธ์ราวฉาบฉวยยิ่งขึ้นเพราะความเห็นแก่ตัวของคนที่เพิ่มสูงขึ้น เราจะสังเกตเห็นว่าการเรียกร้องเพื่อตนเองนั้นมีมากขึ้นเรื่อย ๆ ทุกคนต่างไขว่คว้าหาความสุขมาใส่ตน เมื่อทำงานหรือเลือกงานจึงเลือกบนพื้นฐานการได้เงินเดือนมากที่สุดหรือตนเองสบายที่สุด การเลือกคู่ครอง ต้องเลือกสามีหรือภรรยาที่มีเครื่องอำนวยความสะดวกพร้อมการเลือกคบเพื่อนก็เลือกบนพื้นฐานความสามารถในการตอบสนองความสุขแก่กันและกันได้ ถ้าตอบสนองในสิ่งที่ตนเองต้องการไม่ได้หรือตอบสนองจนตนเองพอใจแล้วก็สิ้นสุดความสัมพันธ์ลงอย่างง่าย ๆ โดยไม่มีความผูกพันกัน คนทำงานจำนวนหนึ่งใช้เวลาและเงินทองหมดไปกับแหล่งท่องเที่ยวกลางคืน ซึ่งส่วนใหญ่จะนำคนไปสู่การผ่อนคลายที่แหล่งค้าบริการทางเพศ

ได้มีการวิเคราะห์พฤติกรรมความเกียจคร้านของคนในสังคมปัจจุบันและพบว่า คนแต่ละคนขาดอำนาจในการครอบครองและเสรีภาพส่วนตัวในช่วงเวลากลางวัน อันเนื่องมาจากต้องอยู่ภายใต้กรอบของการแสวงหาปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีพ เช่น เราต้องตกอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ของบริษัทวันละ 8 ชั่วโมง ถ้าเราขาดงานหรือมาสายบ่อย เราก็จะต้องถูกลงโทษ หรือถ้าเราทำผิดกฎระเบียบบ่อยมากก็จะถูกไล่ออกได้ หรือหากไม่ทำงานก็ไม่มีกิน เป็นต้น นั่นเป็นภาพแสดงให้เห็นว่าคนในสังคมนิยมลัทธิเสรีภาพของตนในช่วงกลางวันตลอดสัปดาห์เพื่อได้เงินทองวัตถุสิ่งของทดแทน ดังนั้นเมื่อหลังเลิกงานจึงหาโอกาสปลดปล่อยและแสดงความเป็นอำนาจ มีสิทธิเสรีภาพในตัวเองด้วยการเที่ยวเตร่ดักดวงความสุขเข้าสู่ชีวิตให้มากที่สุด

“การตอบสนองด้วยวัตถุ” “ความบันเทิงเรขมัย” และ “การสร้างความสัมพันธ์เพื่อความสบายอย่างฉาบฉวย” เป็นสิ่งที่ภายในเรียกร้องอยู่ตลอดเวลา กลายเป็นทางลัดสู่การค้นพบความสุขของคนในสังคมเมือง เป็นเรื่องง่ายที่เราจะพิสูจน์พบว่า “เพื่อนกินนั้นหาง่าย เพื่อนตายหายาก” เพราะความสัมพันธ์ที่แท้จริงนั้นเป็นสิ่งที่ต้องลงแรงปลูกฝังและค่อยๆ ก่อร่างขึ้นมา อีกทั้งต้องอาศัยเวลาและความจริงใจจึงไม่มีใครจะสามารถอดทนในสภาพเช่นนั้นได้

ความสัมพันธ์บนพื้นฐานของผลประโยชน์ที่ตนควรได้รับ

การเปรียบเทียบคุณค่าของคนว่าเป็นตัวสร้างผลผลิตของสังคมอุตสาหกรรม ก่อให้เกิดการเห็นคุณค่าคนบนพื้นฐานใหม่ ตามค่านิยมที่ว่า “ค่าของคนอยู่ที่ผลของงาน” ตัดสินว่าคนที่ทำอะไรไม่ได้ หรือไม่มีผลงานเป็นคนไม่มีค่า สังคมจึงกลายเป็นสังคมปากกั๊กตื้นตื้น คนแข่งขันกันมากยิ่งขึ้นเรื่อยๆ โดยมุ่งไปในด้านวัตถุสิ่งของมากกว่าการยกระดับจิตใจของตนเอง แต่ละคนในสังคมหรืออาจเป็นตัวเราก็คงได้ที่กำลังเป็นผู้ที่ทำร้ายตนเองและทำร้ายผู้อื่นอย่างไม่รู้ตัว เพราะสังคมกำลังขาดคุณลักษณะเฉพาะบุคคลข้อหนึ่งคือ “การไวต่อความรู้สึกของผู้อื่น” การเอาใจเขามาใส่ใจเรานั้นเรียกได้ว่า “ไม่ต้องพูดถึง” หากเขาไม่มีผลประโยชน์ให้กับเรา

หลายครั้งเราลืมคำนึงว่า ทุกคนต้องการความเข้าใจต้องการการยอมรับ ต้องการความรัก ความรู้สึกห่วงใย และปรารถนาความเอื้ออาทร ความโอบอ้อมอารีที่พึงให้แก่กัน เราสังเกตเห็นว่าคุณธรรมในใจของคนในยุคนี้เริ่มลดลง คนแต่ละคนขาดความรัก ความอ่อนละมุน และสังคมขาดความอบอุ่น

ทางใจ สิ่งนี้เป็นสภาพของความสัมพันธ์ที่แตกสลายในสังคม ยกตัวอย่างสภาพสังคมอุตสาหกรรมที่ทุกคนต้องทำงานเพื่อเลี้ยงชีพ ผู้ประกอบการต้องทำงานแข่งกับเวลา โรงงานอุตสาหกรรมหลายแห่งจึงได้วางรูปแบบไว้ให้คนทำงาน แผนกไหนก็ทำงานเช่นนั้นซ้ำๆ กันอย่างเดียวตลอดทั้งวัน เช่น โรงงานประกอบรถยนต์ ใครทำหน้าที่ขึ้นน็อตก็ทำอยู่อย่างเดียว ทำเช่นนี้ทั้งวัน หกวันต่อสัปดาห์ บางคนทำเป็นเวลาหลายสิบปีจึงก่อให้เกิดความเบื่อหน่าย เกิดความเครียด ขาดความคิดสร้างสรรค์ ขาดความสุขในการทำงาน แต่ละวันก็เฝ้านับเวลาเมื่อไหร่จะเลิกงาน และยิ่งหากมีปัญหาครอบครัวด้วยแล้วก็อาจถึงขาดมาตัวตายได้ โดยที่ผู้ประกอบการคนนั้นไม่ได้ตระหนักว่าตนเองมีส่วนเป็น “ต้นเหตุ” ที่ก่อให้เกิดความแตกสลายทางความสัมพันธ์กับคนในครอบครัว

ความสัมพันธ์ของครอบครัวล่มสลาย

ครอบครัวเป็นพื้นฐานแห่งการถ่ายทอดความสัมพันธ์ที่ดีหรือไม่ดี ในความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่าง พ่อ แม่ ลูก หรือพี่น้อง จะเต็มไปด้วยความห่วงใย ความสนิทสนมเอื้ออาทร ความผูกพันด้วยความรักและความเข้าใจ ทุกคนในครอบครัวเรียนรู้ที่จะไม่เป็นภัยต่อกันเพราะเป็นเลือดเนื้อเชื้อไขกัน แต่ปัจจุบันความผูกพันสนิทสนมด้วยความรักความห่วงใยของครอบครัวเริ่มเหือดหายและค่อยๆ เจือจางลง ต่างคนต่างทำงานนอกบ้าน เรียนหนังสือนอกบ้าน คนในบ้าน เริ่มใช้เวลาในการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันน้อยลง ความใกล้ชิดสนิทสนมระหว่างกันลดลง

สภาพปัจจุบันคนในครอบครัวเริ่มเอาตนเองเป็นศูนย์กลางในความสัมพันธ์ และไม่ได้เห็นคุณค่าของความเป็นครอบครัวเท่าที่ควรจะเป็น ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ในลักษณะฉาบฉวยและไม่มีความอดทนต่อกัน สมาชิกใน

ครอบครัวแต่ละคนมุ่งแต่แสวงหาวัตถุที่ตนเองปรารถนาและพอใจ และเมื่อวัตถุสำคัญกว่าจิตใจแล้วแม้แต่ลูกอาจเป็นสิ่งที่ขัดขวางความสุขได้ อันเป็นเหตุให้เกิดปัญหาครอบครัวตามมา อาทิ

จากรายงานขององค์การอนามัยโลก พบว่า ทุกปีมีหญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ทั่วโลก 150,000 คนต่อวัน หรือ 53 ล้านคนต่อปี หญิงเหล่านี้จะแก้ปัญหาด้วยการทำแท้งเกือบทั้งหมด สำหรับในประเทศไทยมีหญิงตั้งครรภ์ทำแท้งถึงร้อยละ 10 ในจำนวนนี้เป็นหญิงแต่งงานแล้ว ร้อยละ 70 ส่วนอีกร้อยละ 25-30 เป็นหญิงที่ตั้งครรภ์ก่อนการสมรส นอกจากนี้เมื่อต้องเผชิญกับสภาพความเป็นจริงที่ไม่ได้เป็นตามที่คาดหวังไว้ เช่น เมื่อการแต่งงานไม่สมหวังก็หย่ากันได้อย่างง่ายดาย จากการสำรวจสถิติการหย่าร้างของครอบครัวไทย พบว่ามีแนวโน้มที่สูงขึ้น ในปี พ.ศ. 2520 มีจำนวนหย่าร้าง 62 ราย ต่อการแต่งงาน 1,000 ราย เพิ่มขึ้นเป็น 85 ราย ในปี พ.ศ. 2532 และเพิ่มเป็น 96 ราย ในปี พ.ศ. 2536 หรือคิดเป็นร้อยละ 9.6 ในปี พ.ศ. 2537 มีคู่สมรสทั้งประเทศ 435,425 คู่ และมีการหย่าร้างถึง 46,903 คู่ หรือคิดเป็นร้อยละ 10.77 (สถิติจากส่วนการทะเบียนทั่วไป สำนักบริหารทะเบียน กรมการปกครอง) สถิติเหล่านี้ยืนยันว่าชีวิตสมรสกำลังตกต่ำลง คนในสังคมจำนวนมากคิดว่าการหย่าร้างเป็นทางออกที่ดีสำหรับการแก้ปัญหาความขัดแย้งในครอบครัว โดยเฉพาะสังคมในเมืองหลวง

นอกจากนั้นจากสถิติยังพบว่าจำนวนครัวเรือนที่ผู้หญิงไร้คู่เป็นหัวหน้าครัวเรือนจะเพิ่มมากขึ้น และมากกว่าจำนวนผู้ชายไร้คู่เป็นหัวหน้าครัวเรือนถึง 4-5 เท่า จำนวนครอบครัวมีคู่ (คือสามีภรรยาในบ้านเดียวกัน) ลดลงจาก 74% เป็น 67% และจะลดจำนวนลงอีก เด็กๆ ส่วนใหญ่จะถูกเลี้ยงดูโดย

มารดาแต่ผู้เดียว เมื่อแม่ต้องออกไปทำงานข้างนอก ทำให้เด็กขาดความอบอุ่น จึงหันไปมั่วสุมกับเพื่อน เสพยาเสพติด เป็นอันธพาล และอาจเป็นอาชญากรไว้ในที่สุด ทั้งนี้เป็นผลมาจากครอบครัวที่แตกแยก ขาดความรักความเข้าใจในครอบครัว

ความสัมพันธ์ที่เสื่อมลงของครอบครัวเป็นจุดกำเนิดของปัญหาสังคมจำนวนมากที่ติดตามมา ไม่ว่าจะเป็น ปัญหาเด็กเร่ร่อน เด็กถูกทอดทิ้ง ปัญหาโสเภณี ปัญหายาเสพติด ปัญหาเอดส์ ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาความรุนแรงของสังคมในลักษณะต่างๆ อันมีสาเหตุเกิดขึ้นเนื่องจากความสัมพันธ์ที่ไม่ได้มีความรัก ความเข้าใจ ความผูกพัน และความไม่สำนึกในหน้าที่รับผิดชอบของพ่อและแม่อย่างที่ควรจะเป็น

รื้อฟื้นความรักความผูกพัน ให้คุณค่าคนที่จิตใจภายใน

ทางแก้ปัญหาคือ “ปรับเปลี่ยนความคิดเรื่องความสัมพันธ์ของคนในสังคมให้ถูกต้อง” โดยปรับเปลี่ยนให้คนหันกลับมามุ่งเน้นการตอบสนองในเรื่องของจิตใจให้มากขึ้น ความสัมพันธ์ของคนในสังคมต้องอยู่บนพื้นฐานเริ่มต้นจากจิตใจที่เห็นคุณค่าของผู้อื่น เรียนรู้ที่จะพัฒนาความเข้าใจผู้อื่น และใช้หลักให้ “คน” เป็นศูนย์กลางแห่งการพัฒนาตนเองเช่นเดียวกับการพัฒนาด้านอื่นๆ ของประเทศในเวลานี้ แสดงออกเป็นการกระทำโดย

1. การกระทำใดๆ ก็ตาม ต้องคำนึงถึงจิตใจเป็นหลัก ต้องยุติความคิดว่าคนเปรียบประดุจเป็นเครื่องจักรกล การทำงานซ้ำๆ ซากๆ ให้หมดไปวันๆ คือการทำลายความคิดสร้างสรรค์ของความเป็นคน ทำให้เกิดความตึงเครียด ความเก็บกด ซึ่งเขาจะระบายมาสู่คนในครอบครัว เกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนได้

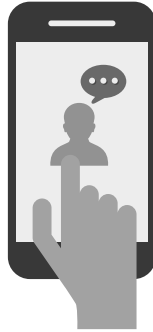
2. วางรากฐานความคิดให้คนเห็นคุณค่ากันและกันในสภาพที่เขาเป็น เราต้องเชื่อว่าคนทุกคนนั้นมีคุณค่าในตัวเอง แม้ว่าเขาจะมีประโยชน์ให้กับเราหรือไม่ เขาอาจจะเป็นเด็ก คนพิการ คนชรา ซึ่งไม่อาจทำงานได้ แต่เขายังมีคุณค่าในสายตาของเรา เราต้องไม่ดูหมิ่นเหยียดหยามแต่ต้องยอมรับและเห็นคุณค่าเขา

3. เราต้องชมเชยคนบนพื้นฐานความพยายามมากกว่าบนพื้นฐานแห่งชัยชนะ การยกย่องชมเชยคนที่มีความพยายามหลายครั้งเท่ากับเป็นการมาคนที่พ่ายแพ้ลงอย่างสิ้นเชิง บางครอบครัวยกย่องชมเชยเฉพาะลูกที่เรียนดี แต่ลูกที่เรียนไม่ดีทั้งๆ ที่พยายามขยันเรียนกลับไม่ได้รับการเหลียวแลเอาใจใส่

4. เราต้องลงทุนเวลาแก่กันและกันในการสร้างสัมพันธ์อันดีงาม ความสัมพันธ์ที่ดีไม่ใช่สิ่งฉาบฉวย แต่เป็นสิ่งที่ต้องใช้เวลาค่อยๆ สร้างขึ้น บุคคลในแต่ละระดับของสังคม ไม่ว่าจะเป็น ครอบครัว เพื่อนร่วมงาน ครูกับศิษย์ รุ่นพี่กับรุ่นน้อง หรือแม้กระทั่งหุ้นส่วนทางธุรกิจ ต้องมีเวลาให้แก่กันอย่างเฉพาะเจาะจง ทั้งในด้านของการทำงานการพักผ่อน การใช้เวลาร่วมทานอาหาร หรือทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อเรียนรู้จัก มีความเข้าใจกันและกันมากยิ่งขึ้นโดยไม่มีผลประโยชน์ใดๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง

ผลจากการปฏิวัติเทคโนโลยีด้านการสื่อสารทำให้การติดต่อสื่อสารถึงกันสะดวกรวดเร็วและกว้างขวาง ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของคนในสังคมค่อนข้างมาก เพราะเราจะมีสื่อกลางในการสื่อสารระหว่างกันมากยิ่งขึ้น ผลกระทบต่อครอบครัวมีทั้งในแง่บวกและในแง่ลบ ผลในแง่บวก ได้แก่ การติดต่อสื่อสารกับคนในครอบครัวมีความสะดวกขึ้น ความสัมพันธ์ในครอบครัวและคนในสังคมจึงไม่ถูกจำกัดด้วยสถานที่และมีความสัมพันธ์ผ่านเครื่องมือสื่อสารมากขึ้น คนในครอบครัวและสังคมมีความรู้เท่าทันโลกมากยิ่งขึ้น สามารถปรับตัวตามกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมได้ ผลในแง่ลบ ได้แก่ ความใกล้ชิดสนิทสนมกันอาจน้อยลง เพราะมีเครื่องมือสื่อสารมาทดแทนการที่ต้องใช้เวลาด้วยกันโดยต่างคนต่างไปทำงานหาเลี้ยงชีพ เพิ่มพูน

ความรู้เพื่อแสวงหาวัตถุเพิ่มขึ้น อันอาจก่อให้เกิดความว่างเปล่าเพราะไม่ได้
รับการเติมเต็มในจิตใจมากขึ้นก็เป็นไปได้

การไม่ตระหนักและไม่เห็นคุณค่าของความสัมพันธ์ทำให้คนในสังคมขาด
การเรียนรู้ที่จะเข้าใจผู้อื่น ตัดสินกันบนพฤติกรรมที่แสดงออกภายนอก ไม่มี
ความเข้าใจกันในเรื่องหลังความคิดและชีวิตของกันและกัน ไม่มีความรัก ไม่มี
ความสงสาร ไม่มีความเมตตา ก่อให้เกิดความรุนแรงเมื่อความต้องการไม่
ได้รับการตอบสนอง สังคมจะไร้คุณธรรมละคนในสังคมจะมีความสุขเพิ่ม
มากยิ่งขึ้น เพราะในความสัมพันธ์ของ “มนุษย์” ที่แท้จริงนั้น จำเป็นต้อง
เริ่มจากรากฐานแห่งความผูกพันระกว้างกัน โดยไม่ขึ้นอยู่บนผลประโยชน์และ
การนำตัวเองเป็นศูนย์กลาง แต่เป็นพื้นฐานแห่งความผูกพันทางใจที่ต้องทุ่มเท
และแสดงออกด้วยความรัก ด้วยความเอื้ออาทร ด้วยความเข้าใจ และการ
ใช้เวลาในการก่อร่างความสัมพันธ์ร่วมกัน

ตีพิมพ์ลงในหนังสือพิมพ์สยามโพสต์
วันอาทิตย์ที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2539

ปรัชญาของ
สัง คมไทยชาวจีน
คือ
การที่เราได้เงิน คำสอน
หรือหลักการที่ดีมากมาย
แต่ในทางปฏิบัติแล้ว
ไม่เคยเน้นแบบขอว่า
งที่สอดคล้อง
กับ คำสอนเหล่านั้น

7

สังคมต้องการแบบอย่าง
การกระทำมากกว่าคำพูด

แบบอย่างการกระทำเป็นสิ่งสำคัญและมีความหมายมากกว่าคำพูด การกระทำที่เป็นแบบอย่างจากบุคคลระดับผู้นำนั้นจะส่งผลและมีอิทธิพลต่อการเลียนแบบของผู้ตามอย่างแน่นอน ถ้าผู้นำสังคมนำไปในทิศทางที่ดีถูกต้อง สังคมก็จะดำเนินไปได้อย่างถูกต้อง แต่ปัญหาใหญ่ในทุกส่วนของสังคมไทยปัจจุบันคือ การขาดแบบอย่างจากบุคคลระดับผู้นำประเทศ ที่เป็นเครื่องชี้้นำในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง และที่ขาดแคลนยิ่งกว่านั้นคือขาดลักษณะชุมชนที่เป็นแบบอย่างแก่สังคม ส่งผลทำให้สังคมดำเนินไปในทิศทางที่บิดเบี้ยวและเกิดปัญหาต่างๆ มากมาย

สังคมไทยต้องการแบบอย่างในการดำเนินชีวิต แม้เราอาจมีคนสอนด้วยคำสอนที่ลึกซึ้งและฟังดูดีมาก แต่หากขาดความเป็นแบบอย่างและกระทำให้ดูก็เกือบไม่มีประโยชน์อันใด ปัญหาของสังคมไทยปัจจุบัน คือการที่เราได้ยินคำสอนหรือหลักการที่ดีมากมาย แต่ในทางปฏิบัติแล้วไม่เคยเห็นแบบอย่างที่สอดคล้องกับคำสอนเหล่านั้นแต่กลับมีเพียงการกระทำในทางที่ตรงกันข้าม ซึ่งส่งผลให้คนไม่เห็นคุณค่าที่จะปฏิบัติตามหลักการหรือคำสอนนั้น ในทางตรงกันข้ามหากได้เห็นแบบอย่างแห่งการปฏิบัติของคนสอนก็จะก่อให้เกิดความมั่นใจในการกระทำตามในทางที่ถูกต้องได้มากยิ่งขึ้น

ยกตัวอย่างเช่น เราต้องการให้เยาวชนของชาติเป็นคนที่ซื่อสัตย์ มีคุณธรรม ไม่คดโกง ก็จะมีการสอนด้วยคำพูดด้วยการเรียนทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน แต่ในสภาพความเป็นจริง การกระทำและการแสดงออกของผู้ใหญ่กลับเป็นไปทางตรงกันข้าม คือ ความไม่ซื่อสัตย์ เยาวชนจึงไม่เห็นคุณค่าที่จะกระทำตามคำสอนจริงๆ หรือแม้กระทั่งสิ่งที่ยึดแย้งกันระหว่างกฎหมายกับความถูกต้องทางศีลธรรม อันเป็นเหตุให้คนในสังคมตัดสินใจผิดอย่างสับสน เช่น ตามหลักศีลธรรมบัญญัติว่าการพนันเป็นสิ่งผิดแต่กองสลากกินแบ่งรัฐบาลซึ่งความจริงก็เป็นการพนันเช่นเดียวกันกลับมีรัฐบาลเป็นเจ้าของ

แบบอย่างการกระทำและกฎหมายมีหลายเรื่องที่ตรงข้ามกับคำพูดและหลักการทำให้คนในสังคมขาดมาตรฐานในการตัดสินความถูกต้อง และการขึ้นนำที่ถูกต้อง สังคมไทยควรที่จะต้องสร้างความรับผิดชอบร่วมกัน เริ่มจากผู้นำจนถึงผู้ตามในทุกระดับ ทุกหน่วยงาน ทุกชุมชนในสังคม ในการทำหน้าที่เป็นผู้สร้างลักษณะชุมชนของตนเองให้เป็นแบบอย่างแก่สังคม ด้วยการแสดงออกเป็นการกระทำที่ถูกต้องเพื่อให้ผู้อื่นกระทำตามได้ โดยสร้างแบบอย่างที่สามารถขึ้นนำสังคมได้อันประกอบด้วยคุณลักษณะ 2 ประการ

แบบอย่างแห่งความรับผิดชอบ

ประการแรก คือ แบบอย่างแห่งความรับผิดชอบด้วยการทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด เราแต่ละคนนั้นมีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบตามสถานภาพที่ต่างกัน แต่ไม่ว่าจะเป็นบทบาทใดในสังคมหรือชุมชนใด เราสามารถชี้แบบอย่างแก่สังคมได้ด้วยการเล่นบทบาทและทำหน้าที่ของเราให้ตรงที่สุดและให้ดีที่สุดเพื่อที่เราจะมีส่วนเป็นแสงสะท้อนความดีงามที่เราทำนั้นออกไปมีอิทธิพลต่อผู้อื่นและมีส่วนสร้างสรรค์สังคมได้มากที่สุด

ชุมชนที่เราอยู่ไม่ว่าจะเป็นบริษัท สมาคม องค์กร อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน หรือแม้กระทั่งครอบครัว ทุกๆ ที่ที่เรามีส่วนร่วมจึงควรมีลักษณะที่เป็นแบบอย่าง เราควรเป็นผู้หนึ่งสร้างชุมชนที่ประกอบไปด้วยบุคคลที่มีคุณภาพ มีความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม และความจริงใจ เป็นชุมชนที่มีอิทธิพลต่อภายนอกชุมชนได้

แบบอย่างแห่งความดีงาม

ประการที่สอง เป็นชุมชนที่ดี เป็นแบบอย่างแห่งการทำความดีจนคนอื่นเห็นได้ เหมือนกับตะเกียงที่เมื่อจุดแล้วก็ต้องส่องสว่างแก่คนทั้งปวง เราต้องทำดีแก่คนทั้งปวงมากจนเขาตระหนักชัดเจนถึงความดีของเรา และต้องประพฤติในสิ่งที่ดีอย่างเสมอต้นเสมอปลายและกระทำแก่คนทั้งปวงไม่เลือกเชื้อชาติ ฐานะ ตำแหน่ง ไม่ทำดีเฉพาะเมื่อตนได้รับผลประโยชน์ แต่ทำดีต่อคนที่ด้อยโอกาสในสังคมที่ไม่มีทางจะตอบแทนเราได้ ชุมชนที่มีลักษณะเช่นนี้จะเป็นสังคมที่ใครๆ ก็กล่าวขวัญถึง ได้รับการยอมรับ ยกย่อง และสามารถเป็นดังผู้นำทิศทางของสังคมได้

ลองนึกภาพว่าถ้าเราเห็นคนที่เป็นคนดี เป็นคนที่ทำความดีให้แก่สังคม เป็นคนที่ซื่อสัตย์สุจริต เป็นคนที่มีหลักการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง เป็นคนที่เสียสละเพื่อผู้อื่นอยู่เสมอ เป็นคนที่มีความเที่ยงธรรมและยุติธรรม เป็นคนที่มีจิตใจเมตตากรุณาปรานี เป็นคนที่ทำสิ่งดี และทำคุณประโยชน์ให้แก่คนในสังคมมากมาย คนในชุมชนได้เห็นแนวการกระทำนั้นที่เป็นเหมือนแสงสว่างแก่สังคม เป็นผู้ชักนำสังคมจนสามารถเปลี่ยนคนในชุมชนให้ดำเนินติดตามในสิ่งที่ที่ดีดังกล่าวได้ สังคมย่อมมีคนที่ดีขึ้นๆ สังคมไทยยังต้องการคนที่เล่นบทบาทหน้าที่ของตัวเองให้ดีที่สุดแบบนี้ในทุกระดับ อันจะนำไปสู่การจรรโลงสังคมให้งดงามด้วยความร่วมมือกันของแต่ละชุมชนอย่างแท้จริง

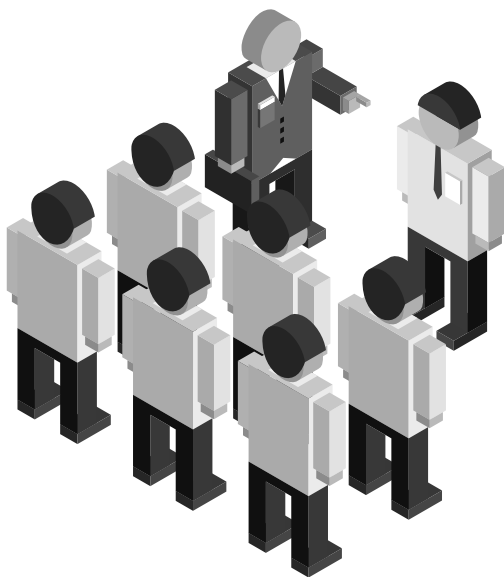
ในทุกๆ ตำแหน่ง ทุกๆ สถานภาพที่เราดำรงอยู่เราสามารถที่จะเล่นบทบาทของเราให้ดีที่สุด เช่น ถ้าเราเป็นนายจ้างเราต้องเป็นนายจ้างที่ยุติธรรม โอบอ้อมอารี ไม่เอาเปรียบ ทำให้ลูกจ้างได้รับสวัสดิภาพที่ดีและเห็นความดีของเขา ถ้าเราเป็นนักธุรกิจเราต้องเป็นคนที่มีชื่อเสียง ทำธุรกิจอย่างไม่คดโกง และเห็นแก่ประโยชน์ของลูกค้าเสมอ

ถ้าเราเป็นสามีเราต้องรักและห่วงใย เสียสละ ดูแลภรรยา และครอบครัวอย่างดีให้ได้รับความอบอุ่นในชีวิต และถ้าเราเป็นภรรยาเราต้องนบนอบเชื่อฟังสามี ดูแลสามี และลูกอย่างดี

และยิ่งถ้าเราเป็นผู้บริหารบ้านเมือง เราต้องบริหารอย่างเห็นแก่ประโยชน์ของประชาชาติ ไม่โกงกินเพื่อประโยชน์ส่วนตน ให้ความยุติธรรมแก่คนทั้งหลาย แม้กับคนด้อยโอกาสที่ไม่สามารถทำประโยชน์ให้เราได้ เราต้องทำให้ประเทศชาติมีความสุขความเจริญ รัฐบาลสมัยนายอานันท์ ปันยารชุน มีการดำเนินนโยบายต่างๆ ได้อย่างค่อนข้างราบรื่น เพราะท่านเป็นผู้นำที่ได้รับการยอมรับจากคนในสังคมว่าเป็นบุคคลที่ซื่อสัตย์ เห็นแก่ประโยชน์ของบ้านเมืองอย่างแท้จริง ทำให้กลายเป็นคนที่มีอิทธิพลในเชิงสร้างสรรค์ต่อสังคม หรือถ้าเราเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเราจะต้องเป็นคนที่ไม่เสนอกฎหมายที่จรรโลงศีลธรรมในสังคมไม่ใช่กฎหมายที่เอื้ออำนวยให้คนทำความผิดต่างๆ ได้ เราก็จะทำให้ประชาชนนั้นอยู่ในสังคมที่มีศีลธรรมและจริยธรรม

เราต้องเปิดตัวเองให้เป็นแบบอย่างแก่สังคมและโลกนี้ ไม่ปิดซ่อนตัวเอง เก็บตัวหรือถอนตัวออกจากสังคม เพื่อให้เกิดคุณประโยชน์สูงสุดต้องเข้าไปมีส่วนในสังคมในเรื่องที่ถูกต้อง ต้องสนับสนุนแนวทางที่สัจยข้อและชอบธรรม ต้องมีจุดยืนที่แน่ชัดและมีมาตรฐาน เช่น หากเราเห็นว่าการให้สินบนแก่ข้าราชการในการทำธุรกิจนั้นไม่ดี ในฐานะที่เราดำเนินธุรกิจเราจะต้องไม่เห็นแก่การให้สินบนเพื่อให้ได้งานแต่เราควรจะเรียกร้องให้สังคมดำเนินการเพื่อความถูกต้อง อาจจะรวมตัวกับองค์กรหรือสมาคมเดียวกันในการเรียกร้องความชอบธรรม กระตุ้นให้สังคมที่เลวร้ายเกิดการเปลี่ยนแปลง และเป็นแบบอย่างแก่ผู้อื่นให้มีความกล้าที่จะไม่โอนอ่อนตามสิ่งที่ไม่ถูกต้อง

ในแต่ละบทบาทหน้าที่ของเราที่ดำเนินอยู่ในสังคมใหญ่นี้ หากเราเล่นบทบาทของเราให้ดีที่สุด อยู่ในกรอบแห่งความดีงาม ความสร้างสรรค์ ความยุติธรรม การเป็นแบบอย่างที่ดีในทุกๆ ชุมชนที่เราอาศัยอยู่ เราจะสามารถแก้ไขสังคมได้อย่างเป็นรูปธรรมจริงจังมากกว่าการแก้ไขตามหลักการหรือคำพูด เพราะสิ่งนี้จะ เป็นแบบอย่างการกระทำเพื่อให้คนอื่นสามารถเดินตามได้ง่ายอย่างเป็นรูปธรรม

เราแต่ละคนในชุมชนที่ตั้งใจเป็นแบบอย่างในการขึ้นาสังคม เมื่อมารวมกันเข้าจะเป็นพลังอันมหาศาลที่เป็นแสงสว่าง ส่องนำทิศทางแก่สังคม เปรียบเสมือนเทียนเล่มเล็กๆ ที่นำมารวมกันเป็นเทียนพันๆ หมื่นๆ แสนๆ เล่ม เกิดเป็นความสว่างที่ลุกโชติช่วงและสามารถทำให้เกิดความสว่างในรัศมีที่กว้างไกล ทำให้คนในสังคมเห็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิต การที่เราเป็นคนดีในสังคมที่กำลังเสื่อมลงอยู่นี้จะทำให้เราแตกต่างจากคนอื่น และเป็นแบบอย่างให้แก่คนที่ปรารถนาจะทำความดีแต่ไม่มีโอกาส หรือไม่กล้าทำเพราะไม่เห็นแบบอย่าง ก็จะช่วยให้สังคมเราดีขึ้น คนในสังคมมีความหวังในความมืดและจะเริ่มมีบทบาทเพื่อการสร้างสรรค์สังคมมากยิ่งขึ้น

ทุกๆ คนต้องร่วมมือกัน
ช่วยกันจนที่สุดก็โดย
การไม่แสดงอาการรังเกียจเด็กดาวน์ท์
ต่อเพื่อนมนุษย์
ที่เคยกระทำ ความผิด
ไม่มองว่าเราเป็นพลเมืองชั้นสอง
จนเป็นเหตุให้เรา
ต้องกลับไปทำผิดซ้ำอีก

8

ผู้เคยกระทำผิด
สังคมควรให้อภัยและเห็นคุณค่า

ความพยายามของกรมราชทัณฑ์ในการฟื้นฟูผู้ต้องขังนับเป็นสิ่งที่ดี และคนในสังคมคาดหวังว่าทัณฑสถานจะสามารถช่วยให้ผู้ต้องขังนั้นมีโอกาสที่จะกลับตัวกลับใจเป็นคนดีของสังคมได้ แต่อย่างไรก็ตาม การแก้ไขดังกล่าวยังไม่สามารถทำให้คนที่เคยกระทำความผิดกลับเป็นคนดีของสังคมได้

ในปัจจุบันนี้ ตัวเลขจำนวนของอาชญากรในประเทศไทยค่อนข้างน่ากลัวจากรายงานของเจ้าหน้าที่กองทะเบียนประวัติอาชญากรที่ได้กล่าวไว้ในหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งว่า ปัจจุบันจำนวนประวัติของคนร้ายที่เก็บสะสมไว้มีจำนวนมากถึง 10 % ของจำนวนประชากร หรือประมาณ 6 ล้านคน อีกทั้งยังมีตัวเลขอาชญากรที่อยู่ในหมายจับอีกถึงประมาณ 1 แสนคน ตัวเลขเหล่านี้เป็นตัวเลขที่น่ากลัวและแสดงว่าความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนกำลังเพิ่มมากยิ่งขึ้นอย่างรวดเร็ว ยิ่งในภาวะที่เศรษฐกิจกำลังอยู่ในภาวะทรุดตัวลงเช่นนี้ โอกาสแห่งความตึงเครียดและความวิตกกังวลเรื่องความปลอดภัยของประชาชนย่อมมีอยู่สูง แนวโน้มของการหางานทำ ย่อมยากและฝืดเคืองมากขึ้น การแก่งแย่งในสังคมมีสูงขึ้น นอกจากนี้ยังมีสาเหตุอีกหลายๆ ประการที่ทำให้คนจำนวนไม่น้อยอาจตัดสินใจกระทำความผิดเป็นครั้งแรก หรือตัดสินใจกระทำความผิดซ้ำเพราะไม่สามารถอยู่ในสังคมได้

สังคมควรยอมรับความเสมอภาค เห็น "คุณค่า" ผู้ "เคย" กระทำผิด

“นักโทษที่คนในสังคมเห็นว่าเป็น ‘กากเดน’ ของสังคม
เขาก็จะทำตัวเป็นกากเดนของสังคมจริงๆ”

การที่เราจะให้สังคมมีความสุขสงบได้ ประชาชนทุกคนต้องให้ความร่วมมือด้วย และทุกๆ คนต้องร่วมมืออย่างน้อยที่สุดก็โดยการไม่แสดงอาการรังเกียจเหยียดฉันทต่อเพื่อนมนุษย์ที่เคยกระทำผิด ไม่มองว่าเป็นพลเมืองชั้นสองอันเป็นเหตุให้เขาต้องกลับไปทำผิดซ้ำอีกวัฏฏะประสงค์ที่น่าเสนอบทความนี้มุ่งหวังให้สังคมไทยเห็นคุณค่าของคนที่เป็น “เคย” กระทำผิดอย่างเหมาะสมและเพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้เขาสามารถกลับตัวเป็นคนดีและก่อประโยชน์ต่อสังคมในชีวิตที่เหลือของเขา

ปรัชญาความคิดหนึ่งที่ผมยึดถือมาโดยตลอด ก็คือ ผมเชื่อมั่นว่า “คนนั้นมีคุณค่าสูงสุดในฐานะแห่งความเป็นคน” คนทุกคนนั้นมี “คุณค่าในตัวเอง” ที่ไม่สามารถเปรียบเทียบคุณค่ากับสิ่งของหรือวัตถุอื่นๆ ที่อยู่ภายนอกได้ ไม่ว่าจะเป็น ทรัพย์สินถาวร ความรู้ความสามารถ รูปร่างผิวพรรณ ทุกๆ คนควรได้รับเกียรติ จากเพื่อนมนุษย์ในการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมและเหมาะสม ดังนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่สังคมจะต้องเปิดโอกาสให้ทุกคนสามารถยกระดับความภาคภูมิใจในฐานะที่เกิดมาเป็นมนุษย์ได้อย่างสมศักดิ์ศรี และไม่เลือกว่าเขาเป็นใคร เชื่อชาติใด ฐานะเช่นใด หรือเคยประพฤติเช่นใดมาก่อน

ความพยายามที่จะให้ผู้ที่เคยกระทำผิดกลับตัวกลับใจเป็นคนดีของสังคม นั้นจะไม่มีทางสัมฤทธิ์ผลเลยหากคนในสังคมและระบบต่างๆ ในสังคมไม่เอื้ออำนวยหรือเปิดโอกาสให้กลุ่มคนเหล่านี้กลับตัวใหม่ได้ ปัจจุบันคนที่เคยกระทำผิดแทบจะไม่สามารถกลับเข้าสู่สังคมได้อย่างมีเกียรติเท่าเดิมเขาจะกลายเป็นบุคคลที่น่าหวาดกลัวของสังคม คนเหล่านี้จะหางานทำได้อย่างยากลำบาก หรือถ้าได้ทำงาน ก็ไม่สามารถทำงานที่ดีได้เท่ากับ ความรู้ความสามารถที่เขา มีหรือไม่เขาก็ต้องปกปิดว่าเคยเป็นผู้กระทำความผิดมาก่อน อันเป็นเหตุให้คุณค่า ในความเป็นมนุษย์ ของเขาลดลง ทั้งจากสายตาของคนในสังคม และ จากสายตาของเขาเองการมองตนเอง ด้วยคุณค่านี้เองที่เป็นอันตรายอย่างยิ่ง ที่เป็นเหตุให้เขากลับไปกระทำสิ่งที่ผิดเป็นการประชดที่ไม่ได้รับการยอมรับจาก สังคม ท้ายที่สุดการรับความรุนแรงและภัยอันตรายย่อมต้องเกิดแก่คนทั่วไปใน สังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

การลดจำนวนอาชญากรจึงไม่สามารถหวังพึ่งเพียงระบบของกระบวนการ ยุติธรรมได้แต่ต้องเป็นความร่วมมือ มีส่วนกัน ขององค์กรภาครัฐ องค์กรภาค เอกชน และประชาชนทุกๆ คนที่จะมีส่วนช่วยในการ “ฟื้นคืนคุณค่าที่เคย กระทำความผิด” ให้กลับเป็นผู้ที่สามารถสำแดงประโยชน์ให้เกิดขึ้นแก่สังคม

ได้ การช่วยกันฟื้นคุณค่ามิให้อาชญากรกระทำผิดซ้ำเป็นการลดจำนวน อาชญากรที่มีอยู่ พร้อมๆ กับเป็นการช่วยยกระดับความปลอดภัยในชีวิตและ ทรัพย์สินของประชาชนในภาพรวมด้วย

การปรับรากฐานความคิดของสังคม

จากปญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ ข้อที่ 1 กล่าวว่า “มนุษย์ทั้งหลายเกิดมามีอิสระและเท่าเทียมกันทั้งศักดิ์ศรีและสิทธิ ทุกคนได้รับการประสิทธิประสาทเหตุผล และมโนธรรม และควรปฏิบัติต่อกันอย่าง อันที่พี่น้อง” ได้ชี้ให้เห็นถึง “คุณค่า” ของมนุษย์ที่ไม่มีเงื่อนไขของความไม่ เท่าเทียมกันเข้ามาเกี่ยวข้อง อันเป็นที่มาของแนวคิดการปกป้องสิทธิและ เสรีภาพของประชาชนตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญของเกือบทุกประเทศทั่วโลกสิทธิมนุษยชนจึงเป็นเรื่องสำคัญสำหรับ “คน” ทุกคนที่ต้องอยู่ร่วมกันใน สังคม

คนทุกคนที่อยู่ในแผ่นดินไทย จึงควรได้รับการปฏิบัติในฐานะมนุษย์ อย่างเท่าเทียมกันตามหลักสิทธิของมนุษยชนทุกคนควรได้รับความคุ้มครอง สิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นมูลฐานอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกันทุกกลุ่ม คนในสังคม ไม่ว่าจะเป็น คนปกติ คนพิการ หรือคนด้อยโอกาสทางสังคมอื่น ๆ เช่น ผู้ต้องขังควรได้รับการดูแล คุ้มครองและให้โอกาสโดยรัฐเช่น เดียวกัน

“ผู้ที่เคยกระทำความผิด” ก็เป็นมนุษย์เช่นเดียวกัน เขาเป็นคนที่ “เคย” กระทำความผิด ซึ่งหากสังคมให้โอกาสและให้เกียรติเขาอย่างที่เขาควรจะเป็น แน่นอนว่าโอกาสที่เขาจะสามารถกลับตัวเป็นคนดีของสังคมย่อมเกิดขึ้นได้ อย่างไรก็ตาม ในขณะเดียวกันเราก็คงต้องควบคุม ระมัดระวัง และลงโทษ การกระทำที่ไม่ถูกต้องของเขาอย่างเหมาะสม เพื่อมิให้เขากลับไปกระทำผิดซ้ำอีก

ปรัชญาความคิดที่ถูกต้องคือ การให้ความเสมอภาคแก่ทุกคนซึ่งจะลดความเห็นแก่ตัวที่มีอยู่ในมนุษย์ลงและเห็นแก่ประโยชน์ของเพื่อนมนุษย์มากยิ่งขึ้น อันจะช่วยให้การกระทำผิดของผู้ที่เคยกระทำความผิดมีจำนวนลดลงได้

การเปิดโอกาสแก่ผู้กระทำผิด

สังคมควรเปิดโอกาสให้แก่ผู้ที่เคยกระทำความผิดด้วยการไม่มองว่าเขาเป็น “พลเมืองชั้นสอง” โดยร่วมมือกันระหว่างองค์กรภาครัฐ องค์กรเอกชน ชุมชน และประชาชนทุกๆ คน เพื่อให้เขาสามารถกลับเข้ามาอยู่ในสังคมได้อย่างมีเสถียรภาพมากเท่าที่จะสามารถเป็นไปได้ อาทิ

1. การใช้ระบบประกันคุณภาพผู้ต้องขังเพื่อเพิ่มโอกาสในการมีงานทำ

ผู้ที่เคยกระทำความผิดควรได้รับการปกป้องในเรื่องของสิทธิการทำงานที่เท่าเทียมกับคนอื่นๆ ในสังคม

ผมขอเสนอว่ากรมราชทัณฑ์ควรออกไปประกาศนโยบายบัตรเพื่อรับรองความประพฤติของผู้ต้องขัง โดยที่ผู้ต้องขังสามารถใช้ใบนี้ร่วมกับใบวุฒิบัตรต่างๆ ในการสมัครงานได้เท่าเทียมกับคนอื่น ๆ ในสังคม หรืออาจมีเงื่อนไขที่แตกต่างในการควบคุมความประพฤติอย่างใกล้ชิดเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้ประกอบการ ก็จะเป็นการประกันโอกาสการมีงานทำของผู้ที่เคยกระทำความผิดได้มากขึ้น

2. การเพิ่มบทบาทการมีส่วนร่วมในชุมชน

การกลับไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนผ่านการสร้าง “ชุมชนเข้มแข็ง” ที่ประชากรเปลี่ยนจากเป็น “ผู้รอรับความช่วยเหลือ” มาเป็น “ผู้มีส่วนช่วยเหลือ” และเปิดโอกาสให้ชุมชนที่มีผู้เคยเป็นผู้ต้องหาที่ปรารถนา กลับใจกระทำ ความดี มีโอกาสกลับมาพัฒนาชุมชนของตนเอง โดยหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง อาจตั้งโครงการ ต้อนรับกลับบ้าน ให้คนเหล่านี้มีโอกาสกลับมาเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน และเปิดโอกาสให้คนเหล่านี้มีส่วนร่วม ในการพัฒนาและสอดส่อง ดูแลภัย ทั้งภายในและภายนอกที่จะเข้ามาคุกคามชุมชนโดยเฉพาะ เรื่องของ ยาเสพติด อาชญากรรม และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็กรุ่นต่อ ๆ ไปที่ไม่คิด จะกระทำความผิด

3. รัฐควรจัดให้มีโครงการ "เห็นคุณค่า" ผู้ที่เคยกระทำความผิด

รัฐควรจัดให้มีการรณรงค์เพื่อให้คนในสังคมมีทัศนคติที่ดีต่อคนที่เคย กระทำความผิด และเพื่อให้คนที่เคยกระทำความผิดนั้นยังคงเห็นคุณค่าตนเอง เห็น

คุณค่าผู้อื่น ไม่คิดร้ายต่อกัน ซึ่งจะมีส่วนช่วยในการพัฒนาลักษณะนิสัยและพฤติกรรมของเราให้กลับเป็นคนดี ไม่กระทำความผิดซ้ำได้ รัฐอาจจะทำการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อของรัฐเช่นเดียวกับการรณรงค์ให้คนในสังคมไม่รู้สึกรังเกียจเด็กจนที่คนเป็นโรคเอดส์ เพื่อให้เกิดการยอมรับและยังคงเห็นคุณค่าว่าคนเหล่านี้สามารถกระทำความสิ่งที่ดีให้กับสังคมได้มากมายเช่นกัน

นอกจากนี้ ควรมีการให้รางวัลและยกย่องผู้กระทำความผิดที่กระทำความดีให้กับสังคม หรือแสดงการ กลับใจใหม่ที่ปรารถนาจะกระทำความดี เช่น เป็นผู้ต้องขังที่เรียนจนจบมหาวิทยาลัย มีนิสัยเรียบร้อย หรือเป็น ผู้ที่มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่นเสมอ เป็นต้น โดยอาจให้รางวัล ยกย่องชมเชย หรือสัมภาษณ์ออกกรายการโทรทัศน์ และให้บุคคลตัวอย่างเหล่านี้เป็นแบบอย่างจะเป็นกำลังใจแก่ผู้ต้องขังรุ่นต่อๆ ไปในการกระทำความดี

สังคมที่มีความสุขคือ สังคมที่เห็น "คน" มีคุณค่า

สิ่งที่ปรารถนาของคนในทุกๆ สังคมคือ สังคมที่ทุกคนสามารถดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขตามอัตภาพที่เขาควรเป็น มีสันติภาพระหว่างกัน ไม่มีการแก่งแย่ง ไม่มีการเบียดเบียน มีแต่ความเอื้ออาทร ความรัก การให้อภัย และการสร้างประโยชน์ให้แก่กันซึ่งเราคงเคยคิดว่าสังคมที่กล่าวนั้นเป็นเพียง "สังคมในฝัน" หรือ "ยูโทเปีย" ที่ "เป็นไปไม่ได้" ในโลกแห่งความเป็นจริง เพราะเมื่อพิจารณาสภาพรอบตัว เราคงเห็นว่าสังคมเริ่มเลวร้ายลงไปทุกขณะ คุณธรรมและจริยธรรมของสังคมเสื่อมทรามลงอย่างรวดเร็ว ความเห็นแก่ตัว

ได้เพิ่มความรุนแรงสูงขึ้น ความรังเกียจเคียดจัญท์ การใส่ร้ายป้ายสี ความไม่ไว้วางใจมีอยู่ทั่วไปจนกลายเป็นเรื่องปกติในการดำเนินชีวิต สังคมให้เกียรติกันน้อยลงแต่แข่งขันและช่วงชิงเพื่อให้ตนเป็นผู้ชนะมากขึ้น

ปัจจุบันนี้สังคมมีเพียงเส้นแบ่งแห่ง “ผู้ชนะ” และ “ผู้แพ้” โดยที่ภาพของ “ผู้เสียสละ” ผู้ให้หรือผู้ช่วยเหลือได้ลบเลือนลงไปทุกขณะ เกือบทุกคนปรารถนาที่จะเป็น “ผู้รับ” มากกว่า “ผู้ให้” ปรารถนาที่จะดักดวงความพึงพอใจใส่ตนเองมากกว่าเจือจานหรือเผื่อแผ่สู่ผู้อื่น เพราะเรา “กลัวอด” มากกว่า “ยินดีอด” ลักษณะสังคมเช่นนี้เองที่เป็นต้นเหตุให้ชีวิตของเราทุกคนไร้ซึ่งความสุขในจิตใจ ผมขออย่าว่า “ชีวิตของเราทุกคนมีคุณค่า” ไม่ยกเว้นเลยแม้แต่ชีวิตเดียว หากเราดำเนินชีวิตด้วยการแก่งแย่งชิงดีด้วยการเอารัดเอาเปรียบกันและกัน สังคมของเราก็จะปราศจากความสุขและสันติสุขที่เราทุกคนปรารถนา

สิ่งที่ผมปรารถนาจะเห็นอย่างเป็นรูปธรรมขึ้นในสังคมไทยก็คือ การที่คนไทยทุกๆ คนสามารถปรับกระบวนทัศน์ปรัชญาการมองโลกให้สอดคล้องกับการเห็นคุณค่าที่มีต่อเพื่อนมนุษย์และแสดงออกเป็นการกระทำต่อกันอย่างให้เกียรติในฐานะเป็น “มนุษย์” โดยไม่มีเหตุผลอื่น ไม่ว่าเขาจะเคยมีพฤติกรรมที่ผิดขนาดไหน

เมื่อเขาปรารถนาจะกลับตัวเป็นคนดี สังคมและเราทุกคนต้องพร้อมเสมอที่จะให้ “อภัย” และให้ “โอกาส” แก่เขาที่จะกระทำความดีได้เสมอ

ตีพิมพ์ลงในหนังสือพิมพ์มติชน
วันพุธที่ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2540

เป็นเรื่องที่จำเป็นที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
รวมไปถึงพวกเราทุกๆ คน
จะต้องช่วยกันสร้าง ค่านิยมใหม่
ให้กับคนไทยทั้งประเทศ
เพื่อให้สามารถยอมรับผู้อื่น
ในสภาพที่แตกต่างจากเราได้
ด้วยการส่งเสริมให้เกิด
การเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรม
ของคนไทยให้ดีกว่าเดิม
กำจัดอิทธิพลของอคติทางชาติพันธุ์
และชนชั้นทางสังคมให้นหมดไป

9

ลบค่านิยมอคติทางเชื้อชาติ ก่อนความสัมพันธ์แตกสลาย

นับว่าเป็นประสบการณ์ทางประวัติศาสตร์ชาติไทยที่ดีกว่าหลายชาติที่ประเทศไทยนั้นไม่เคยมีปัญหาในเรื่องของความสัมพันธ์ทางเชื้อชาติกับประเทศเพื่อนบ้านหรือแม้แต่กับชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่างๆ ภายในประเทศอย่างรุนแรง คนไทยเป็นคนที่ยึดความสงบ ไม่ชอบความรุนแรงและไม่ชอบความขัดแย้งจะเห็นได้ว่าชนกลุ่มน้อย ในประเทศก็สามารถอยู่ได้อย่างกลมกลืนมาโดยตลอด รวมไปถึงความสัมพันธ์กับต่างประเทศ ประเทศไทย ก็สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศส่วนใหญ่ในโลกได้อย่างไม่มีปัญหาความขัดแย้งในความแตกต่างทางเชื้อชาติ วัฒนธรรมและศาสนาอย่างรุนแรงแต่อย่างใด

ถึงกระนั้น มีเรื่องที่สำคัญเรื่องหนึ่งที่ค่อนข้างน่าเป็นห่วงแม้ว่าลักษณะนิสัยคนไทย จะเป็นคนที่ไม่ชอบ ความขัดแย้ง แต่สามารถกล่าวได้ว่าคนไทย บางส่วนยังมีลักษณะนิสัยประจำชาติที่ต้องรีบแก้ไข นั่นคือคนไทย ยังคงสะสมความรู้ลัทธิคติทางชาติพันธุ์หรือที่มันักมานุษยวิทยาเรียกว่า ethnocentrism ต่อคนบางกลุ่มโดยไม่รู้ตัว การแสดงออกที่เห็นชัดในปัจจุบันก็คือ การใช้ภาษาในการสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็นโดยผ่านทางสื่อมวลชน โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ โฆษณาต่างๆ โดยที่การใช้คำพูดหรือการแสดงออกหลายครั้งไม่ได้ระมัดระวัง ไม่ให้เกี่ยวข้องกับการดูหมิ่นต่างชาติ หรือชนกลุ่มน้อยในประเทศการกระทำเช่นนี้อาจจะทำให้เกิดปัญหาในเรื่องความสัมพันธ์ขึ้นมาได้ ถ้าเราไม่ระมัดระวัง

สื่อมวลชนไทยโดยเฉพาะหนังสือพิมพ์และโทรทัศน์จำเป็นต้องให้เกียรติ และให้ความสำคัญต่อการใช้คำที่ กล่าวถึงประเทศเพื่อนบ้านมากยิ่งขึ้น การใช้คำที่ผ่านมา เช่น คำว่า ไ้กัน ไ้ยุ่น ไ้ยีนส์ อาบัง หรือการ ใช้คำพูด ในลักษณะเชิงโจมตี ดูหมิ่นดูแคลนประเทศอื่น ๆ อย่างไม่สมเหตุสมผล หรือไม่ได้รับความไว้วางใจ ความสัมพันธ์อันดี สิ่งนี้เป็นสิ่งที่แสดงออกต่อสาธารณชน อย่างชัดเจนผลที่เกิดขึ้นคือ คนที่รับข่าวสารได้รับข้อ มูลข่าวสารที่คลาดเคลื่อน จากความเป็นจริงและได้รับทัศนคติที่ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากอคติเชิงชาติพันธุ์ ไม่รู้ตัว ทำให้มองชนชาตินั้นด้วยทัศนคติที่ดูหมิ่นดูแคลน และในทางกลับกัน ความรู้สึกของชนชาติเหล่านั้น ก็ย่อมจะรู้สึก ไม่ดีต่อประเทศไทยด้วยเช่นกัน

นอกจากนี้ในสื่อโทรทัศน์และละครโทรทัศน์ไทยหลาย ๆ เรื่อง เราจะเห็น ถึงการดูหมิ่นเหยียดหยาม คนด้อยโอกาสในสังคม การดูถูกคนต่างเชื้อชาติ หรือคนกลุ่มน้อยในสังคม เช่น การดูหมิ่นเหยียด หยามคนอีสานโดยการเรียก ชื่อเป็นประเทศเพื่อนบ้านเรา การให้ตัวแสดงต่างเชื้อชาติ เล่นในบทบาทที่ดู ต่ำด้อยกว่า หรือแม้กระทั่งการเรียกคนพิการว่า “ไ้เป้” “ไ้บอด” เรียก คนจีนว่า “ไ้ลูกเจ๊ก” เหล่านี้เป็นการแสดงออกที่บ่งชี้ถึงการแบ่งชนชั้นใน สังคม การรังเกียจคนจน การดูถูกหรือล้อเลียนชนชั้นที่แตกต่างจากคนส่วน ใหญ่ของประเทศ

หรือแม้แต่ตัวนักการเมืองเองในหลาย ๆ ครั้งก็ยังคงหลุดคำพูดที่แสดงออก ถึงการดูหมิ่นเหยียดหยามและกระทบกระเทือนความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หลายครั้งเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนการใช้คำพูดในรัฐสภาต้องระมัดระวัง ต้องให้เกียรติประเทศเพื่อนบ้าน อย่าพูดล้อเลียนตามความเคยชิน

เราสามารถอธิบายถึงสิ่งที่เกิดขึ้นนี้จากข้อเท็จจริงที่ได้จากการศึกษาของ นักมานุษยวิทยา กล่าวไว้ว่า การแสดงออกเช่นนี้ของกลุ่มคนในสังคมมาจากการที่มนุษย์โดยทั่วไปมักมีความรู้สึกที่ตนเองดีกว่าหรือเหนือกว่าผู้อื่น ความเคยชินประกอบกับการปลูกฝังค่านิยมอย่างธรรมชาติทำให้คนมักคิดว่า วัฒนธรรมของตนดีกว่าของคนอื่น สิ่งนี้มักจะเป็นเหตุให้ประเมินคุณค่าของ สังคมอื่นๆ โดยใช้ตัวเองเป็นมาตรฐาน เกิดการยกตัวเองและเหยียดผู้อื่น ซึ่ง ผลในแง่ลบที่เกิดขึ้นแล้วในหลายๆ ภูมิภาคในโลกก็คือ อคติเหล่านี้เป็นพื้นฐานก่อให้เกิดความขัดแย้ง เกิดการใช้ความรุนแรง การประหัตประหารฆ่าฟัน จนถึงสงครามระหว่างเชื้อชาติและเผ่าพันธุ์ได้

ถึงเวลาแล้วที่เราจะต้องตระหนักให้มากขึ้นว่าคำพูดเล็กๆ น้อยๆ การแสดงออกที่ไม่ได้ตั้งใจนี้เป็นเรื่องทีละเล็กละน้อย ความสัมพันธ์ระหว่าง ประเทศ ความสัมพันธ์ทางชนชั้นและเชื้อชาติที่แตกต่างกันนั้นเป็นเรื่องที่ ประเทศไทยต้องแสดงออกอย่างรอบคอบ การใช้ภาษาและการแสดงลักษณะ ท่าทางที่ไม่ได้ระมัดระวังอาจก่อให้เกิดสัมพันธ์ภาพที่แตกร้างได้อย่างไม่รู้ตัว

การควบคุมไม่ให้มีการแสดงออกอย่างไม่สมควรนี้เป็นเรื่องที่จำเป็นที่ทุก ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็น กบว. สื่อมวลชน ทั้งหนังสือพิมพ์ และวิทยุ โทรทัศน์ และรวมไปถึงพวกเราทุกคนๆ คนจะต้องช่วยกันสร้างค่านิยมใหม่ให้กับคนไทยทั่วประเทศ ให้สามารถยอมรับผู้อื่นในสภาพที่แตกต่างจากเราได้ ด้วยการส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมของคนไทยให้ดีกว่าเดิม กำจัดอิทธิพลของอคติทางชาติพันธุ์และชนชั้นทางสังคมให้หมดไปซึ่ง สื่อมวลชนและผู้นำทางความคิดของคนในสังคมจะเป็นผู้ที่มีอิทธิพลอย่างมาก

ในการสร้างให้เกิดภาพพจน์ใหม่ให้ทุกฝ่ายเห็นว่าคนทุกคนในทุกสังคมและทุกเชื้อชาติมีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกันโดยจำเป็นต้องมุ่งสร้างให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และการยอมรับในความแตกต่างหลากหลายของมนุษย์มากยิ่งขึ้น

ร่วมมือกันตั้งแต่วันนี้ที่จะลบอคติเชิงชาติพันธุ์ให้หมดสิ้นไปเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน เพื่อเราจะได้สามารถเรียนรู้และทำความเข้าใจกับวิถีทางของคนในสังคมอื่น ความเข้าใจและการยอมรับในความหลากหลายนั้นจะช่วยให้เรารู้จักอดทนและอดกลั้นต่อความคิดและพฤติกรรมที่แตกต่างไปจากเราในที่สุดประเทศอื่นก็จะสัมผัสได้ว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่ยกย่องให้เกียรติผู้อื่น เคารพในสิทธิมนุษยชน และรักการอยู่ร่วมกันอย่างสันติด้วยความจริงใจอย่างแท้จริง

ตีพิมพ์ลงในหนังสือพิมพ์สื่อธุรกิจ
วันพุธที่ 23 สิงหาคม พ.ศ. 2538

ประชาชนทุกๆ คน
ควรที่จะมีความดีความ
และรู้จักใช้เหตุผลของตนเอง
ในแนวทางประชาธิปไตยให้มากที่สุด
เท่าที่จะทำได้
โดยเคารพในสิทธิ เสรีภาพ

10

เหตุและผลประชาธิปไตย
ประชาชนควรเรียนรู้เพื่อฝ่าวิกฤต

ในช่วงวิกฤตของประเทศ คนในสังคมมักจะใช้อารมณ์ความรู้สึกนำหน้าความจริง เพราะขาดความมั่นคง เกิดความกลัวในความไม่แน่นอน และความตกต่ำของชีวิตสิ่งที่เกิดขึ้นคือการ กล่าวโทษกันและกัน การเอาเปรียบกัน การถูกปลุกกระแสให้เกิดความขัดแย้งกันอย่างไม่เป็นเหตุผล ทำให้การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น เป็นไปด้วยความยากลำบากเพราะไม่ได้รับความร่วมมือและความเชื่อมั่นในการแก้ปัญหาต่างๆ ที่ในความเป็นจริงปัญหาของประเทศตอนนี้ต้องการความร่วมมือร่วมใจ ความเป็นเอกภาพและพลังแห่งความสามัคคีในการช่วยคิด ช่วยกันฝ่าฟันวิกฤตที่เกิดขึ้น ดังนั้น หากทุกฝ่ายหันมาเน้นในเหตุผลและหวังดีต่อประเทศชาติร่วมกัน แม้เหตุผลจะแตกต่างกัน เราจะสามารถนำพาประเทศไปสู่สิ่งที่ดีได้

ทางออกของประเทศในขณะนี้ทางหนึ่งก็คือ สังคมไทยควรเรียนรู้ที่จะดำเนินชีวิตที่แสดงออกถึง “อุดมการณ์ประชาธิปไตย” ประชาชนทุกๆ คนควรที่จะมีความคิดเห็นและรู้จักใช้เหตุผลของตนเองในแนวทางประชาธิปไตยให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยเคารพในสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลอื่น อันเป็นการสะท้อนถึงความปรารถนาของเราที่มีต่อวางรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่มีความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้นตามที่เราปรารถนา และนำไปสู่การสร้างเชื่อมั่นในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจของประเทศด้วยอาทิ

ประชาชนควรรเรียนรู้ที่จะสร้าง "เอกภาพในความหลากหลาย"

เราจะเห็นการกล่าวทำนองล้อเลียนหรือเหยียดหยามฝ่ายที่มีความคิดเห็นไม่ตรงกันอย่างค่อนข้างเสียหาย เช่น นักการเมืองบางท่านได้รับการตั้งฉายา นามว่าเป็นจะเข้ขวางคลอง ไตโนเสาร์เต่าล้านปี ทั้งๆ ที่เขาออกความคิดเห็นอย่างเสรีตามวิถีทางระบอบประชาธิปไตย ซึ่งโดยหลักการที่ถูกต้องแล้วเรา จำเป็นต้องเคารพความคิดเห็นได้ โดยพยายามดำรงเอกภาพในความแตกต่าง ไปด้วยพร้อมๆ กัน (unity in diversity) คื้อยอมรับและเปิดโอกาสให้เกิดการ แสดงความเห็น การวิพากษ์วิจารณ์ โดยใช้เหตุผลอย่าง

อิสระสังคมควรเปิดออกในการให้เกียรติ คนอย่างเสมอภาคโดยไม่ถือว่าใครเป็นศัตรู แม้ความคิดเห็นต่างกัน แต่ทุกคนยินดีเปิดใจกว้างรับฟัง และ

โต้แย้งหรือเห็นด้วยอย่างสมเหตุสมผล คนในสังคมต้องมีอุดมการณ์แห่งประชาธิปไตย รักอิสระและเสรีภาพ ไม่ทำลายล้างความคิดเห็นอื่นที่ขัดแย้งกับตนด้วยวิธีการรุนแรง หรือวิธีการสกปรก โดยเฉพาะในมุมมองที่ไม่มีใครรู้ แต่ควรที่จะเปิดเสรีทางความคิดเพื่อให้ความคิดที่ดีกว่านั้นเป็น “ฝ่ายชนะ” คือได้รับการยอมรับและถูกนำมาใช้ โดยที่ความคิดนั้นไม่ได้ทำให้ใครได้รับอันตราย หากคนในสังคมไปในทิศทางนี้ ในที่สุดสังคมนั้นก็จะเป็นสังคมที่ดำรงอยู่ด้วยปัญญา เป็นสังคมที่มีความศิวิไลซ์

“พาหะ” สำคัญที่จะทำให้คนในสังคมติดตามคนไปทางใดที่สำคัญคือ สื่อมวลชน ดังนั้นสื่อมวลชนจึงต้องทำหน้าที่ของตนอย่างรอบคอบ เพื่อมุ่งหมายสร้างเอกภาพให้เกิดขึ้นแก่ภาพรวมมากกว่าสร้างความขัดแย้งที่รุนแรงขึ้น อันไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ที่แท้จริงในบั้นปลาย สื่อมวลชนควรทำหน้าที่เสนอข้อเท็จจริงให้กับมวลชนให้เกิด “เอกภาพ” ในความหลากหลายในสังคม ให้มากที่สุดประชาชนควรเปลี่ยนปรัชญาความคิด โดยการใช้ “เหตุผล” เหนือ “อารมณ์ความรู้สึก”

ระบบสังคมและระบบการศึกษาที่เน้นให้คนชอบเชื่อฟังผู้หลักผู้ใหญ่ มากกว่าสอนการใช้เหตุผล อาจเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้ประชาชนถูกปลุกระดมได้ง่ายจากบุคคลหรือสิ่งที่เขาเชื่อถือ เพราะฉะนั้นจึงต้องทำให้สังคมไทยให้ความสำคัญกับการใช้เหตุผลมากขึ้นโดยควรเรียนรู้ว่า การที่เรารับรู้ถึงเหตุการณ์หนึ่ง เราจำเป็นต้องสืบหาเหตุผลอย่างประจักษ์แจ้ง ไม่ไปติดตามคนอื่นเพียงเพราะเราได้ยินคำกล่าวหาที่ลอยๆ หรือหลงเชื่อไปตามกระแสเสียงคนส่วนใหญ่อย่างขาดวิจารณญาณในการวินิจฉัยหาเหตุผลที่ชัดเจนและเห็นจริง

ยกตัวอย่าง ในกรณีของการรับหรือไม่รับร่างรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน ประชาชนควรที่จะตัดสินใจรับร่างฯ นี้หรือไม่บนพื้นฐานของความพยายามใช้เหตุผลในการวิเคราะห์ ผลดีผลเสียของสิ่งที่เกิดขึ้นมากกว่าเพียงแค่เขา บอกว่า “ดี” “รับ” “ไม่ดี” “ไม่รับ” และเราควรให้ประชาชนตอบได้ด้วยว่าเขา รับหรือไม่รับเพราะเหตุใด เช่น เขาควรรู้ว่าสิ่งที่ร่างรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน ระบุว่าจะเป็นความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้นนั้น เป็นอย่างไร อยู่ในมาตราไหน และสิ่งที่กลุ่มคัดค้านร่างฯ ดังกล่าวนั้นมีข้อเท็จจริงที่น่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด โดยควรระวังใจให้เป็นกลางและประเมินถูกผิด เห็นด้วยไม่เห็นด้วยตาม เหตุผลอย่างเหมาะสมเราต้องยอมรับว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้มีสิ่งที่ดีมากมาย ในขณะที่เดียวกันก็มีข้อบกพร่องบางประการด้วยเช่นกัน มิใช่เชื่อเพราะคนส่วนมากเชื่อ หรือไม่เชื่อเพราะไม่ชอบ หรือเหตุผลทางอารมณ์อื่น ๆ อันเกิดจากอคติและความรู้ที่ไม่ครบถ้วน เพราะนั่นจะเป็นสิ่งที่สร้างความเสียหายมากกว่าทำให้เกิดผลในเชิงสร้างสรรค์

ประชาชนไม่ควรรับข้อมูลอย่าง "ฉาบฉวย" แต่ต้องเป็น "นักตรวจสอบข้อมูล"

สังคมไทยไม่ควรเชื่อเพียงแค่การรับรู้ตามสัมผัสที่ 5 ที่เกิดขึ้น เช่น ตามองเห็น หูได้ยิน ปากลิ้มรส กายสัมผัส จมูกได้กลิ่นเราไม่ควรเชื่อเพียงสิ่งที่เราเห็นหรือได้ยิน แต่เราต้องเรียนรู้ในการใช้เหตุผลใช้วิจารณญาณ อันจะช่วยให้ประเทศไม่เสียหาย เพราะเราอาจไม่รับ “ความจริง” ผ่านทางการสัมผัสทั้ง 5 เท่านั้น แต่ควรนึกถึงสัมผัสแห่งการใช้เหตุผลด้วยคือ ใช้ความคิดในการ

ตริ้งตรองหาเหตุผลให้รู้แจ้งเห็นจริง เพื่อเราจะได้ไม่ตกเป็นเครื่องมือของผู้ที่ไม่หวังดี ยิ่งในสภาพวิกฤตในทุกๆ ด้านของประเทศทั้งการเมือง สังคม เศรษฐกิจ ยิ่งต้องใช้เหตุผลมากขึ้น

การที่เรามีนิสัยเป็นนักตรวจสอบข้อมูลจะช่วยให้เราไม่ประมาทคนอย่างรุนแรง แต่สามารถพิจารณาได้อย่างสมเหตุสมผล ยกตัวอย่างเช่น ทศนคติของประชาชนที่มีต่อผู้เป็นนายกรัฐมนตรีส่วนใหญ่จะออกมาในภาพลบ นายกรัฐมนตรีและคณะมักถูกตีตราว่าเป็นผู้ทำให้เศรษฐกิจของชาติล่มจม ทั้งๆ ที่บางทีเราไม่ศึกษาข้อมูลให้ดีเสียก่อนว่าภาวะเศรษฐกิจของชาตินั้น ต้นกำเนิดของปัญหาที่แท้จริงเป็นผลสืบเนื่องจากการดำเนินนโยบายผิดพลาดของรัฐบาลชุดก่อนหน้านั้นมาด้วยหรือไม่

ดังนั้นแม้ว่ารัฐบาลชุดก่อนหน้ามีส่วนทำให้เศรษฐกิจแย่เป็นอย่างมาก แต่เราคงไม่สามารถตีตราได้ว่าเป็นรัฐบาลเพียงชุดเดียวที่ทำให้เศรษฐกิจพินาศ เพราะปัญหาเศรษฐกิจของชาติที่เกิดขึ้นมักเป็นความผิดพลาด ของทุกรัฐบาลนั่นเอง ในลำดับความผิดพลาดที่หนักหนาสาหัสแตกต่างกันออกไป และยังกว่านั้นเราควรหัน กลับมาดูตัวเราเองในฐานะประชาชนด้วยว่า “เรามีส่วนทำให้ระบบเศรษฐกิจเป็นเช่นนี้ด้วยหรือไม่”

ความขัดแย้งและการตีเตียนอย่างไม่เสริมสร้างระหว่างกัน ย่อมไม่ช่วยอะไรให้ดีขึ้นจากภาวะวิกฤต ที่ประเทศชาติต้องเผชิญเพราะสิ่งที่สังคมไทยปรารถนาอย่างยิ่งคือ “เอกภาพ” ในการระดมความคิด “พลังแห่งความสามัคคี” และ “ความร่วมมือร่วมใจ” เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของคนในชาติ เพื่อช่วยกันกอบกู้สถานการณ์บ้านเมือง แม้จะเป็นสถานการณ์ที่เลวร้ายที่สุดก็ตาม

ดังนั้นคนในสังคมจึงควรเรียนรู้ที่จะคิดวิเคราะห์สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างมีเหตุผล ไม่เป็นคนถูกปลุกกระแสง่าย ไม่อยู่ในวัฒนธรรมของข่าวลือ และระมัดระวังมิให้เกิดการแบ่งพรรคแบ่งพวก อันเป็นเหตุให้เกิดความแตกแยก และทำให้ปัญหาที่มีอยู่เรื้อรังอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

ตีพิมพ์ลงในหนังสือพิมพ์มติชน
วันพุธที่ 24 กันยายน พ.ศ. 2540

เราทุกคนควรร่วมมือเป็นส่วนหนึ่ง
ในการแก้ไขปัญาของประเทศ
ควรขึ้นดีร่วมมือ
แม้ต้องเสียผลประโยชน์
แม้ต้องเสียโอกาสการแสวงหารายได้ส่วนหัว
โดยมี "ผู้นำประเทศ"
เป็น คนเริ่มต้นในการสร้างแรงบันดาลใจ
และเป็นแบบอย่างทั้งในด้าน
"ความคิด" และ "การกระทำ"

11

บทเรียนในมุมมอง
จาก “เกาหลีใต้” แบบอย่าง
“ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน”

ผมไม่แปลกใจเลยที่เมื่อผู้นำเกาหลีได้ขอความร่วมมือจากประชาชนของเขาให้นำดอลลาร์ออกมาขาย เพื่อ “ช่วยชาติ” เราได้เห็นภาพของความกระตือรือร้นและความร่วมแรงร่วมใจของคนเกาหลีที่พร้อมใจกันช่วยชาติ ต่างก็นำเงินดอลลาร์มาบริจาค นำมาใช้ซื้อสินค้า มีการเปิดร้านดอลลาร์ แม้ว่าเจ้าของร้านค้าจะขาดทุนเขาก็ยินดี และแม้ว่าการรณรงค์ครั้งนี้จะช่วยชาติไม่ได้มากเพราะมีปัจจัยประกอบอื่นอีกมาก แต่สิ่งหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นก็คือ “ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน” ของชาวเกาหลีที่ร่วมแรงร่วมใจอย่างเต็มที่กับผู้นำประเทศที่เป็นอย่างที่ดีในภาคปฏิบัติ

เกาหลีใต้ได้ดำเนินชีวิตตามสภาวะที่เขายึดถือ **“ฝนหลายๆ เม็ด ก็กลายเป็นพายุได้”** เขายินดีที่จะติดตามผู้นำ เนื่องจากเขาให้ความไว้วางใจ เชื่อมมั่นในการนำทิศทางของผู้นำ และพร้อมๆ กับผู้นำของเขาได้แสดงให้เห็นถึงการเป็นแบบอย่างที่ดีมีความเอาจริงเอาจัง มิใช่เป็นแบบอย่างเพียงคำพูดออกมาเป็นการกระทำด้วย

“คิม แด จุง” ประธานาธิบดีคนที่ 8 ของเกาหลีใต้ ในช่วงที่เขาเป็นผู้สมัครแข่งขันชิงตำแหน่งประธานาธิบดี เขาได้เป็นแบบอย่างในการทำทนายประชาชนให้แสดงความรักดีต่อชาติเขาได้หยิบธนบัตรดอลลาร์สหรัฐมูลค่า 100 ดอลลาร์ ขึ้นมา และกล่าวว่า “ผมจะแลกแบงก์ดอลลาร์ใบนี้เป็นเงินวอน และถ้าชาวเกาหลีทุกคนทำตามอย่างผม รับรองว่าประเทศนี้จะพ้นจากหายนะได้แน่นอน” ซึ่งเป็นคำพูด ที่มีใจเพียงเพื่อการหาเสียงเลือกตั้ง แต่นักการเมือง คนชั้นนำในประเทศ และคนทุกสาขาอาชีพ ต่างร่วมแรง ร่วมใจทำเช่นนั้นจริงๆ

หากเราพิจารณาประวัติศาสตร์ของประเทศเกาหลีใต้ ส่วนสำคัญของความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของชนชาติเขานั้นเป็นผลจากการที่ชาวเกาหลีใต้ต้องรับแรงกดดันจากการกดขี่ข่มเหง การรุกราน และการที่ต้องตกเป็นพลเมืองชั้นที่ 2 ของประเทศมหาอำนาจในอดีต อันเนื่องมาจากสถานที่ตั้งของประเทศคือ คาบสมุทรเกาหลี ตั้งอยู่ในจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญของโลก เกาหลีจึงเป็นที่หมายของประเทศ มหาอำนาจ นับตั้งแต่อดีตตั้งแต่เริ่มต้น จนถึง 37 ปีก่อนคริสตกาล เกาหลีตกอยู่ใต้อิทธิพลของจีน หลังจากนั้น ในช่วงต้นคริสต์วรรษที่ 20 รัสเซียและญี่ปุ่นต่างพยายามขยายอิทธิพลของตนเข้าไปในเกาหลี และในที่สุด เกาหลีก็ตกอยู่ภายใต้การยึดครองของญี่ปุ่น จนกระทั่งถูกแบ่งแยกออกเป็น 2 ประเทศ หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 จากผลพวงของอุดมการณ์ประเทศมหาอำนาจสองประเทศที่แตกต่างกัน

เกาหลีใต้ต้องเผชิญหน้ากับภาวะสงครามการถูกยึดครองประเทศโดยตลอด ไม่เคยสัมผัสถึงความเป็นเอกราช จนกระทั่งหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 แต่สิ่งที่ประเทศเกาหลีใต้ได้รับพร้อมๆ กับเอกราชก็คือ ปัญหาภาวะ เศรษฐกิจ

ที่ทรุดโทรมอย่างหนักอันเนื่องจากภาวะสงครามและกบฏภายในไปอย่างมหาศาลโดยประเทศญี่ปุ่น อย่างไรก็ตามเราได้เห็นสิ่งที่น่าประทับใจหลังจากนั้นประการหนึ่งคือ ความพยายามร่วมแรงร่วมใจกันของคนในประเทศ โดยมีจุดมุ่งหมายหรือ “อุดมการณ์ชาติ” ร่วมกันสูงสุดที่แสดงออกเป็นภาคปฏิบัติ คือ การช่วยกันพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ จนกลายเป็นประเทศที่ประสบความสำเร็จอย่างสูงในการแปรสภาพเกษตรกรรมมาเป็นประเทศอุตสาหกรรมในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมา

เหตุการณ์จากประวัติศาสตร์ข้างต้น กล่าวได้ว่า ชาวเกาหลีเป็นประเทศที่ต้องประสบกับความทุกข์ยากเสมอ ชาวเกาหลีนั้นเป็นประเทศที่ดูเหมือนพ่ายแพ้ และตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของผู้อื่นมาโดยตลอด กลายเป็นความบาดเจ็บทางจิตใจที่ชาวเกาหลีได้รับจากประเทศมหาอำนาจภายนอก แต่ความทุกข์ยากลำบากนั้นได้ก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจของคนในประเทศในการพัฒนา

ตนเองให้ฟื้นฟูสภาพที่ดีกว่า และส่งผลให้ชาวเกาหลีเป็นคนที่มีความรักชาติสูง มีความรู้สึกร่วมในการเป็นเจ้าของประเทศ ทำให้มีการรวมตัวเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน เชื้อฟังผู้นำ และร่วมแรงร่วมใจกันปฏิบัติตามนโยบายต่างๆ ด้วยความขยันขันแข็ง อุตสาหะ พากเพียรและเอาจริงเอาจัง ดังนั้นเมื่อรวมตัวสร้างประเทศได้หลังสงครามโลกครั้งที่สอง เกาหลีจึงเกิดความมุ่งมั่นพยายามมากกว่าคนอื่นหลายเท่าเพื่อให้ตนเองสามารถอยู่ได้ทัดเทียมกับผู้อื่นในประชาคมโลก และก็เป็นเช่นนั้นเมื่อเกาหลีได้ลงทุนในอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ลงทุนด้านการศึกษาของประชาชน ลงทุนด้านการวิจัย และพัฒนาเทคโนโลยีของประเทศ ส่งผลให้เกาหลีได้พัฒนาทางเศรษฐกิจและความรู้ความสามารถของประชาชนได้อย่างรวดเร็ว

ดังนั้น แม้ว่าเกาหลีใต้ต้องประสบชะตากรรมทางเศรษฐกิจที่มีความรุนแรงไม่แตกต่างจากประเทศไทย อันเกิดจากการดำเนินนโยบายผิดพลาดในบางด้าน แต่ผมเชื่อมั่นเป็นอย่างยิ่งว่าโอกาสที่ประเทศเกาหลีจะหลุดรอดจากวิกฤตดังกล่าว “ภายในระยะเวลาอันรวดเร็ว” เป็นไปได้สูง หากปัจจัยทางเทคนิคที่เป็นต้นเหตุแห่งปัญหาสามารถคลี่คลายได้ เพราะปัจจัยอื่นๆ ที่เป็นองค์ประกอบรวมไม่ว่าจะเป็นปัจจัยผู้นำประเทศ ที่จะสามารถนำพาประชาชนที่พร้อมใจกันเชื้อฟังและปฏิบัติตามอดทนและร่วมใจกันแก้ไขปัญหานี้ไปได้ และปัจจัยความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของประชาชนที่จะนำพาประเทศฝ่าวิกฤตทางเศรษฐกิจนี้ไป โดยละวางเสียซึ่งผลประโยชน์ส่วนตนนำกำลังกายกำลังใจทั้งหมดเป็นส่วนหนึ่งของประชาชาติ พร้อมๆ กับการเริ่มต้นที่จะเข้าใจตนเองว่าทิศทางการพัฒนาประเทศในลักษณะที่เป็นอยู่เดิมได้สร้างความเสียหายมากกว่าที่จะสร้างผลดีให้แก่ประเทศชาติ

บทเรียนที่เราได้รับจากประเทศเกาหลี คงไม่เป็นเพียงบทเรียน “ทางเทคนิคเศรษฐศาสตร์” แต่ควรนำมาเป็นบทเรียนในภาคปฏิบัติจาก “พฤติกรรมของคนในชาติ” เราควรเกิดการเรียนรู้จากความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันจากชนชาติเกาหลี ในเรื่องของความผูกพันกันและร่วมแรงร่วมใจกัน “ทำเพื่อประเทศชาติ” แม้ว่าเราจะมีแรงผลักดันจากจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ที่รุนแรง เพราะประเทศไทยสามารถดำรงความเป็นเอกราชมาโดยตลอด ไม่เคยประสบทุกข์ยากและโศกเศร้าจากการถูกเบียดเบียนหรือการกดขี่ข่มเหง จึงอาจทำให้คนในชาติรวมทั้งตัวผู้นำประเทศไม่เกิดแรงผลักดันทางจิตสำนึกแห่งความเสียสละ “ทำเพื่อประเทศชาติ” ที่รุนแรงอย่างเพียงพอ

อย่างไรก็ตาม ในเวลานี้คนไทยทุกคนมี “ศัตรูร่วม” ตัวเดียวกันคือ “วิกฤตเศรษฐกิจ” ซึ่งเราทุกคนจำเป็นต้องช่วยกันแก้ไขอย่างเป็นระบบในภาพ

รวม ผมหวังเป็นอย่างยิ่งว่ามาตรการใดๆ ก็ตามที่รัฐออกมาจะได้รับความร่วมมือจากประชาชน ไม่ว่าจะเป็น การออก “พันธบัตรช่วยชาติ” เพื่อระดมขายเงินดอลลาร์เข้าประเทศ การขอความร่วมมือในการไม่เก็งกำไรค่าเงินบาท ฯลฯ จะได้รับความร่วมมืออย่างดีจากประชาชนในประเทศทุกคน

เราทุกคนต้องไม่เห็นแก่ตัวคิดเอาตัวรอด ต้องไม่สร้างความแตกแยกให้เกิดในสังคม ต้องไม่กล่าวโทษกันและกัน เพราะสิ่งเหล่านั้น “ไร้ประโยชน์” และนำมาซึ่งการทำลายมากกว่าการพัฒนา แต่เราทุกคนควรเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ไขปัญหาของประเทศ ควรยินดีร่วมมือแม้ต้องเสียผลประโยชน์ แม้ต้องเสียโอกาสการแสวงหารายได้ส่วนตัว โดยมี “ผู้นำประเทศ” เป็นคนเริ่มต้นในการสร้างแรงบันดาลใจและเป็นแบบอย่างทั้งในด้าน “ความคิด” และ “การกระทำ” ร่วมกับนักการเมืองและผู้นำทางความคิดในสังคมทุกระดับ เพื่อให้ประชาชนเลียนแบบอย่างการกระทำที่ออกจากความปรารถนาที่จะช่วย “กู้วิกฤตเศรษฐกิจของชาติ” ที่ประชาชนสัมผัสถึง “ความจริงใจ” ได้อย่างแท้จริง

ตีพิมพ์ลงในหนังสือพิมพ์จักรรายวัน
วันเสาร์ที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2541

ในช่วงวิกฤตเช่นนี้
สิ่งที่ควรทำ คือ ยุติ ความขัดแย้ง ทั้ง สัน
แล้วหันมาจับมือกัน
มุ่งสู่การผสมผสานทาง ความคิด
อันเห็นช่วงเวลาแห่ง ความร่วมมือ
ร่วมแรง ร่วมใจ ร่วมกำลัง
ระดม ความคิดและสติปัญญาของทุกๆ ฝ่าย
ในการนำช่องทางและโอกาส
ที่ซ่อนอยู่ และ กอบกู้ ภาวะเศรษฐกิจ
จากสภาพที่เขินอายนี้ได้

12

การผสมเกสรทางความคิด เอกภาพยามวิกฤต

“ในสถานการณ์ที่เลวร้ายที่สุด
ความคิดที่ดีที่สุดก็สามารถเกิดขึ้นได้”

ข้อคิดเพื่อชัยชนะ 2 (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์)

เราจะสูญเสียเวลา สูญเสียกำลังสมอง สูญเสียปัญญา สูญเสียทรัพย์สิน และพลังงานไปจำนวนมาก หากเรามุ่งสร้าง “ความขัดแย้ง” และ “การบั่นทอน” ซึ่งกันและกันในช่วงวิกฤตทางเศรษฐกิจเช่นนี้

เพราะแทนที่เราจะใช้ลงทุนทรัพยากรทั้งหมดในชีวิตของเราด้วยกัน “ผสมผสานทางความคิด” หรือ การร่วมกันระดมสมองค้นหาแนวทางแก้ปัญหาวิกฤตด้านต่าง ๆ ของประเทศที่กำลังกลายเป็นบาดแผลเรื้อรังอยู่ในเวลา

เพราะความขัดแย้งและการดิเียนอย่างไม่เสริมสร้างระหว่างกันอาจไม่ช่วยให้อะไรดีขึ้นในภาวะที่เป็นอยู่ แต่การสร้างเอกภาพเพื่อระดมความคิดในสถานการณ์ที่เลวร้ายที่สุดเช่นนี้ “ความคิดที่ดีที่สุด” เพื่อแก้ไขปัญหาของชาติบ้านเมืองก็สามารถเกิดขึ้นได้

วาระผสมผสานทางความคิดเอกภาพ เพื่อผลประโยชน์ชาติ

การที่กลุ่มต่างๆ จะออกมาเรียกร้องและวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาลเป็นเรื่องที่ในหลักการแล้วถูกต้องและสมควรกระทำ แต่สภาพเศรษฐกิจและการเมืองในปัจจุบัน การกระทำดังกล่าวยิ่งก่อให้เกิดความขัดแย้งที่เด่นชัดมากขึ้น สิ่งที่เกิดขึ้นคือ มีการวิพากษ์วิจารณ์ การต่อว่าต่อขานมากกว่าการให้คำแนะนำ ซึ่งการกระทำดังกล่าวในขณะนี้อาจจะเป็นการ “ผิดเวลา” เพราะในช่วงวิกฤตเช่นนี้

สิ่งที่ควรทำคือ ยุติความขัดแย้งทั้งสิ้นแล้วหันมาจับมือกันมุ่งสู่การผสมผสานทางความคิด อันเป็นช่วงเวลาแห่งความร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจ ร่วมกำลัง ระดมความคิดและกอบกู้ภาวะเศรษฐกิจจากสภาพที่เป็นอยู่นี้ได้ ซึ่งการผสมผสานทางความคิดสามารถทำได้โดย

การตั้ง "ภาคี่" ผสมผสานทางความคิด

รัฐบาลควรเริ่มเป็นแกนนำหรือเป็นตัวตั้งตัวตีในการสร้างความร่วมมือ ลักษณะ “ภาคี่” ระหว่างพรรคร่วมรัฐบาล พรรคฝ่ายค้าน นักวิชาการ สื่อมวลชน นักธุรกิจ และประชาชนในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยอาจมีการตั้งคณะกรรมการระดมความคิดฟื้นฟูบูรณะประเทศ ให้กลุ่มต่างๆ ส่งตัวแทนมาช่วยกันคิดเป็นที่ปรึกษารัฐบาล หรืออีกมุมหนึ่งคือรวมกลุ่มกันอย่างเป็นทางการเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหของตนเอง รวมทั้งนำเสนอความ

คิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อรัฐบาล ทุกฝ่ายต้องเรียนรู้ที่จะปลดปล่อยตนเองจาก “อดีต” หรือการกระทำเพื่อมุ่งผลประโยชน์ตนเป็นหลักสู่การดำเนินชีวิต เพื่อ “ปวงประชา” คืออุทิศความรู้ความสามารถและศักยภาพที่ตนมีเพื่อประเทศชาติ

รัฐบาล - รัฐบาลควรที่จะทำงานเป็นทีมมากขึ้น ควรร่วมมือกันทำงาน ยอมรับในความแตกต่างทางความคิด เปิดใจกว้างรับฟังความคิดเห็นซึ่งกัน และกัน โดยเฉพาะทีมงานเศรษฐกิจ ที่มีความหลากหลายเพราะประกอบด้วย คนจากหลายกลุ่ม จึงควรยอมรับในความคิดที่เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศ ชาติเป็นหลัก ในขณะเดียวกัน รัฐบาลต้องรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์และข้อเสนอแนะของผู้อื่นเพื่อนำมาช่วยในการแก้ปัญหา และต้องแสดงความจริงจังในการ ทำงาน เช่น ต้องมีความจริงจังในการปราบปรามคอร์รัปชัน การตัดลด งบประมาณ การแสดงออกซึ่งความโปร่งใสในการดำเนินงาน การรับฟังความคิดเห็นและยินดีรับความช่วยเหลือจากพรรคฝ่ายค้าน นักวิชาการ สื่อมวลชน ประชาชน นำมาคิดและตรึกตรอง และแสดงออกด้วยความจริงจังในการ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเต็มที่

พรรคฝ่ายค้าน - ในการร่วมมือที่พรรคฝ่ายค้านควรให้กับรัฐบาลนั้น สามารถทำได้หลายรูปแบบ โดยอาจไม่จำเป็นต้องร่วมกับพรรครัฐบาล จัดตั้งรัฐบาลแห่งชาติตามที่รัฐบาลหรือนักวิชาการเรียกร้องให้เกิดขึ้น เพราะ พรรคฝ่ายค้านอาจมีความคิดเห็นขัดแย้งว่าการกระทำดังกล่าวนั้นเป็นการขัดแย้งต่อหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย แต่การผสมผสานระหว่างกัน สามารถออกมาในรูปแบบต่างๆ เช่น

- การบริหารจัดการความคิดในการแก้ไขปัญหาในระดับประเทศ
- การส่งบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเข้าไปช่วยแม้ว่าไม่มีตำแหน่งทางการเมืองอย่างเฉพาะเจาะจง
- การช่วยสร้างความเชื่อมั่นต่อการแก้ปัญหาของรัฐบาลในสายตาประชาชน
- การระงับการอภิปรายไม่ไว้วางใจชั่วคราว หากพิจารณาแล้วเห็นว่าการเสนอความคิดเห็นจากกลุ่มของตนจะเป็นประโยชน์ต่อประเทศมากกว่า

ประชาชน - ประชาชนสามารถมีส่วนผสมผสานทางความคิดได้ ผ่านการเสนอแนะความคิดเห็น ต่อสื่อมวลชนรวมทั้งक्रमุ่งที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองก่อนที่จะมุงหวัง หรือคอยพึ่งพาการแก้ปัญหา จากรัฐบาล ไปจนถึงที่สุดคือความพร้อมของประชาชนที่จะเข้าสู่วาระ “เสียสละเพื่อชาติ” ในการยอมอดออมยอมลดระดับความสุขสบายที่เคยได้รับลง ดังเช่น ในหลายๆ บริษัท พนักงานในองค์กรยินดีให้ลดเงินเดือนลง พร้อมๆ กับขยายเวลาการทำงานของตนเพิ่มขึ้นโดยไม่ล้าค่าล่วงเวลา รวมทั้งต้องยินดีและอดทนต่อสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นและหาทางออกในระดับ “ปัจเจก” ร่วมกัน

นักธุรกิจ - นักธุรกิจควรมีส่วนช่วยผสมผสานทางความคิดผ่านการรวมกลุ่มผู้ประกอบการด้านต่างช่วยกันคิดหาหนทางแก้ปัญหา และบริหารจัดการความคิดนั้นให้แกสังคม และเสนอแนวทางแก้ปัญหาคู่รัฐบาล รวมทั้งนักธุรกิจต้องให้ความสนับสนุนการดำเนินงานของภาครัฐ โดยต้องร่วมมือกับแนวนโยบายของรัฐบาลหากเป็นประโยชน์ต่อภาพรวม อาทิ ช่วยกันอย่างเต็มที่ในการดำเนิน

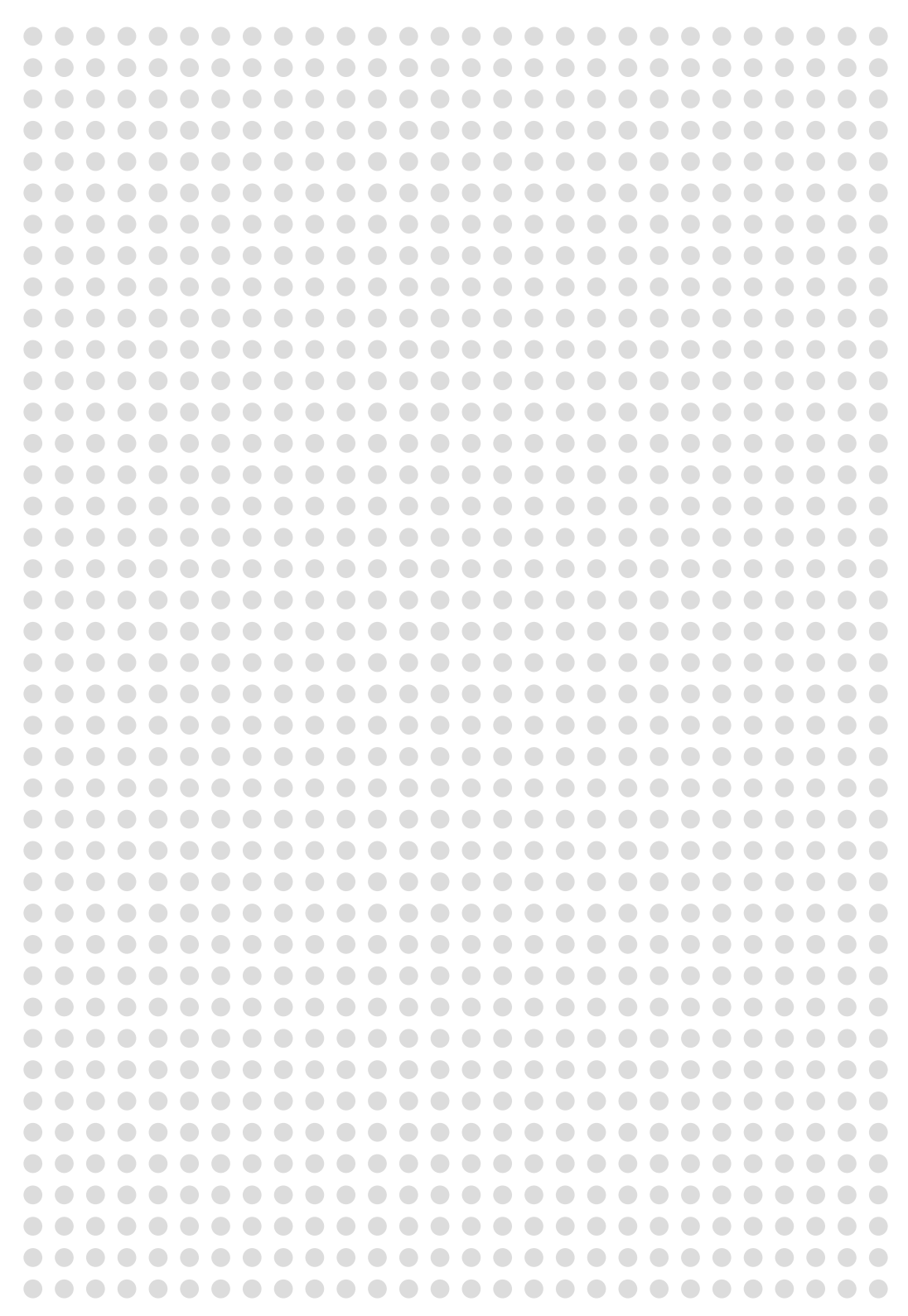
นโยบายตามเงื่อนไขของไอเอ็มเอฟ เช่น หากรัฐบาลขอร้องว่าอย่ากักตุนเงินดอลลาร์ก็ต้องพร้อมใจกันที่จะไม่เก็บเงินดอลลาร์เพื่อช่วยรักษาเสถียรภาพของเงินบาท ก็ต้องยินดียอมเสียผลประโยชน์ตนเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวมในระยะยาว

นักวิชาการ/ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน - นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านนับเป็นพลังสำคัญทางความคิด ที่ควรใช้เวลาในช่วงนี้แสดงความคิดเห็นและเสนอแนวทางออกที่ตนเห็นว่าสามารถจะช่วยเหลือประเทศได้อย่างเต็มที่ นักวิชาการควรใช้ช่องทางนี้แสดงการเสียสละในการ “ผสมผสานทางความคิด” ในหมู่รวมนักวิชาการเองอย่างจริงจังในการศึกษาวิจัยและเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหาของประเทศทั้งระยะสั้นและระยะยาวอย่างเป็นรูปธรรมต่อรัฐบาล แม้บางครั้งความคิดเห็นอาจจะแตกต่างกันไปบ้าง แต่นักวิชาการไม่ควรมีทิฐิในความแตกต่าง ควรมุ่งที่จะผสมผสานทางความคิดเพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะที่เป็นรูปธรรมและเป็นประโยชน์แก่รัฐบาลอย่างแท้จริงอีกทั้งกระจายแนวความคิดและสร้างความเชื่อมั่นและเป็นการกำลังใจให้กับประชาชนว่า ปัญหาทุกอย่างย่อมมีทางออกที่เหมาะสมได้ในที่สุด นักวิชาการจะเป็นแกนนำที่สำคัญร่วมกับภาคีด้านอื่นๆ ในการวางรูปธรรมการแก้ปัญหาในระดับชาติได้หากทุกฝ่ายเปิดใจยอมรับซึ่งกันและกันในความคิดเห็นที่หลากหลาย

สื่อมวลชน - สื่อมวลชนจะกลายเป็นภาคีที่สำคัญยิ่งในการสร้างเอกภาพและการถ่ายทอดให้เส้นทางความคิดที่ผสมไว้นั้นกระจายออกเป็นความเชื่อมั่นที่ให้กับประชาชนในชาติยามวิกฤตซึ่งจะเป็นกำลังใจว่าปัญหาที่เกิดขึ้นในประเทศขณะนี้มีความหวังว่าจะสามารถผ่านไปได้ สื่อมวลชนควรทำหน้าที่

เป็นศูนย์กลางในการเผยแพร่ความคิดที่ทุกๆ ฝ่ายได้เสนอแนะแนวทางแก้ปัญหาทั้งในระดับ “จุลภาค” และระดับ “มหภาค” รวมทั้งควรมุ่งวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลในลักษณะ “ติเพื่อก่อ” มิใช่ “ติเพื่อทำลาย” โดยทำหน้าที่ติติงและเสนอแนะทางออกด้วยความเข้าใจในปัญหาร่วมกันว่าปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นเป็นปัญหาเรื้อรังที่หลายๆ ปัญหาไม่สามารถพึ่งพาการแก้ไขจากรัฐบาลเพียงผู้เดียวได้ แต่เป็นทางออกที่ต้องยอมรับร่วมกันว่าต้องช่วยกัน ต้องเป็นเอกภาพ ต้องสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นร่วมกันในการแก้ปัญหาระดับชาติ

“เอกภาพยามวิกฤต” คือ ความรอดของประเทศ ถึงเวลาที่ทุกๆ ฝ่ายจะละไว้ซึ่ง “อัตตประโยชน์” และความขัดแย้งระหว่างกัน โดยมุ่งเป้าหมายเพื่อประโยชน์ของประเทศชาติสูงสุดทุกฝ่ายควรทุ่มเทแรงกาย แรงใจ แรงสติปัญญา เสียสละร่วมกันในการ “ผสมผสานทางความคิด” เพื่อให้ประเทศชาติเกิดความหวังว่าจะมี “ความคิดดีๆ” ที่เป็นทางออกจากสถานการณ์วิกฤตทางเศรษฐกิจที่เผชิญอยู่อย่างมีอนาคตต่อไป

ศ.ดร. เกียรติศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์

ได้รับทุนจากรัฐบาล สำเร็จปริญญาตรีด้วยเกียรตินิยมอันดับหนึ่ง และปริญญาเอกทางเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยโมนาช (Monash University) ประเทศออสเตรเลีย ศึกษาหลังปริญญาเอก มหาวิทยาลัยออกซฟอร์ด (University of Oxford) ประเทศอังกฤษ ปริญญาโทรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด (Harvard University) ประเทศสหรัฐอเมริกา ปริญญาโทด้านการบริหาร Judge Business School มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ (University of Cambridge) ประเทศอังกฤษ

ปัจจุบันเป็นนักวิชาการอาวุโส (Senior Fellow) มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด นักวิชาการประจำวิทยาลัยธุรกิจ (Said Business School) มหาวิทยาลัยออกซฟอร์ด และเป็นศาสตราจารย์วิจัย มหาวิทยาลัยเรเจนต์ (Regent University) ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นประธานสถาบันอนาคตศึกษาเพื่อการพัฒนา และยังเป็นอาจารย์สอนในมหาวิทยาลัยหลายแห่งทั้งในและต่างประเทศ เชี่ยวชาญด้านเศรษฐศาสตร์ นโยบายสาธารณะ การต่างประเทศ การศึกษา การคิด และการบริหารองค์กร และเป็นประธานองค์กรนานาชาติ ผู้นำการเมืองเพื่อวิสาหกิจสังคม (Political Leaders for Social Enterprise) และเป็นประธานองค์กรสถาบันการประกอบการเพื่อสังคม (Social Entrepreneurship Institute)

ศาสตราจารย์ ดร. เกรียงศักดิ์ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์การทำงาน และดำรงสถานภาพหลากหลาย โดยเป็นทั้งอาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ นักคิด นักเขียน นักบริหารธุรกิจ นักสร้างสรรค์สังคม ที่ปรึกษา และนักการเมือง ทั้งนี้จะเลือกทำเฉพาะที่เป็นประโยชน์ต่อคน สังคม ประเทศชาติ และมนุษยชาติเป็นสำคัญ

ที่ผ่านมา เคยสอนที่มหาวิทยาลัยมอแนซ เป็นอาจารย์ประจำคณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นนักวิจัยให้กับมหาวิทยาลัยเมลเบิร์น (University of Melbourne) องค์การโทรคมนาคมออสเตรเลีย (Telecom Australia) เคยเป็นนักวิชาการสังกัด (Associate) ศูนย์ศึกษากิจการระหว่างประเทศ (Weatherhead Center for International Affairs) มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด นักวิชาการอาคันตุกะ (Visiting Fellow) สถาบันอินเทอร์เน็ตศึกษา (Oxford Internet Institute) มหาวิทยาลัยออกซฟอร์ด

เคยดำรงตำแหน่งสำคัญระดับชาติ อาทิ ส.ส. ระบบบัญชีรายชื่อ และกรรมการบริหารพรรคการเมือง รองประธานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจ สถาผู้แทนราษฎร ประธานคณะทำงานการศึกษา ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมและรองประธานคณะทำงานการเศรษฐกิจ การพาณิชย์และอุตสาหกรรม ของสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สป.) ที่ปรึกษาประธานรัฐสภา ที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี ที่ปรึกษารัฐมนตรี (หลายท่าน หลายสมัย) และได้รับเชิญจากหน่วยงานระดับชาติและระดับนานาชาติ ให้เป็นกรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ปรึกษา นักวิจัยและอาจารย์ ให้กับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนมากกว่า 50 แห่ง

นอกจากนี้ ยังมีผลงานด้านการเขียนหนังสือ ในหลากหลายสาขา อาทิ เศรษฐกิจ นโยบาย การศึกษา การต่างประเทศ สังคม การเมือง การบริหาร การศึกษา อนาคตศาสตร์ การคิด มากกว่า 200 เล่ม และมีผลงานบทความลงตีพิมพ์ในสื่อทั้งไทยและต่างประเทศสม่ำเสมอ อาทิ บทความวิชาการมากกว่า 500 เรื่อง บทความแสดงทัศนะด้านต่าง ๆ มากกว่า 4,000 เรื่อง

ยังไม่ถึงทางตัน ที่จะพาประเทศไทย หลุดพ้นจากวังวนเดิม...

แนวคิดและหลักการ ในการนำพาสยามประเทศ
ให้พัฒนาอย่างยั่งยืนอย่างทีุ่ทุกคนไฝ่ฝัน
และเตรียมพบกับ อารยมหาพลัง เร็วๆ นี้

ถ้าเราคือคนที่ “ ไซ้ ”
อย่าลืมกด “Like” เราละ

 successfanpage

ดูรายการสินค้า : สอบถามข้อมูล : สั่งซื้อสินค้า ใต้เลยจ้า !